

40. TIISTAINA 28. MAALISKUUTA 2000

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

1)	Hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteiden turvaaminen	1094
	Välikysymys VK 1/2000 vp (Mauri Pekkarinen /kesk ym.)	
	Äänestys	
2)	Valtioneuvoston tiedonanto 16.3.2000 annetuista määräraha-	
	sista	1094
	Valtioneuvoston tiedonanto VNT 1/2000 vp	
	Äänestys valiokuntaan lähettämisestä	

Toinen käsittely

3)	Hallituksen esitys laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.....	1095
	Hallituksen esitys HE 6/2000 vp	
	Talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2000 vp	

Ainoa käsittely

4)	Hallituksen esitys suostumuksen antamisesta valtion omistaman Leonia Oyj:n sulautumiseen Vakuutusyhtiö Sampo Oyj -nimiseen vakuutusyhtiöön sekä valtion osakeomistuosuuden alentamiseen muodostettavassa rahoituskonsernissa.....	1110
	Hallituksen esitys HE 9/2000 vp	
	Talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2000 vp	

Toinen käsittely

- 5) Hallituksen esitys laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta..... 1110
 Hallituksen esitys HE 13/2000 vp
 Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 6/2000 vp
- 6) Hallituksen esitys laiksi lääninhallituslain 2 ja 4 §:n muuttamisesta 1120
 Hallituksen esitys HE 155/1999 vp
 Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2000 vp
- 7) Hallituksen esitys laeiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain, taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain muuttamisesta..... 1122
 Hallituksen esitys HE 3/2000 vp
 Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2000 vp
- 8) Hallituksen esitys laeiksi Syötteen kansallispuistosta sekä Jonkerinsalon, Siikavaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnantunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista annetun lain muuttamisesta..... 1122
 Hallituksen esitys HE 196/1999 vp
 Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2000 vp
- 9) Lakialoite laiksi kansanedustajain eläkelain muuttamisesta..... 1123
 Lakialoite LA 189/1999 vp (Antti Kalliomäki /sd ym.)
 Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 5/2000 vp

Ensimmäinen käsittely

- 10) Hallituksen esitys laeiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 1124
 Hallituksen esitys HE 187/1999 vp
 Puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 2/2000 vp
 Lakialoite LA 133/1999 vp
- 11) Lakialoite laiksi Repoveden kansallispuistosta 1124
 Lakialoite LA 176/1999 vp ((Rakel Hiltunen /sd ym.)
 Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2000 vp
-

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Janina Andersson /vihr
 Tuija Brax /vihr
 Merikukka Forsius /vihr
 Olli-Pekka Heinonen /kok
 Timo Ihamäki /kok
 Mikko Immonen /vas
 Gunnar Jansson /r
 Seppo Kanerva /kok
 Juha Karpio /kok
 Marja-Leena Kemppainen /skl
 Kimmo Kiljunen /sd
 Mari Kiviniemi /kesk
 Kalervo Kummola /kok
 Seppo Kääriäinen /kesk
 Kari Myllyniemi /kesk
 Margareta Pietikäinen /r
 Riitta Prusti /sd
 Susanna Rahkonen /sd
 Jussi Ranta /sd
 Mirja Ryyänen /kesk
 Pauli Saapunki /kesk
 Kimmo Sasi /kok
 Suvi-Anne Siimes /vas
 Anni Sinnemäki /vihr
 Kari Uotila /vas
 Kari Urpilainen /sd
 Jari Vilén /kok
 Raimo Vistbacka /ps

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:

Anni Sinnemäki /vihr
 Seppo Kanerva /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

28.3. edustajat

Rakel Hiltunen /sd
 Tarja Kautto /sd
 Riitta Korhonen /kok
 Esko Kurvinen /kok
 Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
 Pentti Tiusanen /vas
 Pekka Vilkuna /kesk
 28. ja 29.3. edustaja
 Marja-Leena Kemppainen /skl
 28.3.—7.4. edustaja
 Suvi-Anne Siimes /vas

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

25.3.—8.4. edustaja
 Merikukka Forsius /vihr
 28.3. edustajat
 Olli-Pekka Heinonen /kok
 Mikko Immonen /vas
 Margareta Pietikäinen /r
 Kari Urpilainen /sd
 28.—30.3. edustaja
 Seppo Kääriäinen /kesk

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

28.3. edustajat
 Juha Karpio /kok
 Pauli Saapunki /kesk
 28. ja 29.3. edustaja
 Mirja Ryyänen /kesk

Viron parlamentin puhemiehen vierailu

Puhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Viron Riigikogun puhemies Toomas Savi valtuuskuntineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun arvoisat vieraat tervetulleiksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

U-asiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvosto on 23 päivänä maaliskuuta 2000 päivätyllä kirjelmällään toimittanut eduskunnalle perustuslain 96 §:n 2 momentissa tarkoitetun Euroopan unionin asian n:o U 9/2000 vp.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

ULKOPUOLELLA PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ESITELTÄVÄT ASIAT:**1) Hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteiden turvaaminen**

Äänestys

Välikysymys VK 1/2000 vp (Mauri Pekkarinen /kesk ym.)

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään nyt päätös ed. Pekkarisen ym. välikysymyksestä n:o 1 hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteiden turvaamisesta. Keskustelu asiasta päättyi viime keskiviikkona pidetyssä täysistunnossa.

Esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi puhemiehen ehdotuksena työjärjestyksen 22 §:n 3 momentin mukaisen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon: "Kuultuaan vastauksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen."

Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Pekkarinen ed. Kankaanniemen kannattamana tehnyt seuraavan ehdotuksen perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi:

"Kuultuaan hallituksen vastauksen välikysymykseen hyvinvointiyhteiskunnan peruspalveluiden turvaamisesta eduskunta toteaa, että hallitus ei ole esittänyt toimintaohjelmaa hyvinvointipalveluiden uudistamiseksi nykyajan vaatimusten mukaisesti eikä ole ryhtynyt toimenpiteisiin niin, että kuntien peruspalvelut, postipalvelut, liikenverkko ja muut julkiset peruspalvelut turvattaisiin tasa-arvoisesti kaikille suomalaisille, ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää "jaa"; joka hyväksyy ed. Pekkarisen ehdotuksen, äänestää "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 28. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen ja siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Valtioneuvoston tiedonanto 16.3.2000 annetuista määrärahakehystistä

Äänestys valiokuntaan lähettämisestä

Valtioneuvoston tiedonanto VNT 1/2000 vp

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös valtioneuvoston tiedonannosta n:o 1, joka koskee 16.3.2000 annettuja määrärahakehystisiä. Keskustelu asiasta päättyi viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa.

Esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi puhemiehen ehdotuksena työjärjestyksen 23 §:n 2 momentin mukaisen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon: "Saatuaan tiedonannon eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen."

Vastoin puhemiehen ehdotusta on ed. Kalliomäki ed. Ihamäen kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää "jaa"; joka hyväksyy ed. Kalliomäen ehdotuksen, äänestää "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 169 ei-ääntä; poissa 30. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Kalliomäen ehdotuksen, joten asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

3) Hallituksen esitys laiksi postipankista annetun lain kumoamisesta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 6/2000 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4) asiasta.

Keskustelu:

Leena Luhtanen /sd: Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvin järkevää, että suostumuksen antaminen Sampo—Leonia-fuusioon eli 4) asia ja postipankkilain kumoaminen käsitellään yhdessä, koska ne liittyvät erittäin kiinteästi toisiinsa.

Rouva puhemies! Kun käytin postipankkilain esittelyn yhteydessä jo valiokunnan puheenjohtajana minulle kuuluvaa oikeutta käyttää ensimmäinen puheenvuoro, viittaan tässä yhteydessä vain erittäin lyhyesti postipankkilakiin ja sen kumoamiseen. Totean vain sen, että Postipankkilain kumoaminen on nähty tarpeelliseksi ja valiokunta puoltaa sitä yksimielisesti. Sen perustelut lyhyesti sanottuna ovat siinä, että erillislakia eli postipankkilakia ei enää tarvita, koska Postipankki toimii täysin kilpaillussa ympäristössä ja lain säännökset ovat tältä osin osittain vanhentuneet.

Pyydän edustajia kiinnittämään huomiota siihen, mitä valiokunta korostetusti käsitteli, että samalla kun kumoamme postipankkilain, kumoamme myös sen 9 §:n, jonka mukaan Leonia-pankilla on oikeus harjoittaa toimintaansa postitoimipaikoissa. Tämän pykälän seuraukset ovat

niitä, joista eduskunta ja talousvaliokunta kantavat erityistä huolta. (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Anteeksi, ed. Luhtanen. Arvoisat edustajat, kehotan rauhoittumaan ja käymään yksityiset keskustelut salin ulkopuolella. Puheenvuoro on ed. Luhtasella.

Puhuja: Kiitoksia, rouva puhemies! — Postipankkilain 9 §:n kumoaminen siis tarkoittaa sitä, että Leonia-pankilla ei ole enää velvollisuutta tai oikeutta itse harjoittaa toimintaa postitoimipaikoissa. Valiokunta kiinnitti tähän mietintönsä perusteluissa huomiota todeten, että postitoimipaikoista huolehtiminen on postitoimintalain asia. Tässä toivomme tietysti, että tähän tilanteeseen tulee korjaus. Viittaan siihen, että välikysymyskeskustelun yhteydessä hallituksen toimesta luvattiinkin asiaan parannusta. Tähän on siis valiokuntakin kiinnittänyt korostettua huomiota perusteluissaan.

Rouva puhemies! Uuteen asiaan eli Leonia Oyj:n ja Sampo Oyj:n sulautumiseen ja siihen suostumuksen pyytämiseen. Siitä muutama perustellumpi näkökohta.

Nythän postipankkilain kumoaminen ja siihen liittyvien lainmuutosten hyväksyminen liittyvät erittäin kiinteästi nyt käsiteltävään uuden pankki-, vakuutus- ja muita rahoituspalveluita tarjoavan rahoituskonsernin muodostamiseen. Kun postipankkilaki on kumottu, tämän järjestelyn toteuttaminen edellyttää valtion osakasvalan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain mukaisesti eduskunnan suostumusta sille, että valtio luopuu kokonaan Leonia Oyj:n ja sen tytäryhtiön Leonia-pankki Oyj:n omistuksesta. Samalla tässä esityksessä hallitus pyytää eduskunnalta suostumusta valtion omistaman Leonia Oyj:n sulautumiseen Vakuutusyhtiö Sampoon vaihtamalla Leonian osakkeet Vakuutusyhtiö Sammon osakkeisiin. Järjestelyssä valtio saa esityksen mukaan sulautumisvastikkeena muodostettavasta uudesta rahoituskonsernista 43 prosentin välittömän osuuden. Samalla, niin kuin toteamme, eduskunnalta pyydetään suostumusta myös siihen, että valtio voi luopua omistuksestaan uudesta rahoituskonsernissa siten, että valtion suoraksi tai välilliseksi omistukseksi jäisi vähintään 20 prosenttia.

Yhdistäminen tapahtuisi siten, että Leonia sulautuu niin sanotulla absorbiosulautumisella

Sampoon sillä tavalla, että Leonian varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaavalle yhtiölle eli Sammolle. Valtio saisi Leonian osakkeen-omistajana sulautumisvastikkeena Sammon valtiolle suuntaamalla osakeannilla liikkeelle laske-
mia, tulkoon sanottua, uusia A-sarjan osakkeita. Tällä tavalla kun valtion omistusosuus konsernista olisi 43 prosenttia, valtio tulisi olemaan konsernin suurin yksittäinen omistaja.

Järjestelyn tavoitteena on luoda johtava suomalainen vahvan pääomapohjan omaava ja kannattava rahoitus- ja vakuutusmarkkinoilla toimiva konserni, joka tarjoaa kattavia pankki- ja vakuutuspalveluita Suomessa, niin sanottu finanssitavaratalo. On katsottu, että tämä järjestely luo hyvän pohjan konsernin kasvuille. Tällaisella konsernilla olisi käytössään resurssit, jotka luovat edellytyksiä kansainväliseen kasvuun ja kirstyvän kilpailun kohtaamiseen. Samalla tietysti tavoitteena on hyödyntää pankki- ja vakuutusalan väliset synergiahyödyt.

Kun valiokunta pohti tämän kaltaista hallituksen esittämää fuusiota, jouduimme tietysti pohtimaan myös sitä, mitä muita vaihtoehtoja valtiolla olisi ollut järjestellessään omistuskysymyksiä. Oliko muita vaihtoehtoja? Valtio on selvittänyt omistukseen liittyviä vaihtoehtoja neuvonantajanaan Goldman Sachs. Vaihtoehtoja ovat olleet Leonian jatkaminen valtion kokonaan omistamana pankkikonsernina, Leonian osittainen yksityistäminen, Leonian myynti ulkomaiselle pankille, Leonian myynti osuuspankeille ja kotimaisen finanssikonsernin muodostaminen.

Valiokunnan käsityksen mukaan edellä mainittuihin ratkaisuihin ilmeisesti liittyi se, että Leonia-pankki ja Leonia Corporate Bank olisi erotettu toisistaan ja niille olisi haettu erilaiset ratkaisut. Edellä mainittujen arviointien pohjalta toteuttamiskelpoiseksi vaihtoehdoksi asiantuntijalausuntojen perusteella päädyttiin finanssikonsernin muodostamiseen Sammon kanssa. Näin siis on mahdollista saada aikaan vahva pankki- ja vakuutustoimintaa harjoittava yhtiö. Yksin toimiessaan sekä Leonia että Sampo olisivat olleet liian pieniä.

Valiokunta joutui kiinnittämään huomiota niihin näkökohtiin, joita kahden erilaisen yrityskulttuurin yhdistäminen tuo mukanaan. Näistähän on viime aikoina varsin paljon keskusteltu eräiden muiden yhtiöiden osalta. Strategisesti perustellun ratkaisun onnistuminen edellyttää omistajilta ja johdolta tiukkaa sitoutumista yhti-

ölle asetettaviin tavoitteisiin sekä hyvin suurta muutosvalmiutta. Selvää on, että ellei erilaisten yrityskulttuurien joustavassa yhdistämisessä onnistuta, tämä vaikuttaa tietysti heti osakkeen kurssin kehitykseen.

Talousvaliokunnalla on ollut käytettävissään valtiovarainvaliokunnan lausunto. Valtiovarainvaliokunnan lausunnossa selostetaan ansiokkaasti ja perusteellisesti taloudellisia laskelmia, joiden pohjalta on päädytty hallituksen ehdottamaan Leonian ja Sammon sulautumiseen. Lausunnoissa tuotiin esille myös valtiolle tulevan omistusosuuden arvonkehitys substanssiarvoilla ja senhetkisen tilanteen mukaan mitattuna. Saatujen selvitysten mukaan Sammon arvonnmuutos fuusion julkistamisen jälkeen on substanssiarvonnmuutoksena runsaat 8 miljardia markkaa.

Todettakoon, että valtiovarainvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja myös puoltaa esityksen hyväksymistä. Valtion etunahan järjestelyssä pidetään sitä, että valtio voi vaihtaa Leonian osakkeet likvideiksi uuden pörssinoteeratun konsernin osakkeiksi, jotka voidaan realisoida sopivassa tilanteessa.

Rouva puhemies! Hyvin tärkeätä on kiinnittää huomiota myös siihen, että hallitus pyytää eduskunnan suostumusta siihen, että valtio voi alen-
taa omistusosuuttaan uudessa rahoituskonsernissa 43 prosentista vähintään 20 prosenttiin. Valiokunta korosti sitä, että hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoituksena on, että valtio on jatkossakin konsernin merkittävä vähemmistöosakas.

Valitan sitä, että paikalla ei ole valtiovarainministeri Niinistöä, koska valiokuntaa askarrutti eräs seikka, johon emme saaneet asiantuntijoilta täydellistä selvyyttä. Kun valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä annetun lain mukaan valtion omistuksen alentamiseen viimeksi mainitusta määrästä ei enää tarvitse hakea eduskunnan suostumusta, meille jäi se hiukan epäselväksi — ja tämä siis keskustelutti meitä suuresti — onko hallituksen tarkoituksena edellä mainitusta laista huolimatta hakea myös jatkossa eduskunnan suostumusta silloin, jos tarkoituksena on alentaa valtion omistusta alle 20 prosentin. Voitaisiin pitää, ja valiokunta pitikin, poliittisesti erittäin viisaana, että jos harkitaan alentamista alle 20 prosentin, sille haettaisiin myös eduskunnan suostumus.

Nythän Leonian ja Sammon sulautuminen ei tapahdu ihan käden käänteessä. Se edellyttää useita toimenpiteitä, muun muassa molempien yhtiöiden yhtiökokouksen hyväksymisen. Konkreettisiin toimiin itse asiassa voidaan ryhtyä vasta sen jälkeen, kun esimerkiksi Vakuutusvalvontavirasto on käsitellyt asiaa ja Kilpailuvirasto antanut asiassa omat päätöksensä.

Arvoisa rouva puhemies! Koska kyseessä on ensimmäinen varsinainen finanssitavaratalon muodostaminen Suomen markkinoille, on valvontaan kiinnitettävä erityistä huomiota. Vakuutusallallaan toimivien valvontaa ja tarkastusta varten Suomessa on Vakuutusvalvontavirasto, ja rahoitusmarkkinoilla toimivia valvoo puolestaan Suomen Pankin yhteydessä oleva Rahoitustarkastus. Tätä uutta rahoituskonsernia valvovat Rahoitustarkastus ja Vakuutusvalvontavirasto, kumpikin omaan toimialaansa liittyen. Siis meillä on eräänlainen kaksipäinen valvontajärjestelmä.

Vaikka edellä mainittujen elinten valvonta jakautuu näin ollen kahden elimen kesken ja vaikka molempien elinten johtokunnassa on osittain samoja jäseniä, valiokunta haluaa korostaa molempien valvojien johdon vastuuta siitä, että valvontaviranomaiset toimivat yhteistyössä käytännön valvonnassa. Jos valvonnassa havaitaan jatkossa puutteita, on tähän tartuttava ripeästi vaikapa lainsäädännöllisin toimin.

Arvoisa puhemies! Talusvaliokunta pitää yksimielisesti hallituksen esitystä valtion kannalta tarkoituksenmukaisena, ja yhtyen myös valtiovarainvaliokunnan lausuntoon annamme suostumuksemme siten kuin hallitus edellyttää ja pyytää.

² **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Nyt esitetään kumottavaksi Postipankista annettu laki, ja itse asiassa tämä pankkitoiminnan loppuminen ja ulosmarssi postitoiminnasta on käynnistänyt erittäin vakavan ja monella tavalla yhteiskuntapoliittisesti arveluttavan tilanteen. Ehkä siinä oli mukana Postipankin voutilaisilmiötäkin.

Joka tapauksessa Postin palvelujen osalta jo Ahon hallituksen aikana laadittu postitoimintalaki vuonna 93 käynnisti kehityksen, jossa yhteiskunnallinen ohjaus postipalvelujen osalta on koko ajan kehittynyt niin, että eduskunta on ollut aika ajoin tilanteessa, jossa se käsi lipassa katselee ohi marssivaa postipalvelujen alasajoa, alu-

eellista heikentämistä, työllisyyden heikkene- mistä jnp.

Itse asiassa yhteiskunnassa pitäisi vihdoinkin voimakkaasti ryhtyä keskustelemaan paitsi tietysti valtion omistajuudesta valtionyhtiöiden osalta, mitä sillä ajetaan takaa, mutta myös julkisten peruspalvelujen tilanteesta ja tehtävästä suomalaisessa yhteiskunnassa, harvaanasutussa maassa, jossa on erittäin keskeistä, millä tavalla perusrakenteet palvelujen osalta on järjestetty. Posti ja kunnon tiestö on kansalaisten perusturvallisuutta, ja tältä osin näitä kysymyksiä on tarkasteltava myös toisella tavalla kuin niin sanottu muodissa olevalla yksityistämisen ja kilpailuttamisen mallilla. Markkinavoimat eivät voi hoitaa niitä tehtäviä, mistä näissä peruspalvelurakenteisiin liittyvissä tehtävissä on kyse.

Esimerkiksi Tielaitoksen liikelaitostamisessa, joka on vain välivaihe yhtiömalliin, tullaan ennen pitkää saamaan aikaan alueellisesti syrjäseuduilla työttömyyttä ja edelleen tullaan myös liikenneturvallisuuteen luomaan vakavia uhkia. Edelleen liikenneministeriön kokoomuslaisella johdolla on tavoitteena näiden projektien jälkeen tuoda eduskunnan käsittelyyn esimerkiksi rataverkon kilpailuttaminen, jossa kermankuorintayhtiöillä heikennettäisiin VR:n katetta hoitaa henkilöliikennettä itäisessä ja pohjoisessa Suomessa. Tällä hetkellähän jo joukkoliikennerahoituksella on liikenneministeriön ostosopimuksella puolet näistä palveluista turvattu. Rahaa korvata tätä menetystä ei sieltäkään puolelta tule löytymään. Eli pitäisi suorittaa laajempaa yhteiskuntapoliittista arviota alue- ja työllisyyspoliittisista vaikutuksista näiden peruspalvelujärjestelmien osalta.

Eduskunta kiinnitti vuoden 99 talousarviota koskevassa mietinnössä eli 98 syksyn budjettikäsittelyssä jo ennen näitä mustia pilviä huomiota siihen, että Suomen Posti Oy:n toiminnassa on huolehdittava tasapuolisesti alueellisten palveluiden jatkuvuudesta ja että henkilökunnan asema on turvattava. Tältä osin valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston esityksestä valtiovarainvaliokunta ja eduskunta ottivat aika selkeästi kantaa näihin kysymyksiin viime talvena tämän vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä. Todettiin, että vuoden 2001 alusta päättyvä Leonian ja Postin yhteistyö johtaa pahimmillaan postien lakkauttamiseen ja sen myötä kansalaisten peruspalveluiden heikkenemiseen, ja haja-asutusalueiden postipalveluiden turvaamiseksi edel-

lytettiin uusia toimintamuotoja, uusia toimintamalleja. Näitähän on nyt Postin osalta niin pankkipalvelujen kuin muiden korvaavien asioiden osalta etsitty, mutta kaikkia mahdollisuuksia eri yhteistyötahojen hyödyntämisessä ei vielä ole varmasti riittävästi pohdittu.

Myös olimme sitä mieltä valtiovarainvaliokunnassa, että Postin voittoa on tarvittaessa käytettävä rahoituksen turvaamiseen. Onhan aivan erikoislaatuista, että 500 miljoonan markan voitotilanteesta uhattaan puolentoista tuhannen ihmisen irtisanomisella peruspalvelujärjestelmään kuuluvissa asioissa.

Tältä osin eduskunta hyväksyi valtiovarainvaliokunnan lausumaehdotuksen n:o 8, jossa eduskunta edellytti, että vuoden 2001 talousarvion yhteydessä turvataan Suomen Posti Oy:n alueellisten palvelujen saatavuus sekä henkilöstön työllisyys. Myös peruspalvelua koskevaa vaatimustasoa tulee samalla vahvistaa, eduskunta lausui.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on jatkuvasti pitänyt voimakkaasti esillä sitä, että Postin peruspalvelutehtävä on postitoimintalain muuttamisella pidettävä kunnossa, nimenomaan palvelujärjestelmä ja peruspalvelujärjestelmät, peruspalvelutasot ja vähimmäistasot on määriteltävä, ja myös käyttäjähintojen palvelujen laadun ja määrän ohella on oltava eduskunnan kautta käsitellyssä.

Talousvaliokunta on osaltaan Postipankista annetun lain kumoamisen yhteydessä kiinnittänyt myös tähän asiaan huomiota eli postitoimintalain ja -asetuksen käsittelyn tarpeeseen. Eli nyt on erittäin keskeistä se, että eduskunta saa pikaisesti kevään aikana käsittelynsä postitoimintalain, jotta emme joudu ikään kuin seuraamaan ajopuuna etenevää postipalvelujärjestelmän määrällistä ja laadullista alasajoa. Tältä osin eduskunnan lausuma on sinällään selvä, ja tulevan postitoimintalain käsittelyn yhteydessä on tietysti otettavissa kantaa moniinkin kysymykseen. Liikenneministeriöhan parhaillaan valmistelee ministerinkin ilmoittamaa postitoimintalain muutosesitystä. Siinä ehkä tiettyjen asioiden säädöstasoa tullaan nostamaan asetuksesta lakiin ja tietysti peruspalveluvaihtoehtona nouseva kysymys on selvittelytyön kohteena.

Tällä hetkellä asetus postitoiminta-asetuksen muuttamisesta vuodelta 99 lähtee siitä, että siinä on määriteltä laatustandardi postipalveluille eli kuinka paljon prosentuaalisesti vähintään on ol-

tava perillä seuraavana työpäivänä jnp., edelleen puhutaan peruspalveluista, myös tietyn painoisten postilähetysten keräily, lajittelun ja kuljetuksen ja jakelun järjestämisestä kuin myös siitä periaatteesta, että kansalaisille tulee järjestää mahdollisuus jättää peruspalveluun kuuluvia postilähettyksiä postilaitoksen kuljetettavaksi kohtuullisen matkan päässä asunnostaan sijaitsevaan keräilypisteeseen. Edelleen hinnoittelussa asetus vuodelta 99 toteaa, että postilaitoksen perimien hintojen tulee olla kohtuulliset sekä sellaiset, että palvelut ovat kaikkien toimiluvan mukaisten käyttäjien saatavilla, hinnoittelun on oltava avointa ja syrjimätöntä. Nämä ovat sellaisia asioita, jotka on asetustasolta pystyttävä ottamaan nyt eduskunnan poliittisen vastuun ja päätöksenteon piiriin.

Tältä osin myös postitoimintalakia olisi pitänyt jo viime kaudella mielestäni eräiltä osin kyllä käsitellä, kuten lakialoitteessani 145/97 esitin. Nimittäin kun tiedetään, että Postin laskelmien mukaan postinjakelu maaseudulla on vähintään 300 miljoonaa markkaa kalliimpaa kuin kaupungissa, on vältettävä tilannetta, jossa rajoitettu kaupunkiin keskittyvä kilpaileva postitoiminta saattaisi nykyisen postitoiminnan kestävämmään tilanteeseen. Syntyisi rataverkolla kilpailuttamisen vastaavanlainen heijastusvaikutus muun Suomen palvelujen rahoitustilanteeseen.

Postipalvelujen saatavuus ja kilpailun tasapuolisuus ovat parhaiten turvattavissa postitoimintalain muutoksella, ja jotta palvelut säilyisivät joka kunnassa, jotta kilpailu ei saisi epäterveitä piirteitä, on syytä edellyttää, että toimilupa postitoiminnan harjoittamiseen voidaan myöntää vain, mikäli toimintaa harjoitetaan koko maassa. Perustellusta syystä liikenneministeriö voisi myöntää myös oikeuden järjestää postipalvelut jonkin kunnan alueella ainoastaan asiamiesposteihin perustuen. Eli kaiken kaikkiaan myös tämän tyyppinen postiverkon määrittely olisi mahdollista.

Kaikkia kansalaisia hyvin palvelevan, kattavan postipalveluverkon ylläpitämisen vaatimat lisäkustannukset tulee huomioida, kun valtio asettaa PT-konsernille tai yleensäkin Postille tuottovaateensa. Periaatteessahan myös eduskunta siis piti mahdollisena vuoden 2001 talousarvion yhteydessä arvioida myös Postin voiton käyttämistä sellaisten peruspalveluvaatimusten varmistamiseksi, joihin hallituksen ja eduskunnan postitoimintalain tarkistamisen myötä on po-

liittisesti arvioitu olevan alueellista ja työllisyyspoliittista tarvetta.

Tältä osin on myönteistä eduskunnan tahto vaikuttaa asiaan, samoin kuin ministeri Heinosen aikaisemmin eduskunnassa antama lupaus keväällä saattaa postitoimintalain muutos eduskunnan käsittelyyn. Nyt myös hallitusryhmien käymissä keskusteluissa muun muassa tänään on todettu niin, että myös hallitusryhmät ja ryhmäpuheenjohtajat nimenomaan omalta osaltaan ovat todenneet tämän eduskunnassa esillä olleen tahdon toteuttamisen merkittävyyden ja tärkeyden. Istuntokauden aikana nimenomaan postitoimintalain muutosta tämän peruspalvelua koskevan vaatimustason osalta voidaan käsitellä. Kyseessä on asia, jossa vihdoinkin eduskunnan on osoitettava, että se kantaa vastuuta Suomen erityisolosuhteista lähtien alueellisen tasapuolisuuden ja tasavertaisuuden ja myös elinkeinopoliittisten edellytysten varmistamisesta eri osissa maata.

³ **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Odotin vähän niin kuin vesi kielellä edustajatoverini Rajamäen puheenvuoroa, ja tulihan se tärkein asia siellä lopussa. Se on se, että me sosialidemokraatit olemme tässä asiassa halunneet varmaan yhdessä ainakin vasemmalla olevien edustajatoverien kanssa varmistua siitä, että postitoimintalaki saadaan eduskuntaan tämän kevään aikana. Suoraan sanottuna me kansanedustajat olemme kiusaantuneet ja hermostuneet siihen, mitä Postin ympärillä on viime kuukausina ja oikeastaan vuosina tapahtunut. Sanon oman mielipiteeni ihan suoraan, ja se on se, että on ollut poliittinen, yhteiskuntapoliittinen virhe tehdä aikaan Postista Posti Oy. Se on käytännössä merkinnyt sitä, että peruslähtökohdiltaan yhteiskunnallista palvelulaitosta, jollainen Posti on, on ryhdytty johtamaan ahtaan kapea-alaisin liiketaloudellisin periaattein.

Nurinkurista on yleisemminkin ollut saneerata valtion toimintoja tällaisten ahtaiden kannattavuuslaskelmien varassa, kun mielestäni itse kannattavuuden käsite pitäisi muuttaa sellaiseksi, että yhteiskunnalliset kokonaisvaikutukset tulisivat entistä laajemmin mukaan kannattavuusmittarien sisälle. Tällaisten arviointimenetelmien kehittäminen luultavasti olisi osoittanut, että esimerkiksi kuumeisesti saneeratun Postipankin ja Postilaitoksen toiminta on ollut hyvin järkiperaista monien sellaisten periaatteiden varassa,

joista juuri nyt on luovuttu. Vaatimus kaiken yhdenmukaistamisesta, julkisen toiminnan ohjaamisesta yksityisen yrityksen periaatteitten mukaan, on mielestäni täysin väärä, koska silloin hukataan juuri ne julkisen toiminnan erityispiirteet ja niiden tarjoamat edut, joita niin yksityinen puoli kuin yhteiskuntakin välttämättä tarvitsee.

Niin kuin ed. Rajamäki äsken sanoi, viimeistään tänään olemme sitouttaneet myös hallituksen hallituspuolueitten eduskuntaryhmien puheenjohtajien kautta siihen, että me pääsemme määrittämään suomalaisen postilaitoksen laadulliset palvelutavoitteet eduskunnassa. Luulen, että muutkin kuin allekirjoittanut ovat väsyneitä vastaamaan niihin kansalaisten puheluihin ja yhteydenottoihin, joissa todetaan, että posti on viety kymmenien kilometrien päähän ja palvelurakennepuutteellinen.

Arvoisa puhemies! Viime syksynä sosialidemokraatit ryhmäkokouksessaan 11 päivänä marraskuuta totesivat, että posti- ja pankkipalveluiden saatavuus on varmistettava kaikille: "Tämä edellyttää muun muassa jokaiselle kansalaiselle turvattavien postin peruspalveluiden kirjaamista postitoimintalakiin." Kannanotomme jatkuu: "Postin toimintojen uudelleenjärjestelyt vaikuttavat henkilöstön tarpeeseen ja asemaan. Tarvitavat muutokset on tehtävä hyvässä yhteistyössä henkilöstön kanssa välttäen irtisanomiset."

Tämän päivän kannanotto hallituspuolueitten ryhmäpuheenjohtajien taholta on ollut arvokas ja merkittävä siksi, koska haluamme nähdä asian sillä tavalla, että kun Posti on nyt ilmoittanut olevan tarvetta useampien satojen työntekijöiden työsuhteitten uudelleenarviointiin, haluamme tässä yhteydessä ottaa aikalisän. Se merkitsee käytännössä sitä, että toivon mukaan Posti Oy:n johto myös toiminnassaan huomioi sen, että Suomen eduskunta hyvin laajalti on sitä mieltä — jos menisin asioiden edelle, haluan näin uskoa — että haluamme pitää toiminta- ja palvelukykyisenä suomalaisen postilaitoksen. Se myös merkitsee sitä, että siellä tarvitaan palvelevia käsiä, palvelevia päitä, palvelevia ihmisiä. Huomioon ottaen sen, mikä esimerkiksi Postin taloudellinen tulos viime vuodelta on — voitto on suuruusluokaltaan 600 miljoonaa markkaa — ei ole myöskään mitään perusteita tästä näkökulmasta kohdella henkilöstöä väärin.

Arvoisa puhemies! Viitaten myös oman ryhmämme kannanottoon ja hallituksen yleisiin työllisyyspoliittisiin linjauksiin, joissa työllisyys

on asia numero yksi, en myöskään voi olla ottamatta tässä yhteydessä esille asiaa, joka muun muassa tänään maan valtalehdessä oli mainintana "arvokuljetuksia hoitava Postin tytäryhtiö lakossa tänään". Tämä Posti Oy:n tytäryhtiö Spac on ilmeisesti monille kansanedustajille ja muillekin verrattain vieras. Se on hoitanut erilaisia arvokuljetuksia, arvopapereita, rahaa jne. Yhtiö on tehnyt hyvää tulosta. Vähän epävarmojen tietojen pohjalta totean, että tulos on ollut kuitenkin suuruusluokkaa useampia miljoonia markkoja, ja nyt tätä tytäryhtiötä ollaan myymässä ulkopuolisille.

Haluaisin tässäkin asiassa nyt todeta sen, että ainakin itse näen, että Suomen Postilaitoksen kannalta on tärkeää, että turvallisuuspalveluja hoitava firma, yritys, on ja että se kuuluu Postiin. Voimme ajatella, että tämän tyyppinen palvelutoiminta voisi vaikka siirtyä täysin ulkomaisiin käsiin. En pitäisi sellaista kehitystä mitenkään suotavana. Joka tapauksessa haluan myös tämänpäiväisiin kannanottoihin viitaten todeta, että tässäkin asiassa toivoisin järkevää malttia tämän tytäryhtiön myyntihankkeen suuntaan. Olen samaa mieltä kuin yrityksen henkilöstö, että yli 700 hengen yhtiön myyminen vaikeuttaa myös niitä sopeuttamistoimenpiteitä, joita Suomen Posti Oy:llä on muuttaessaan toimipaikkaverkkoaan ja hakiessaan työtä noin 1 500:lle irtisanomisuhan alaiselle henkilölle.

Arvoisa puhemies! Ehkä olen vähän paatoksellisesti puhunut asiasta, mutta jossakin kohtaa eduskunnan on näytettävä suunta ja tehtävä arvovalintoja. Haluan uskoa, että Suomen eduskunnan enemmistö näkee Postin palvelutehtävät sillä tavalla kuin suomalaisten selvä enemmistö sen näkee. Ihmiset haluavat, että toimiva, hyvin varustettu posti on heitä lähellä ja palvelee heitä hyvin. Meillä on siihen varaa. Nyt on kysymys siitä, että eduskunta näyttää tässä asiassa suunnan. Uskon, että se tapahtuu, kun saamme keväällä mahdollisimman pian postitoimintalain eduskuntaan.

4 Pekka Kuosmanen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huomautan ed. Gustafssonille, että postitoimintalaki jo edellyttää, että valtakunnassa, Suomessa, on tasapuoliset postipalvelut kaikkialla. Mielestäni Posti on erittäin hyvin hoitanut tehtävänsä. En tiedä yhtään tapausta, että posti ja paketit eivät olisi menneet perille. Posti hakee harvaanasutuilla seu-

duilla, niin kuin Inarissa, josta minulla on henkilökohtaisia kokemuksia, paketit ja kirjeet jopa asunnolta saakka. Palvelu pelaa erittäin hyvin.

Nythän me käsittelemme postipankkilain muutosta siinä mielessä, että Leonia-palvelut loppuvat monelta paikkakunnalta, ja siitä kansalaiset ovat huolestuneita enemmän kuin Postin palveluista. Eli painopistealue eduskunnassa pitäisi siirtää siihen keskusteluun, että ehdottomasti kaikkialla harvaanasutuilla alueilla pankkipalvelut toimisivat erittäin hyvin ja kilpailukykyisesti. Se on tämän lain lähtökohta.

5 Matti Vähänäkki /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päinvastoin kuin ed. Kuosmanen olen samasta vaaliipiiristä kuullut äskeisistä lausumista hyvin poikkeavia näkemyksiä, että postitoiminta ei nimenomaan yksityistämisen jälkeisenä aikana ole pelannut.

Sen sijaan tervehdin ilolla paitsi edustajien Gustafssonin ja Rajamäen puheenvuoroja myös sitä, että arvovaltaiset tahot, hallitusryhmien puheenjohtajat, ovat tästä asiasta noottinsa toimittaneet ministeriöön. Voin kertoa, että liikennevaliokunta, johon kuulun ja jonka tehtäviin kuuluu myös postitoiminta, on lähettänyt kirjelmän ministeri Heinoselle, jossa edellytetään, että posti-toimilain muutokseen, jonka on tultava pian, sisällytetään melko yksityiskohtaisesti ne näkemykset, joita kansa vaatii postipalveluilta, eli lähinnä se, että jokaisessa kunnassa on vähintään yksi toimintakelpoinen ja hyvin palveleva postitoimisto.

6 Erkki Pulliainen /vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunta juuri tällä tavalla menetteli ja päätyi tähän hyvin merkittävästä syystä. Myös ed. Kuosmaselle eräällä tavalla vastauspuheenvuoro: Nimittäin liikennevaliokunnan kuulemisessa kävi ilmi, että pakettiposti on loppumassa eräiltä alueilta kokonaan. Se johtuu siitä, että kukaan ei ole valmis ottamaan pakettipostia asiamiespostina hoidettavaksi, sellainen, joka voitaisiin siihen hyväksyä. Tämä tarkoittaa, että Suomen Posti Oy:llä ei kuulemisen perusteella ole mitään reseptiä tähän tilanteeseen, jolloin se menee kriisiasiana yli pankkipalvelupuolen, mihin kiinnititte, ed. Kuosmanen, äsken huomiota. Tässä on todella vakavasta asiasta kysymys. Sehän tarkoittaa sitä, ettei tällaisella tuotannolliseen puoleen liittyvällä yritystoiminnalla ole paikkakunnalla mi-

tään sijaa, jos siellä ei ole pakettipalvelua. Erityisesti vielä, jos postitse lähetetään paketit toisille paikkakunnille, se homma siirtyy muille paikkakunnille.

7 Leena Luhtanen /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Postiasioiden käsittely ja keskusteleminen on äärimmäisen tärkeää, koska nämä asiat ovat olleet esillä. Luulen, että kaikki tiedämme tänä päivänä Postin puutteet ja mitä siihen on tulossa.

Puhemies! En malta kuitenkaan olla sanomatta, että me käsittelemme nyt kahta Postipankkiin liittyvää asiaa ja erittäin tärkeätä ensimmäisen suomalaisen finanssitavaratalon perustamista eli Sampo—Leonian fuusiota. Ymmärrän hyvin, että näillä laeilla on kiinnostuskohdat postipankkilain kumoamiselle ja erityisesti sen 9 §:n kumoamiselle. Mutta hyvin mielelläni tietysti valiokunnan puheenjohtajana kuulisin kannanottoja myös näistä asioista.

Puhemies: Minä yhdyin äskeiseen kannanottoon.

8 Pekka Kuosmanen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin ed. Pulliaiselle, että tällä hetkellä Posti palvelee erittäin hyvin. Te olette, ed. Pulliainen, aivan oikeassa, että meidän kansanedustajien on turvattava nämä palvelut kaikkialla maassa.

Ministeri Heinonen ainakin meidän ryhmäsämme kertoi, että kun uusi postitoimintalakiesitys tulee eduskunnalle, siinä huolehditaan todella siitä, että nämä epäkohdat korjataan ja postipalvelut säilyvät tasa-arvoisesti kaikkialla maassa.

9 Osmo Puhakka /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli ihan myönteistä kuulla ed. Kuosmanen myönteinen palaute postitoiminnasta Inarissa, mutta Kymenlaaksosta toteaisin samanlaista palautetta kuin ed. Vähänäkki totesi jo pelkän laatikkokannon suhteen. Tällä hetkellä varsin monet kymenlaaksolaiset ovat pettyneitä Postin palveluun sen takia, että laatikkokannon pituus menee pitkälti yli niitten 1,5 kilometrin mittojen, jotka on esitetty, että ne olisivat jokaisen oikeuksia. Tässä suhteessa tulevat myös esille vapaa-ajan asuntojen postinkannot, eli sanoisin, että kymenlaaksolainen näkökulma olisi pikkuisen poikkeava Inariin nähden.

10 Erkki Pulliainen /vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos vielä tästä. Tämä on kuitenkin niin iso asia peruspalvelupuolella, että tämä on pakko keskustella loppuun.

Arvoisa puhemies! Tämän ketjun päässä, jota debatissa ed. Kuosmanen kanssa olemme käyneet, eihän ole teknisesti mitään muuta vaihtoehtoa kuin se, että Suomen Posti Oy järjestää sellaiselle paikkakunnalle postikonttorin. Piste. Se on villakoiran ydin tässä asiassa. Se on aivan kokonaan muuta mitä Suomen Posti Oy:n johto on viime aikoina miettinyt. Siinä suhteessa joudutaan panemaan järjestykseen, olkoon konsti mikä tahansa.

11 Mikko Kuoppa /vas: Arvoisa puhemies! Postipalvelut ovat julkisia peruspalveluja, joita tulee tarjota kaikille kansalaisille tasapuolisesti koko maassa. Tämän lähtökohdan pitäisi olla ohjenuorana joka paikassa ja kaikissa keskusteluissa, kun keskustellaan Postin palveluista ja postipankkilaista. Lain kumoaminenhan merkitsee sitä, että Postin ja Leonian pankin eli entisen Postipankin napanuora katkaistaan nyt lopullisesti ja pankkipalveluthan sitten poistuvat posteista. Kun täällä on puhuttu siitä, että ne voitaisiin hoitaa esimerkiksi Internetillä tai puhelinpankkitoiminnalla tai tällä tavalla, on syytä muistaa, että esimerkiksi jos Internetiin mennään, se vaatii noin 10 000 markan investointia siltä henkilöltä, ja minä pidän sitä kohtuuttomana hintana siitä, että ihminen voisi saada peruspalveluja.

En pidä kovin järkevänä tätä koko kehitystä, että hyvin toimiva yhteistyö Postin ja Postipankin välillä katkaistaan. Yksi syy katkaisemiseen oli omistajan suuri ahneus eli tässä tapauksessa valtion. Valtio halusi saada Leonian pankista paremman hinnan ja irrotti Leonian pankin Postista ja näin ollen hyötyi siitä, mutta samalla kansalaiset menettivät hyvin toimivan Postipankin ja Postin yhteistyön.

On vedottu myös taloudellisiin seikkoihin, ja edelleen haluan korostaa, että Posti tuotti viime vuonna voittoa yli 600 miljoonaa markkaa ja Leonian pankki 1 300 miljoonaa markkaa, joten nämä olivat erittäin kannattavia yrityksiä, kun ne toimivat yhdessä. En tiedä sitten, mikä on tulos, kun nämä nyt eriytetään niin, että ne eivät toimi yhdessä ja Postin konttoriverkostoa supistetaan jopa sadoilla konttoreilla. Se merkitsee myös sitä, että Postin palvelut, kuten on jo aikaisemmin todettu, kiistatta tulevat heikkenemään. Eihän

tämä voi missään tapauksessa olla tavoite, johon pyritään, vaan päinvastoin tulee säätää sellainen postipankkilaki, jonka avulla voidaan sitten valtion kontrollissa olevaa Postia vielä edellyttää pitämään kaikki postipalvelut koko maassa ja kaikkien kansalaisten saatavilla

Koska postipankkilain kumoaminen ja Sampo—Leonian-fuusio vaikuttavat olennaisesti Postin toimintaan, hallituksen tulee antaa pikaisesti esitys postitoimintalain muuttamisesta siten, että valtakunnallisen postilaitoksen on pidettävä yllä vähintään yhtä täyden palvelun postitoimipaikkaa jokaisessa kunnassa tässä maassa sekä laajoissa ja runsasväestöisissä kunnissa useampia konttoreita. Mielestäni tämän tulee olla lähtökohta. Kun puhutaan palveluista, on selvää, että palveluista voidaan varmasti joutua maksamaan. Siihen pitää varautua, mutta edelleen pidän virheellisenä kehityksenä sitä, että alun alkaen hyvin toiminut Postin ja Postipankin yhteistyö nyt romutetaan lopullisesti, ne irrotetaan toisistaan ja sen johdosta joudutaan ilmeisesti kärsimään, ellei saada hyvää postitoimintalakia, ainakin postipalvelujen supistumisesta. Myös rahaliikenne loppuu posteista. Näinhän siinä tulee käymään. Rahaliikenne oli yksi olennainen osa, jolla postit palvelivat erityisesti syrjäseudulla.

Näin ollen, kun eduskunta keväällä saa postitoimintalain, tulee kiinnittää huomiota siihen, että se vastaa niitä toiveita, mitä eduskunnassa on esitetty, ja että koko maa tulee huomioiduksi tasapuolisesti palvelujen suhteen.

Ed. Luhtanen totesi, että lakia ei enää tarvita, kun Leonia-pankki fuusioitiin, ja se on totta tietenkin. Kun fuusioidaan, silloin ei tarvita enää tämmöistä lakiakaan, kun ei ole olemassa sitä Postin kumppania, joka toimi siinä yhdessä. Yhtenä perusteena oli myös se, että Sampo—Leonian-fuusiosta tulee suomalainen finanssitavaratalo. Tietenkin se tällä hetkellä sitten on suomalainen finanssitavaratalo, mutta on myös syytä esittää kysymys, kuinka kauan se pysyy suomalaisena finanssitavaratalona. Vallankin jos valtion osuus vielä hävitetään kokonaan, sehän tulee merkitsemään sitä, että se on markkinavoimien armoilla, ja hetken päästä se voi olla amerikkalainen finanssitavaratalo eikä suomalainen.

¹² **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puemies! Ed. Kuosmanen rupesi yllättäen puhumaan inarilaisten nimissä. Tätä mandaattia en hänelle kuitenkaan anna. Me Lapin kansanedusta-

jat olemme siinä mielessä varmasti täällä enemmän omalla asiallamme. Sen verran lievennettäköön äskeistä kantaa, että ed. Kuosmanen on mökkiläinen ja silloin tällöin käy Inarissa. Mökkiläinen saattaa tietysti olla kovasti tyytyväinen, että Posti ei ole joka päivä häiritsemässä. Inarilaisten tunnot ovat ihan toiset. Esimerkiksi Sevetistä on lähimpään kiinteään postipalvelupaikkaan ja sitä myöten myös pankkiin sata kilometriä matkaa, eikä siihen tilanteeseen voi kukaan tyytyväinen olla. Mökkiläisen mielipiteet ovat mökkiläisen mielipiteitä, turistin mielipide olkoon, mikä onkin. Me puhumme täällä vakavasta asiasta myös Lapin näkökulmasta.

Postipankkilain kumoamisen jälkeen on pakko tarkistaa myös postitoimintalakia, koska vähäkin vaikutusmahdollisuus postipankkilain kautta menee. Tässä sanottakoon nyt sitten hyvin selvästi se, että kun postitoimintalakia tarkistetaan, se ei voi olla mitään liirumlaarum-tekstiä, joka täällä tullaan hyväksymään, eikä näennäiskorjausta. Lakiin pitää selvästi kirjoittaa, että valtakunnallisen postitoimen harjoittajan tulee pitää yllä kiinteää postitoimiverkkoa siten, että kiinteä postitoimipaikka on jokaisessa kunnassa harvaanasutuilla seuduilla. Tiheämmin asutuilla seuduilla niitä saa olla useampikin. Helsingissä sopii hyvin, että on useampia. Mutta Inarissa pitää olla yksi kiinteä postitoimipaikka myös jatkossa, kun lakia tarkistetaan, ja Helsingissä pitää siis varmasti olla useampia.

Tässä tullaan tähän kysymykseen. Nyt eivät riitä enää näennäiskorjaukset eikä liirumlaarumit, tästä tulee nyt todellinen tilanne, jossa katsotaan, mikä todellinen kanta on. Nyt tullaan päättämään, kun postitoimintalaki tänne tulee, miten tiheä kiinteä verkko on. Postilla pitää olla tiheä kiinteä verkko nimenomaan sen vuoksi, että vain yhdistettyyn toimipalvelupisteeseen voidaan rakentaa muut palvelut. Jos ei ole sitä perustaa, ei ole mitään.

¹³ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puemies! Minun tarkoitukseni on käyttää puheenvuoro Sampo—Leonia-fuusiosta eli hallituksen esityksestä n:o 9.

Edellä on keskusteltu postitoimintalain muuttamisesta. Postitoiminnan turvaamisesta olen sitä mieltä, että Posti Oy:n ja sen sataprosenttisesti omistavan valtion tehtävä on huolehtia siitä, että jokaisessa kunnassa on riittävät postipalvelut, ja se on huolehdittava tavalla tai toisella. Toivon,

että ne lupaukset, mitä hallituksen puolelta viime viikolla täällä esitettiin, mahdollisimman nopeasti realisoituvat.

Mutta sitten Leonian myyntiin ja yksityistämiseen ja sen valittuun muotoon, Sampo—Leonia-fuusioon. Ensinnäkin olen sitä mieltä, että valtion oli perusteltua luopua Leonian omistuksesta. On perusteltua luopua edelleenkin, koska en näe erityistä syytä siihen, miksi valtion nimenomaan tulisi toimia nykyisillä pankkimarkkinoilla omistajana, pankkejahan meillä Suomessa on. Täytyy muistaa myös se, että Leonian ja Postin välinen sopimus, joka sitten osaltaan johti posti-verkostonkin ongelmiin, tehtiin jo ennen yksityistämistä eli se ei ollut sinällään tästä riippuvainen. Mutta sinänsä oli valtion kannalta onnetonta, että tähän sopimuksen purkautumiseen mentiin niin huonolla valmistelulla kuin mentiin.

Kuten ed. Luhtasen puheenvuorosta kävi ilmi, Sampo—Leonia-fuusion taustallahan oli myös useampia muitakin vaihtoehtoja, miten Leonia olisi myyty tai yksityistetty. Ensimmäinen niistä oli listaaminen pörssiin, jota kuitenkin pidettiin ja on pidettäväkin kaikkein epävarmimpana vaihtoehtona sen suhteen, miten valtio ja veronmaksajat olisivat siitä hyötynet, koska Leonian arvoa ei ollut etukäteen pörssissä arvioitu ja sen osakkeen likvidiys olisi tietenkin jäänyt sitten hyvin epävarmaan tilaan.

Toinen mahdollisuus olisi ollut tietysti pankin myyminen jollekin ulkomaiselle pankille taikka toisaalta kotimaiselle. Ulkomaiselle pankille myymistä en olisi pitänyt periaatteessakaan kovin hyvänä vaihtoehtona. Mutta toisaalta taustarvioissa, joita muun muassa valtiovarainvaliokunnallekin esitettiin, todettiin, että myynti kokonaisuutena jollekin toiselle osapuolelle olisi todennäköisesti lyhyellä tähtäimellä tuottanut valtiolle eli veronmaksajille suurimman markkamääräisen hyödyn.

Tätäkin vaihtoehtoa ei kuitenkaan valittu, vaan valittiin kolmas eli Sammon ja Leonian, pankin ja vakuutusyhtiön, fuusioratkaisu. Sen taustalla minusta selvästikään ei ollut pelkästään valtion tai veronmaksajien saaman rahamäärän maksimoiminen, vaan näyttää, että sen taustalla ovat olleet erittäin vahvasti rahoitusmarkkinoiden toimialajärjestelyhalut valtion puolelta, eli juuri pankki- ja vakuutusyhtiöalan vahvan toimijan aikaansaaminen.

Toisaaltahan valtion tarkoituksena tässä on, että Leonia-omistus tätä kautta muuntuu ikään

kuin varmimmin likvidimpään muotoon ja että Leonia-osakkeet voidaan myydä tämän uuden konsernin osakkeina pidemmällä aikavälillä. Valtio olettaa omistuksensa arvon nousevan suuremmaksi kuin jos Leonia olisi myyty yksittäisenä kokonaisuutena jollekin ulkomaiselle tai kotimaiselle osapuolelle.

Tapahtuuko näin, että valtion omaisuuden arvo siinä nousee? Valtiovarainvaliokunnan tekemien selvitystenkin mukaan voidaan sanoa, että lyhyellä tähtäimellä tilanne näyttää kohtuullisen hyvältä. Valtion omaisuuden arvo on tämän fuusion perustalta noussut vajaat 4 miljardia markkaa. Mutta on huomattava myös se, että fuusiossa ei ole noussut Leonian arvo eli valtion alun perin omistaman omistuksen arvo, vaan valtio on tällä toimenpiteellä nostattanut yhden yksittäisen vakuutusalan toimijan eli Sampo-yhtiön arvoa ja tietysti myös sen omistajien osakkeiden arvoa. Pitemmällä tähtäimellä jää nähtäväksi, mikä nyt valitun rahoitusalan toimialajärjestelyn lopullinen tuotto valtion kannalta on. Se nähdään vasta sitten, kun valtion omistukset uudesta konsernista realisoidaan eli varsinaisesti yksityistetään.

Tulisiko valtion jatkossa luopua 20 prosentin osuudesta tässä konsernissa? Minusta on perusteltua, että jos tästä luovutaan, niin se tuodaan erikseen tavalla taikka toisella eduskunnan käsiteltäväksi. Mutta itse todellakaan en näe periaatteellista estettä sille, etteikö näin voitaisi tehdä, etenkin kun Leonia on nyt osa selvästikin sellaisilla markkinoilla toimivaa yhtiötä, jolla ei ole valtion ydintoimintojen kanssa varsinaisesti mitään tekemistä.

Tämän kokonaisuuden yksi erikoisimpia osia on se, että Sampo asetti kaupan ehdoksi sen, että Leonian ja sitä kautta valtion tuli ostaa vakuutusyhtiö Pohjolan osakkeita varsin suuri määrä. Tästä täytyy todeta, että tämä ei sinällään ollut valtion rooliin kuuluva toimenpide toimia strategisena toimijana vakuutusmarkkinoilla. Ainoa peruste tälle oli se, että se oli kaupan ehto. Kauppa ei olisi toteutunut ilman Pohjolan osakkeiden siirtymistä Leonialle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä eräästä strategisesta näkökohdasta, joka liittyy keskusteluun pankkiverkoston turvaamisesta koko maassa mahdollisimman kattavasti ja tasapuolisesti. Minusta kannattaa nyt vielä — se on tietysti jossittelua — ottaa huomioon myös se, että valtiolla oli toisenkinlaisia strategisia valintoja tehtävänä

alkutilanteessa. Nyt valittiin ratkaisu, jolla haluttiin luoda kansainvälisesti kilpaileva pankki- ja vakuutusalan konserni.

Toinen strateginen ratkaisu olisi voinut olla se, että olisi haluttu taata pankkipalvelut mahdollisimman kattavasti koko Suomessa. Jos Leonia olisi myyty Osuuspankille tai jollakin tavalla toteutettu Leonia—Osuuspankki-yhteistyöratkaisu, itse asiassa tämä olisi turvannut kaikkein parhaiten pankkipalvelut koko maassa. Se on myös valiokunnalle tulleissa taustapapereissa todettu. Valitettavasti tämä näkökohta ei kovin paljon arvoa saanut silloin, kun asiaa aikoinaan julkisuudessa ja valtioneuvostossakin käsiteltiin.

Arvoisa puhemies! Mielestäni fuusioesitys joka tapauksessa nämä reunahuomautukset huomioon ottaen on kannattamisen arvoinen.

Ed. Sinnemäki merkitään läsnä olevaksi.

¹⁴ **Olli Nepponen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula aivan oikeutetusti palautti meidät käsiteltävänä olevaan aiheeseen. Siitä huolimatta puuttuisin hänen sanomaansa, että Postin ja Leonian yhteistyön purkamiseen mentiin niin huonolla valmistelulla valtion taholta kuin mentiin. Tuo väittämä ei ihan pidä paikkaansa. Kehityksen suunta oli nähtävissä kahden kolmen vuoden ajan, ja vääjäämättä oltiin etenevässä tilanteeseen, jossa kummankaan osapuolen kannalta yhteistyön jatkamiselle ei ollut perusteita.

Toistan sen, minkä aikaisemmin jo täällä ennen joulua pidetyssä keskustelussa: Postin johdon on syytä katsoa peiliin ja todeta, että ei riittävän ajoissa ryhtynyt valmistautumaan tilanteeseen, jossa nyt olemme. Täällä nyt sitten moititaan Leoniaa niistä ratkaisuista monta kertaa.

Yhtä mieltä olemme siitä, että postipalvelut pitää turvata. Edustajien Rajamäen ja Gustafssonin olisi pitänyt huomata, että niistä on käyty jo kahden kolmen kuukauden ajan keskustelua salissa ja valiokunnissa, joten yllättäen se ei tänäänkään tullut tänne.

¹⁵ **Antti Rantakangas /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ainakin talousvaliokuntaa hämmensi tässä valtion omistussuuden

osalta se, että vasta viime vaiheessa selvisi, että tällainen laki valtion osakasvallan käytöstä eräissä valtionyhtiöissä mahdollistaisi ainakin periaatteessa valtion luopumisen kokonaan uuden finanssikonsernin omistuksesta. Asia ei tullut millään tavalla esille lain esittelyssä. Minusta se osoittaa aika huonoa lainvalmistelua, puutteellista lainvalmistelua, ja oli omalta osaltaan johtamassa vähän harhaan valiokunnan käsittelyäkin.

Mutta, kuten valiokunnan puheenjohtaja totesi, kiinnitimme tähän huomiota ja yksimielisesti totesimme, että nyt käsiteltävänä oleva raja, 20 prosenttia, on ainakin poliittisen tason sitoumus, josta on pidettävä kiinni. Mikäli jatkosuunnitelmia tulee, ne on tuotava eduskunnan käsiteltäväksi.

¹⁶ **Lauri Oinonen /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävä kysymys laajempaan kokonaisuuteen liittyvänä on todellakin paljon, aivan kuten ed. Nepponen sanoi, puhuttanut eduskuntaa. Mutta on aivan aihetta, että siitä puhumme myöskin nyt, ja asiasta tullaan vielä puhumaan, kun uusi postitoimintalaki tulee aikanaan täällä esille. Ennen kaikkea tästä puhuvat kansalaiset, jotka menettävät joko kyliltään tai pitäjistä postikonttorit. Postikonttori, josta asiakas on tähän asti pystynyt saamaan hyvät postipalvelut, jotka vielä aukioloajoiltaan taannoin parantuivat, ja samalla myös Leonian pankkipalveluita, on ollut hyvä ja toimiva kokonaisuus.

Muutama vuosi sitten Postipankki mainosti palveluita, jotka ulottuivat eivät vain kirkonkylään, taajamiin ja lähioihin vaan myöskin maaseutukyliin. Oli erittäin toimiva järjestelmä ennen vanhaan, kun oli kyläpostit, joissa oli postipalvelut, postaaliset palvelut, ja myöskin valtion omistaman Postipankin palvelut. Postipankin leijonakantisessa kirjassa vielä oli, niitä sääntöjä kun luki, asiakkaalle sellainen varma lupaus, että valtio vastaa tällä kirjalla talletetuista rahoista. Mehän olemme, ikävä kyllä, joutuneet näkemään, että eräillä pankkiryhmillä on ollut tietty vaikeudet ja valtio on joutunut vastaamaan niidenkin talletetuista rahoista. Onneksi tallettajille ei ole tästä syystä tullut katastrofeja, mutta tietty menetytys on ollut se, että Leonia eriytyi Postista, aivan kuten täällä on tuotu esille, takavuosina ja on jouduttu tässä hakoteille, minkä seurauksena tässä yhä syvemmläti hakoteille tulemmme ilmeisestikin valitettavasti menemään.

Täällä on kehittynyt sellainen vyyhti, joka tuntuu olevan ongelmia aivan täynnä. Ed. Gustafsson aivan ansiokkaasti toi esille ihan Postin turvallisuuspalveluja tuottavan tytäryrityksenkin kohtalon. Ei varmasti ole samantekevää, ketkä hoitavat minkäkinlaisia postipalveluita tässä maassa, miten arvoposti ja turvallisuuteen liittyvä posti kulkee ja liikkuu. Vanhastaan kun se oli Postin selkeää arvopostia, jota keltaiset postiautot ja keltaiset postijunien vaunut kuljettivat, tämä oli turvattua ja selkeää. Minusta ei olisi ollut mitään syytä käydä hyviä systeemeitä muuttamaan. Suomi on pitkänomainen maa, jossa oli erinomaisen hyvin toimivat postijunat, postivaunut, mutta kun näistä asioista pari vuosikymmentä sitten haluttiin luopua ja mennä toisenlaisiin systeemeihin, paljon on itse asiassa menetetty sellaista, mikä oli aikanaan hyvin toimivaa.

Vaikka postiasioista on paljon puhuttu, niistä on aihetta puhua, koska kansalaisten lähipalveluista on kysymys. Osaltaan nyt käsiteltävä asiaakin on sellainen, joka ikävä kyllä edesauttaa lähipalveluitten taantuvaa kehitystä. Kun postitoimintalaki tulee keväällä esille, pelkään, että se tulee liian myöhään estämään postikonttoreitten alasajoa. Kyllä minun haluni ja toivoni olisi, että postitoimintalaki ennättäisi ajoissa, niin että Suomen Posti Oy:n piirissä, tai mitä sen eri tytäryhtiöt tänä aikana ovatkaan — niistähän ei enää turvallinen kansalainen pysty selvää ottamaan — postitoimintalaki estäisi postikonttorien alasajon. Eduskunnan tulisi pystyä näyttämään tänä kilpailuttamisen ja yksityistämisen aikana, mikä on kehityksen suunta, tehdä arvovalintoja niin, että peruspalvelut myös tässä asiassa ovat lähellä ihmisiä ja hyvin toimivia.

Täällä tuotiin esille myös kysymys, jonka ed. Kuoppa aivan ansiokkaasti esitti siitä, kuinka kauan Sampo—Leonia pysyy suomalaisena. Kyllä meillä on vakava huoli siitä, että meillä perusasioitten omistuksen ja sitä kautta hallinnan tulisi olla suomalaiskansallisella pohjalla.

Näillä ajatuksilla kriittisiä reunahuomautuksia käsiteltävään asiaan, arvoisa rouva puhemies.

¹⁷ **Reijo Laitinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kysymys tietenkin herättää intohimoja keskustella myös postipankkipalveluista ja postitoiminnasta ylipäätään.

Esityksessähän eduskunnalta haetaan suostumusta fuusioon siten, että valtio saa sulautumisvastikkeena muodostettavasta uudesta rahoitus-

konsernista 43 prosentin välittömän omistusosuuden. Samalla pyydetään eduskunnan suostumusta siihen, että valtio voi luopua omistuksestaan uudessa rahoituskonsernissa siten, että valtion suoraksi tai välilliseksi omistukseksi jää vähintään 20 prosenttia.

Valtiovarainvaliokunnan käsittelyn yhteydessä tiedustelin, mihin perustuu tämä 20 prosentin raja. Lainsäädäntöjohtaja Pekka Laajanen vastasi, että ei se mihinkään perustu. Yritin tällä kysymyksellä saada selvyuden siitä, onko tämä jokin juridinen raja, joka turvaisi valtion äänen käytön uudessa konsernissa siten, että valtio todella voisi olla mahdollisesti suurin yksittäinen omistaja. Näin ilmeisestikään ei ole. Ymmärrän hyvin sen, että jos määrävähemmistö säilytettäisiin, minkä tämä päätös tietysti mahdollistaa, se on sellainen raja, jolla valtio voi hyvin toimia. En tiedä, halutaanko tällä rajauksella säilyttää tai turvata kotimaista omistusta, niin että konserni säilyy kotimaisten päätöksenteon vallassa. Mielenkiintoinen kysymys, ja olisin toivonut, että valtiovarainministeri olisi hivenen meille valottanut, mistä on kysymys tämän 20 prosentin rajan osalta.

Olen samaa mieltä kuin eräät muutkin puheenvuoron käyttäjät, että jos nyt tuosta valtion 20 prosentin omistusosuudesta jossakin yhteydessä aiotaan luopua vaikka sillä tavalla, että luovutaan kokonaan eli yksityistetään sataprosenttisesti, asia tulisi tuoda eduskunnan käsittelyyn, koska kyllä tämä niin suuri poliittinen kysymys on. Itse asiassa hallituksen ehdotukseenkin sisältyy tietynlainen poliittinen varaus.

Tässä yhteydessä on pakko puhua hivenen postipankkitoiminnasta ja postipalveluista. Tosi-asiahan on se, että Sampo—Leonia-fuusiolla katkaistaan Postipankin ja Postin napanuora. Juna on kulkenut siihen suuntaan, että ensin tehdään fuusio, jolloin on täysin mahdotonta säilyttää pankkipalveluita Postissa. Tästä tietenkin tullaan siihen, miten turvataan ei pelkästään pankkipalvelut haja-asutusalueilla, jotka jäävät yksittäisten pankkien harkinnan varaan, vaan miten turvataan postipalvelut. Postipalveluitten osalta ilmeisesti on niin, että reilut 200 kiinteää postitoimipaikkaa suljetaan ja siirrytään yhä enemmän asiamiesteisiin. Kyllä tässä yhteydessä voimakas vetoomuksemme kuuluu siihen suuntaan, että yhdessä eri ministeriöiden ja kuntien kanssa selvitettäisiin asiaa sillä tavalla, että haettaisiin kuntiin yhteistä palvelukokonaisuutta, toi-

mipistettä, mistä kuntalaiset voisivat kattavasti eri asioissa hakea palveluja, myös postipalveluja. Meillähän on kokemusta jo jonkin verran siitä, miten niin sanotut sivutoimipisteet hoitavat postipalvelut kaupoissa tai kioskeissa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että postitoimintalaki tulisi mahdollisimman nopeasti eduskunnan käsittelyyn.

18 Pekka Kuosmanen /kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos valtion omistusosuus laskee valtion omistamassa yhtiössä alle kolmasosan, silloin hallituksen ei tarvitse tuoda asiaa eduskunnan päätettäväksi uudelleen, niin kuin on, jos omistusosuus tässäkin tapauksessa pudotetaan 20 prosentista nolnaan. Me talousvaliokunnassa keskustelimme tästä asiasta. Kun äsken keskustelin ministeri Niinistön kanssa, niin ministeri Niinistö lupasi, että jos omistusosuus muutetaan jatkossa 20 prosentista alaspäin, hän tuo eduskunnan päätettäväksi tämän asian.

19 Reijo Laitinen /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedän hyvin, ed. Kuosmanen, ettei hallituksen tarvitse asiaa tuoda, jos omistusosuus putoaa määrävähemmistön alapuolelle, tässä tapauksessa putoaa 20 prosenttiin, eduskunnan käsittelyyn. Tämä oli toivomus ja ehdotus, ja on tavattoman hieno juttu, että ministeri Niinistö on ed. Kuosmaselle tämän luvannut. Toivottavasti lupaa koko eduskunnalle.

20 Matti Kangas /vas: Arvoisa rouva puhemies! Euroopan rahaliitto Emu merkitsee rahoitusmarkkinoitten rakenteitten muutosta ja yritysjärjestelyjä myös Suomessa. Leonia ja Sampo ovat neuvotelleet toimialajärjestelystä, jossa yhtiöitten yhdistämisellä pyritään turvaamaan yhtiöitten kehitys ja kilpailukyky kasvavilla rahoitusmarkkinoilla hyödyntämällä toimintoja ja yhdistämällä saatavia synergiaetuja. Näinhän Leonian ja Sammon yhdistämistä meille on virallisesti perusteltu. Kuitenkin on muistettava, että ei saa liikaa mennä rahan perässä ja, kuten niin usein ennenkin, unohtaa tavallista ihmistä ja hänen tarpeitaan. Yritysten pitää olla ihmisiä varten eikä ihmisten yrityksiä varten.

Postin ja Leonian tapauksessa korostuu huoli sekä palvelujen jatkumisesta, niin rahaliikenteen kuin postinkulun jatkumisesta, että postilaisten työpaikkojen säilymisestä. Postin kohtalo sine-

töitiin silloin, kun Posti liikelaitostettiin Ahon hallituksen toimesta ja päätettiin erottaa Posti ja Leonia toisistaan. Postia alettiin ajaa määrätietoisesti alas.

Esityksessä ehdotetaan, että valtion omistusta alennettaisiin tuntuvasti kuitenkin niin, että valtion omistus jäisi vähintään 20 prosenttiin. Myös minä olen sitä mieltä, että kun se menee sen alle, niin eduskunnasta pitää hakea lupa siihen, että voidaan mennä alle, kuten täällä on useassa puheenvuorossa todettu, ja kuulemma ministeri Niinistökin on tätä mieltä.

Tässä yhteydessä ehdotan, että myynnistä saatavilla rahoilla pitäisi taata postipalvelujen saataavuus jatkossakin. Nimellä ei ole väliä, kunhan posti kulkee, palvelutaso ei huonone ja tasa-arvoinen kohtelu toteutuu kansalaisten osalta. Myös Posti on kuljettanut lehtiä ja muita sellaisia julkaisuja varsinkin haja-asutusalueelle. Mielestäni tämäkin palvelu vaarantuu.

Tavallisten kansalaisten on syytä olla huolissaan Postin palvelujen jatkuvuudesta, mutta vähintään yhtä tärkeä kysymys on työpaikkojen säilyminen tällaisessa fuusiossa. Uusi konserni pitäisi velvoittaa takaamaan työpaikat kaikille postilaisille, vaikka järjestelyjä muilta osin tehtäisiinkin. Näitä Sampo-Leonian järjestelyjä ei saa tehdä pelkästään osakekeinotellun helpottamiseksi.

21 Mika Lintilä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! On valitettavaa, että uusi postitoimintalaki ei tullut valmiiksi, niin että olisi sitä pystytty käsittelemään samaan aikaan tämän postipankkilain kanssa, koska niillähän on aika vahvasti yhtäläisyyksiä. Postitoimintalaki tulee myöhemmin, ja on tärkeää, että sillä turvataan myöhemmin koko maassa ne postipalvelut, jotka nytkin ovat olleet saatavissa.

Sampo—Leonia-fuusion arviointi, sen arvonn määrittely, on vaikeaa, koska arvonn määrittelyyn kuuluu niin paljon oletusarvoja, että on hyvin vaikea sanoa lopullista arviota siitä hinnasta, mikä valtiolle siitä tulee.

Kuten ed. Rantakangas totesi, valiokunnan yllätti hieman tieto menettelytavasta omistuksen pudottua 20 prosenttiin, vaikka ed. Kuosmanen kertoi ministeri Niinistön luvanneen, että hän tuo asian eduskuntaan, mikäli sen alle mennään. Tässä siis määritellään selkeä raja hallituksen toiminnalle, ja kyse hallituksen tulevassa toiminnassa onkin vähintään parlamentarismen noudat-

tamisesta, että noudatetaan eduskunnan tahtoa. Siis jos tarkoituksena olisi luopua enemmästä kuin 20 prosentin osuudesta, niin asia tulee tuoda silloin eduskunnan käsittelyyn.

²² **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn niihin, jotka edellyttävät, että mikäli valtion omistusosuutta halutaan laskea Sampo-Leoniassa alle 20 prosentin, asia tuodaan eduskuntaan. Se on vähintäänkin tarpeellista viitaten tähän esitykseen ja valiokunnan kannanottoihin, siksi suuresta periaatteesta silloin on kysymys.

Haluan kiinnittää huomiota vielä siihen, miten järjestetään uuden finanssitavaratalon valvonta. Vakuutusvalvonnasta vastaa Vakuutusvalvontavirasto ja pankkien valvonnasta Rahoitustarkastus. On paikallaan hyvin nopeasti ryhtyä selvityksiin, miten järjestettäisiin uusimuotoisten finanssitavaratalojen valvonta, koska nämä tavaratalot ovat tulleet jäädäkseen ja muodostuu yhä uusia. Se on tarpeellista, jotta luottamus näihin tavarataloihin ja pankki- ja vakuutus-toimintaan jatkossakin säilyy riittävän korkealla tasolla kansalaisten keskuudessa.

²³ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan muutama havainto ensiksikin siihen kysymykseen, miten valtion tulee menetellä tilanteessa, jossa se aikoo luopua 20 prosentin osuudestaan. Oli lain tulkinta tuo tai tämä, mielestäni vähintäänkin hyvää hallintoa eikä ehdotomasti millään tavalla lain vastaista on, että mikäli hallitus aikoo laskea osuutensa sanotusta 20 prosentista, niin silloin se esityksen tänne tuo. Mitään varmasti emme tee silloin väärin, mutta moraalisesti mielestäni kuitenkin silloin toimitaisiin aivan oikein. Huomaan, että tämä ajatus täällä saa laajaa kannatusta kaikkien ryhmien tai ainakin aika monen ryhmän keskuudessa, ja se on aika hyvä tässä todeta.

Ehkä tämän periaatteellisen kannanoton merkittävyyttä voisi korostaa ottamalla esimerkin toisesta yhtiöstä. Ajatellaanpa, että kun valtio omistaa Soneraa vielä tällä hetkellä 54 prosenttia ja voi vähentää omistusosuutensa 34 prosenttiin ja vähentäisi sitten 20 prosenttiin, jolloin myytävän omaisuuden arvo Soneran tämän päivän markkina-arvon perusteella on melkein 100 miljardia markkaa, ajatellaanpa, että hallitus voisi eduskuntaa kuulematta luopua 100 miljardista markasta omaisuuttaan. Eihän se oikein, jos tässä sallitaan sanoa, sovi seinillekään. Kun me täs-

sä talossa teemme päätöksiä todella paljon pienemmistä asioista silloin, kun valtio luopuu eräistä muista omistamistaan suureista, on ilman muuta selvää, että silloin, kun se omistaa yhtiöitä ja omistukset ovat äsken mainittua luokkaa, eduskunnan on voitava niistä tehdä päätös.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee hivenen konkreettimmin nyt käsittelyssä olevaan asiaan, niin vaikka tämän asian lähetekeskustelussa tulivat omat ajatukset, mitkä pääsääntöisesti mielessä ovat pyörineet, jo sanotuiksi, ehkä pariin kolmeen seikkaan vielä lyhyt huomautus, sellaiseen seikkaan, jotka myös valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä olivat tavalla taikka toisella esillä.

Ensinnäkin mielestäni oli selvää, että Leonian kanssa oli syytä jotain tehdä, jokin ratkaisu hankkia. Myynti ulos olisi ollut huono. Suomalaisen ratkaisun, ainakin tänään vielä suomalaiselta näyttävän ratkaisun, etsiminen oli periaatteessa oikean suuntaista toimintaa. Vaihtoehtona toki olisi ollut sekin, että jokin toinen suomalainen pankki olisi ollut se, jonka kanssa fuusiota tai yhteistyötä, sulautumista, myyntiä, mitä tahansa, olisi lähdetty harkitsemaan.

Ensimmäinen jonkinlainen moite, vielä tässäkin lausuttu, liittyy juuri tähän. Mielestäni on käynyt täysin selväksi, että kunnon hanketta tai yritystä arvioida mahdollisuudet Leonian ja jonkin muun — en viitsi lausua nimeä ääneen — kotimaisen pankin kanssa, tällaista kunnon selvitystä, edes kunnon tarjouspyyntöä ei hallitus koskaan tehnyt. Tämä oli tietyllä tavalla valitettavaa. Olisi voinut olla, että se olisi todettu huomommaksi ratkaisuksi kuin se, mihin nyt päädyttiin, mutta periaatteessa valtion menettelytapojen kannalta tämä oli huonoa toimintaa, ei siitä kerta kaikkiaan mihinkään pääse. Päädyttiinkin hallituksen puolelta finanssitavaratalojärjestelyyn, joka sinänsä, voi sanoa, sisältää joitakin myönteisiä piirteitä, ihan kannatettavia piirteitä. Yksi kannatettavista piirteistä on se, että ainakin tällä hetkellä voidaan puhua tietyllä tavalla sinivalkoisesta pääomasta, koska sitä tämä omistajuus finanssitavaratalossa tällä hetkellä ainakin, korostan, vielä on. Uskon, että edellytykset se myös sellaisena pitää ovat kohtuulliset, ainakin paremmat kuin monissa muissa ratkaisuissa olisivat voineet olla.

Oma, näin jälkikäteenkin vielä esitettävissä oleva kysymykseni liittyy siihen, toimiko valtiovalta siinä kohdin oikein, kun tätä järjestelyä tehtiin. Ei voi välttyä siltä ajatukselta, että tässä vä-

hän nurkanvaltaustoiminnassa oltiin mukana, eikä sekään kovin hyvin sovi valtion toimiksi.

Arvoisa puhemies! Monessa puheenvuorossa tämänkin keskustelun aikaan on kannettu huolta siitä, että kun Leonia lähtee, Postin tavallaan menestykseltä, toimintaedellytykseltä, tippuu tai kaatuu yksi jalka alta pois. Tämähän oli äsken äänestetyin keskustan julkisia palveluita kosketelleen välikysymyksen yksi osa, ei ainut, mutta yksi ja aika merkittävä osa. Vieläkin minäkin tahdon yhtyä muun muassa ed. Laitisen mielestäni aivan hyvin esittämään toiveeseen siitä, että vieläkin valtiovalta yrittäisi tehdä kaiken voitavansa kartoittaakseen ne moninaiset palvelumahdollisuudet, joita voitaisiin postien puitteissa kansalaisille tarjota ja toteuttaa. Silloin en tarkoita vain erilaisia valtion paikallishallinnon palveluita, joita voitaisiin viedä nykyistä enemmän posteihin, vaan tarkoitan myös niitä monia kunnallisten virastojen tarjoamia palveluita, joista ainakin eräät voitaisiin kuntalaisille tarjota näitten samojen postitoimipaikkojen kautta. Arkkitehtuuri, sanoisiko, luovuus, tällä kentällä ei ole vielä näyttänyt kunniakkaimpia saavutuksiaan. Olisi toivottavaa, että hallitus tässä olisi aktiivinen, painostaisi muita viranomaisia Postin kanssa yhteistyöhön ja houkuttelisi kuntia Postin kanssa yhteistyöhön. Voisi olla, että molemmilta suunnilta yhteistyökumppaneita löytyisi. Yhdyn kernaasti tässä siihen, mitä kuulin erityisesti ed. Reijo Laitisen puheenvuorossaan esittäneen.

²⁴ **Olli Nepponen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen totesi, että Osuuspankkien kanssa ei riittävästi neuvoteltu ratkaisusta. Oli sitten miten tahansa neuvottelujen kanssa, niin tämä liittoutuminen, Leonia ja Osuuspankit, olisi oleellisesti vähentänyt pankkialalla tapahtuvaa kilpailua, merkinnyt merkittävästi työpaikkojen vähenemistä ja harventanut osaltaan myös palveluverkkoa. Pidän tältä osin syntyntä ratkaisua parempana, joka jopa kasvattaa palveluverkkoa, kun vakuutusyhtiön konttorit tulevat tarjoamaan myös rahoituspalveluita omalta osaltaan.

²⁵ **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähentänyt pankkipalveluja se ratkaisu, jos Leonia ja Osuuspankki olisivat menneet ... (Ed. Nepponen: Kilpailua!) Haluan nimenomaan alleviivata sitä, että nimenomaan siellä, missä pankin palvelut nyt loittone-

vat entistä kauemmaksi ja kauemmaksi, yhteistyöllä olisi voitu pikemminkin parantaa kuin heikentää siitä, mihin nyt päädytään. On erittäin vaikea nähdä, miten harvaanasutuilla alueilla tämä ratkaisu, mihin nyt päädytään, on pankin palveluiden käyttäjien kannalta parempi ratkaisu kuin se, jos Leonia ja Osuuspankki olisivat hankkineet yhteistyöhön. On monella tavalla osoitettavissa, että se ratkaisu olisi siinä suhteessa ollut parempi. Eri asia on pankkisektorin kilpailu valtakunnallisen kilpailun kannalta, siinä ed. Nepponen saattaa olla oikeassa. Sen suhteen välttämättä Leonian ja Osuuspankin yhteen meneminen ei kilpailutilannetta ainakaan olisi parantanut, sen myönnän kyllä.

²⁶ **Esa Lahtela /sd**: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin aion puhua kilpailunäkökulmasta.

Kun Leonia häipyi maaseudulta pois, se tarkoittaa joka tapauksessa sitä, jotta monet ikäänntyneet ihmiset, jotka ovat ikänsä olleet pankin asiakkaita, joutuvat nyt valitsemaan jonkun muun vaihtoehdon. Se vaihtoehto on aika helposti etsittävässä, koska monessa paikassa ei ole kuin yksi pankki, johon muuttaa asiakkaaksi. Se tarkoittaa sitä, jotta todellinen kilpailu häviää. Se näkyy jo nyt palvelumaksuissa, mitä ne maksavat. Ahneus on näköjään kyltymätön. Sen takia odottaisi, että jatkossa eduskunta tulisi puuttumaan siihen. Jossakin maassa ilmeisesti onkin puututtu palvelumaksujen suuruuteen. Siis katsottaisiin, että joissakin kohtuuden rajoissa palvelumaksujen pitäisi olla, koska tämä ratkaisu näköjään tulee tekemään sen, jotta ainakin meillä päin moniin kuntiin jää vain Osuuspankki, joka voi määrätä ihan vapaasti tahtonsa, miten hoidetaan nämä hommat. Sellainen kaupparatsu, joka kiertää, ei pysty pankkipalveluita antamaan, hänellä ei ole kuulemma edes rahoja mukana.

Postipalveluiden osalta lähdin siitä näkökulmasta, jotta joka tapauksessa joka kunnassa pitää palvelut tavalla tai toisella tarjota. Uhkakuvahan on ollut esillä jo aikaisemminkin siitä, jotta entäs jos asiamiespostia ei yksinkertaisesti kukaan halua pitää. Silloinhan me joudumme väkisin katsomaan, millä tavalla sielläkin postipalvelut järjestetään. Silloin joudutaan menemään siihen, jotta kun ei vapaaehtoisia löydy, niin sinne on postitoimisto järjestettävä. Sen takia toivoisi näissä järjestelyissä, mitä tehdään, jotta mahdollisimman monta toimipaikkaa jätetään

eikä summittaisesti lähdetä vähentämään, jos ei ole ihan pakollista tehdä niin.

²⁷ **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tuotu esiin useissa puheenvuoroissa se, selvitetäinkö erilaisia vaihtoehtoja, joita ainakin teoriassa oli olemassa. Kyllä valiokunta sai sen käsityksen, että vaihtoehtoja selvitetiin. Valtiollahan oli neuvonantajana Goldman Sachs, kun päädyttiin valittuun vaihtoehtoon. Käsitykseni on se, että kaikki positiiviset näkökohdat huomioiden lisäksi haluttiin toisaalta perustaa ensimmäinen suomalainen kotimainen finanssitarvatalo ja tällä tavalla yhdistää synergiaedut, mitä tulee pankki- ja vakuutus toimintaa harjoittavasta yhtiöstä. Tämä oli se näkökohta, ja näihin selvityksiin oli luottaminen.

Sitten valvonnasta. Ed. Nepponen otti mielestäni hyvin tärkeän asian esille, mitä myös valiokunta painotti, eli sen, että valvonta on tässä tapauksessa hyvin tärkeä, koska valvonta hajautuu kahden eri valvontaviranomaisen kesken eli Rahoitustarkastuksen ja Vakuutusvalvontaviraston. Tätä on todella seurattava jatkossa hyvin kiinteästi ja, niin kuin jo esittelypuheenvuorossani totesin, tarvittaessa ryhdyttävä lainsäädännöllisiin toimiin asian suhteen.

Olen samaa mieltä kuin ed. Pekkarinen siitä, että valtion osakasvallan käyttöä koskeva laki ei missään tapauksessa estä sitä, että hallitus tuo omistusräjästyksen eduskuntaan silloin, jos hallituksella on halua luopua omistuksesta niin, että omistusosuus putoaa alle 20 prosentin. Lähdän siitä, että tämä on jopa moraalinen ja itse asiassa poliittinenkin velvollisuus.

Ed. S. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

²⁸ **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta Sampo—Leonian fuusion eteneminen on hyvä asia. Toisaalta siinä vaiheessa, kun fuusion taloudellisia laskelmia suoritettiin, Sammon arvo oli 12 miljardia markkaa eli vaihtosuhte 51,8 prosenttia ja Leonian arvo oli 11,5 miljardia markkaa eli vaihtosuhte 48,2 prosenttia. Sitten fuusion yhteydessä sovittiin, että kumpikin osapuoli irrottaa yhtiöstä pääomaa ennen fuusiota, Leonia 3 miljardia markkaa ja Sampo

1,2 miljardia markkaa. Näin ollen lopulliset arvot fuusiossa olivat: Leonia 8,15 miljardia markkaa, mikä edustaa 43:a prosenttia, ja Sampo 10,8 miljardia markkaa, mikä edustaa 57:ää prosenttia. Minusta nämä vaihtosuhteet ovat aivan oikeat.

Mitä tulee kilpailuun, niin pk-yritysten kannalta on erittäin hyvä, että tällainen Sampo—Leonian konserni syntyi, koska kansainvälisillä markkinoilla Suomessa varsinkaan ei ole kilpailua ulkomaantoimintojen osalta. Nyt tuli markkinoille kilpailija, joka hoitaa pk-sektorin rahoitustarvetta ulkomaankaupassa.

²⁹ **Mikko Elo /sd:** Puhemies! Oikeastaan vastauksena ed. Pekkarisen puheenvuoron siihen osaan, jossa hän käsitteli Soneran myyntivaltuuksia, haluaisin vain todeta, että henkilökohtaisesti olin eräs niistä kansanedustajista, jotka allekirjoittivat aloitteen, jossa lähdettiin siitä, että hallitukselle annetaan valtuudet myydä kaikki Soneran osakkeet. Tämähän ei, ed. Pekkarinen, niin kuin hyvin tiedätte, tarkoita ollenkaan sitä, että valtio olisi myymässä esimerkiksi tässä kuussa tai tänä vuonna vaan sopivalla hetkellä. Tässä yhden ministerin Niinistön näkemykseen siitä, että valtion pitää myös olla aktiivinen myyjä, myyjän pitää toimia oikealla hetkellä. Ed. Pekkarinen, edellisellä kerralla, kun tätä kaupaa tehtiin ja 12 miljardin markan edestä myytiin 22 miljoonaa osaketta, se oli oikealla hetkellä, kurssi oli oikea.

Puhemies! Minun mielestäni paljon suurempi vaara, johon eduskunnassa pitäisi kiinnittää huomiota, on se, että käy, niin kuin Talentumin osakkeissa. Kun Interaktiivinen Satama irrotettiin siitä, niin pääosakkeille ei jäänyt enää mitään sisältöä. Kun nyt ilmeisesti Sonera on listautumassa ainakin kolmen yhtiön kautta, eli Zedin, SmartTrustin ja Turkcellin, niin saattaa, ed. Pekkarinen, käydä niin, että Soneran arvolla ei enää jääkään paljon mitään. Me joudummekin aivan uuteen tilanteeseen täällä ja joudumme ehkä sitten käsittelemään tätä ihan uudesta näkökulmasta.

³⁰ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt minä huomaan, että kyllä puhutaan samaan aikaan aika monesta eri asiasta. Ainakin me ed. Elon kanssa puhumme aivan eri asioista. Valiokunnan puheenjohtaja Luhtanen, minä ja monet muut olemme olleet sitä mieltä, että jos

valtio luopuu 20 prosentista, tässä tapauksessa Leoniaassa — ja moni meistä on valmis yleistämään tämän mihin tahansa yhtiöön, jossa valtio on osakkaana — niin kyllä olisi hyvä tuoda se päätös kuitenkin eduskunnan tehtäväksi, kun se esimerkiksi Soneran tapauksessa saattaa merkitä nykykurssin mukaan jopa 100 miljardin markan omaisuudesta luopumista. Kyllä siinä vähän eduskuntaakin olisi hyvä silloin käyttää, jos 100 miljardin markan omaisuudesta päätetään luopua. Tämä on toinen asia, mistä te, ed. Elo, puhuitte. Minustakin oli aivan oikea aika myydä se 12 miljardin markan siivu. Olin kaikin puolin kannattamassa sitä ja edelleenkin olen sitä mieltä.

Mitä tulee vielä Leonian myyntiin, niin minustakin se finanssitavaratalo, mikä nyt syntyy, kaikesta päättäen on ihan hyvä ratkaisu. Mutta periaatteessa silloin kun valtio omaisuutta myy, niin kuin Leonia-fuusiassa käytännössä myy, olisi hyvä oikean hinnan määrittelyn kannalta pyytää tarjouksia niiltä potentiaalisilta suomalaisilta ostajilta, jotka voisivat olla asiasta kiinnostuneita. Tällä kertaa kävi niin, että tällaista pyyntöä ei koskaan esitetty yhdelle toimijalle eli suomalaiselle osuuspankkiryhmälle. Tämä oli tässä pieni kauneusvirhe, ei radikaalin ratkaiseva, mutta vähintäänkin kauneusvirhe.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys suostumuksen antamisesta valtion omistaman Leonia Oyj:n sulautumiseen Vakuutusyhtiö Sampo Oyj -nimiseen vakuutusyhtiöön sekä valtion osakeomistuosuuden alentamiseen muodostettavassa rahoituskonsernissa

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys HE 9/2000 vp

Talousvaliokunnan mietintö TaVM 5/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 5. [Keskustelu sallittu 3) asian yhteydessä.]

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi rintamasotilas-eläkelain 9 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 13/2000 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 6/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Jukka Gustafsson /sd: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta on tekemässä yksimielisesti hyvin merkittävää päätöstä, kun hyväksymme hallituksen esityksen laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta. Tämähän tulee merkitsemään varsin tuntuvaa korotusta erityisesti pienituloisille rintamaveteraaneille. Korotushan tulee olemaan perhesuhteista ja kuntaryhmästä riippuen enimmillään 352—437 markkaa kuukaudessa.

Lipposen hallitus sai tähän asiaan henkisen sysäyksen yhdistämällä sen talvisodan päättymisen 60-vuotismuistotapahtumaan, talvisotahan päättyi 13. päivä maaliskuuta. Korotusesityksen taustalla on tietysti ollut paljon myös yksittäisten kansanedustajien ja käsitykseni mukaan myös eduskuntaryhmien aloitteita ja toiveita. Uskallan sanoa, että talvisodan yksimielisessä hyvässä hengessä tämäkin asia on vastaanotettu niin täällä eduskunnassa vasemmalta oikealle ja oikealta vasemmalle kuin varmaan niidenkin keskuudessa, jotka sitten pääsevät korotuksesta, käyttäisinkö sanaa, nauttimaan.

Olen ollut itse viime vuosina erittäin tyytyväinen siitä, että mitä enemmän on aikaa meidän sodistamme, talvi- ja jatkosodasta, kulunut, sitä suuremman arvon ja merkityksen myös sotieimme veteraanit ovat saaneet. Joskus on tuntunut jossain määrin pahalta se, että syistä, joita ei kannata tässä yhteydessä lähteä muistelemaan, 60-, 70- ja osin vielä 80-luvullakin, kun meillä oli taloudellista nousuhumalaa, ehkä ei ole riittävästi annettu arvoa niille miehille ja naisille, jotka Suomen vapauden turvasivat. Lain ensimmäises-

sä käsittelyssä eduskunnassa monet kansanedustajakollegat toivat esille, miten nyt toivotaan, että hallitus jatkossa erityisesti paneutuu veteraanien kuntoutusmäärärahoihin. Haluan myös nyt asian toisessa käsittelyssä vedota hallitukseen ja myös kansanedustajiin, että tiukoista kehyksistä huolimatta osoitamme riittävästi voimavaroja niin veteraanien kuin heidän omaistensakin kuntoutuksen, joka on tavattoman tärkeä asia.

Yksi ongelma tai epäkohta hallituksen esitykseen liittyy, ja se on se, että johtuen ylimääräisen rintamaveteraaniavustuksen luonteesta tämä sinällään merkittävä korotus voi yksittäistapauksissa johtaa vain muutamien markkojen korotuksiin. Tämä on asia, johon esimerkiksi veteraanijärjestöt ovat luvanneet tiedotuksessaan puuttua, että se johtuu ikään kuin järjestelmän luonteesta ja logiikasta. Mutta aivan varmaa on, että kun Tampereella Hämeenkadulla tai Tammelan torilla olen, niin ei ole yksi eikä kaksi veteraania, jotka tulevat kylkeen, että miten te kehtasitte muuttaman markan korotuksen taas antaa.

Jotenkin olisi toivonut, että tässä yhteydessä olisi voitu tehdä tietynlainen kaikille tuleva tasokorotus, ja tämä hallituksen erinomainen esitys olisi tullut sitten ikään kuin sen päälle. Mutta syistä, jotka eivät ole minulle täysin selvinneet, asianomainen asiantuntijavaliokunta ei tätä asiaa kyennyt korjaamaan. Tiedän, että asia on ollut esillä, koska se lain ensimmäisessä käsittelyssä oli myös istuntosalin keskustelussa. Se olisi ollut kyllä minusta ihan perusteltua.

Johtuen nyt kuitenkin tämän asian ikään kuin historiallisesta asiayhteydestä ja luonteesta on syytä olla tosi tyytyväinen tästä päätöksestä ja todeta, että jatkossa hallituksen on syytä ikään kuin osoittaa ehkä vielä suurempaa myötäelämistä, myöskin taloudellisessa ja sosiaalisessa mielessä, niille veteraaneille ja heidän perheenjäsenilleen, jotka vielä keskuudessamme elävät ja ovat. Tämä toive kohdistuu erityisesti niihin veteraaneihin, jotka elävät kohtuullisen pienillä tuloilla tänä päivänä. Tässä on tärkeästä kunniavelan maksamisesta kysymys. Hallitus on tässä erittäin oikealla ja hyvällä asialla.

² **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin puheenvuoron johdosta totean, että pitää paikkansa, että liian vähän ehkä korotusta tuli rintamamieseläkelain 9 a §:ään, mutta se on kuitenkin edistystä.

Sen sijaan haluaisin toivoa, arvoisa puhemies, että lainsäädäntöä voitaisiin korjata niiden rintamasotilaiden kohdalta, jotka eivät ole saaneet rintamatunnusta. Heitä on sekä kotirintamanais-
ten että -miesten kohdalla. Tähän pitäisi saada parannus tämän hallituksen aikana.

³ **Olli Nepponen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistuttaisin siitä, että tämä upea hallituksen esityshän perustuu kaikkien veteraanijärjestöjen yksimieliseen esitykseen, että ylimääräinen rintamalisä on se ensimmäinen toimenpide, jolla rintamamiehiä muistetaan. Se on ollut toive jo vuosia, valitettavasti, mutta onneksi nyt hallitus tämän toi.

Toisena heillä on ollut kuntoutuksen lisääminen, niin kuin ed. Gustafsson totesi. Toivoisin, että jatkossa hallitus toisi kuntoutusmäärärahan lisäämisen niin, että kuntoutus saataisiin vuositaiseksi, eikä laajennettaisi enää edunsaajien joukkoa, koska vääjäämättä meillä on vain muutama vuosi jäljellä hoitaa tämä kunniavelka.

⁴ **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ylimääräisen rintamalisän korotus on enimmillään 437 markkaa. Vaikka se on pieni raha, se on monelle veteraanille, nimenomaan pienituloisille veteraaneille, erittäin suuri raha. On erinomainen asia, että myös valiokunta on ollut yksimielinen käsitellessään hallituksen esitystä. Valiokuntahan kiinnittää mietinnössään huomiota ennen kaikkea, mihin ed. Gustafsson viittasi, tiedottamiseen, että asiasta tiedotetaan perusteellisesti, ja vetoaa myös siihen, että tiedottamisessa olisivat mukana veteraanijärjestöt. Varmasti veteraanijärjestöt ovat mielellään tiedotusta tekemässä toisille veteraaniveljille. Pitää paikkansa, että veteraanijärjestöt ovat kaikki yksituumaisesti olleet asiaa viemässä eteenpäin.

Tässä yhteydessä täytyy nyt antaa myös sosi-
aali- ja terveysministeri Perholle kiitos siitä, että hänen esityksestään hallituspuolueet sopivat 23 päivänä helmikuuta, että ylimääräistä rintamalisää nostetaan juuri sen mukaisesti, kuin rintama-
asiainneuvottelukunta on esittänyt. Kyllähän tämä sopii hyvin tähän aikaan ja hetkeen, koska olemme juuri kunnioittaneet myös veteraanien työtä viettäessämme talvisodan päättymisen 60-vuotismuistopäivää.

Rintamaveteraaniliiton puheenjohtaja Onni Toljamo kirjoitti lehdessään kolmella sanalla: "Jo oli aikakin." Minä uskon, että moni veteraani

toteaa näin, että jo oli aikakin tämän asian hoitamiseen. Ovathan veteraanijärjestöt todellakin vuosia tehneet työtä pienimmän rintamalisän korottamiseksi. Nyt se on sitten tapahtumassa. Mutta ei veteraanijärjestöjen työ, vaikka veteraanien määrä nopeasti supistuikin, kuitenkaan pääty vielä tähän, vaan ennen kaikkea tavoitteena on, kuten täällä on jo edellä tuotu esille, veteraanien ja koko veteraanisukupolven kuntoutus, lisätä voimavaroja kuntoutukseen, asuntojen peruskorjaamiseen sekä suun ja hampaiden hoitojärjestelmän kehittämiseen ja myöskin sotainvalidien hoitolaitosten ja sairaskotien saattaminen kaikkien rintamaveteraanien käyttöön tulevien vuosien aikana.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä painottaa nimenomaan kuntoutusasiasiaa. Me tiedämme, että veteraanien keski-ikä on jo 80 vuotta. Heidän toimintakykynsä heikkenee erittäin nopeasti, ellei omatoimista selviytymistä tueta tehokkaasti. Kuntoutuksen kehittäminen on veteraanisukupolvelle erittäin tärkeää, ja määrärahaa tulisikin vuosittain nostaa. Tämän vuoden määrärahoilla voidaan kuntouttaa runsaat 31 000 veteraania. Veteraanien poistuma ja määrärahojen kasvu ovat nopeuttaneet kuntoutuskiertoa, mutta kuntoutuksen säännöllisyyden tavoite ei vielä kukaan toteudu. Potentiaalisesti kuntoutettavien veteraanien lukumäärä on vuonna 2001 keskimäärin noin 120 000, kun veteraanien kokonaismäärästä on vähennetty sotainvalidit, joilla on oikeus vuosittaiseen kuntoutukseen.

Veteraanijärjestöt esittävätkin ensi vuoden talousarvion kuntoutusmäärärahan nostamista nykyisestä 195 miljoonasta markasta 250 miljoonaan markkaan. Määrärahalla voitaisiin kuntouttaa noin 39 000 veteraania, joista noin yksi kolmasosa olisi avokuntoutuksessa. Tämä mahdollistaisi veteraaneille joka toinen vuosi tapahtuvan kuntoutuksen. Toki joka vuosi tapahtuva kuntoutus olisi tärkein asia, mutta tässä vaiheessa edes joka toinen vuosi pääsisi kuntoutukseen.

Kuntoutustoiminnan kehittämisessä tulisikin huomioida laitostuntoutuksen sisällön lisäksi avopalveluiden ja kuntoutuksen saumaton yhteistyö ja monipuolistaminen, veteraanikuntoutuksen yhteys muihin vanhustenhuollon kuntoutusjärjestelmiin sekä paikallisen ja valtakunnallisen tason yhteensovitus. Esimerkkinä siitä, miten veteraanikuntoutusta ja -asiaa on voitu hoitaa — on varmasti muitakin paikkakuntia — on mielestäni niin sanottu Oulun-malli. Miten Oulussa

on sovellettu veteraanikuntoutusta kokonaisvaltaisesti, sopii monelle paikkakunnalle hyväksi esimerkiksi, koska siellä nimenomaan kunnan eli kaupungin oma toiminta tukee veteraanikuntoutusta ja on erittäin hyvässä yhteistyössä kaupungin sosiaali- ja terveyshuollon kanssa.

On myös erittäin tärkeää, että rintamaveteraanien hammashuoltoa kehitetään. Protetiikan tekniisten töiden kustannukset tulivat sairausvakuutuksen korvauksen piiriin 1.5.98. Vahvistetun taksan mukaisista kustannuksista korvataan tällä hetkellä 50 prosenttia. Veteraanit ovat lähteneet siitä, että korvaus tulisi nostaa 100 prosenttiin. Tämä aiheuttaisi valtiolle tällä hetkellä 8—10 miljoonan markan lisäkulut.

Arvoisa puhemies! On hieno asia, että veteraaniasioiden hoidossa ei tällä hetkellä tässä salissa ole oppositiota eikä hallitusta, vaan me kaikki yhdessä olemme valmiita tukemaan veteraanisukupolven aseman parantamista luomalla heille sellainen elämän ehto, jonka he tarvitsevat Suomen kunniakansalaisina taisteltuaan meille itsenäisen isänmaan. Kelpaahan Suomi monille maille esimerkiksi siitä, miten veteraaniasioita meillä on hoidettu, vaikka meillä oli sodanjälkeisinä vuosikymmeninä hetkiä, jolloin sanottiin, että "mitäs menitte sinne". Onneksi nämä ajat ovat kaukana takanapäin. Nyt olemme yksituumaisesti osoittamassa kunnioitusta veteraanisukupolvelle, sekä rintamalla taistelleille että kotirintamalla työtä tehneille. Kotirintamalla työskennelleet naiset tarvitsevat myös kuntoutuspalveluja sekä lisää voimavaroja monipuolisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

5 Matti Väistö /kesk: Arvoisa puhemies! Eduskunta on yksimielisesti päättämässä ylimääräisen rintamalisän korottamisesta. Tämä on hieno asia. Voi toki sanoa, että arvostuksen ja myös taloudellisten toimintaedellytysten parantamiseen olisi pitänyt päästä jo aiemminkin, mutta hyvän näin. Korotus kohdistuu pienituloisimmille. Tässä mielessä se on oikeudenmukainen. Veteraanit ja heidän omaisensa, läheisensä, tarvitsevat edelleen yhteiskunnan tukea ja arvostuksen lisäämistä. Kuntoutuksen, omatoimisen selviytymiseen, terveyden edistämiseen ja yleisen arvostuksen parantamiseen on edelleen yhteiskunnassamme kiinnitettävä huomiota. Tässä mielessä veteraanit itse ja heidän omat järjestönsä ja läheisensä ovat tuki tehneet erinomaisen hyvää työtä. Kunnia ja arvostus yhteiskuntamme hyvinvoin-

nin perustan luonnista ja ennen muuta itsenäisyydestämme kuuluu juuri veteraaneille ja heidän sukupolvelleen. Kysymys tässä on tärkeästä kunnianvelan hoidosta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

6 Esa Lahtela /sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy antaa kiitos hallitukselle ja tietysti eduskunnalle, mutta ensisijaisesti tässä vaiheessa hallitukselle, kun antoi tällaisen esityksen, koska suoraan eduskunnan toimesta rintamasotilaseläkelain muutos ei varmasti olisi tässä muodossa tullut, koska silloin olisi puhuttu isoista rahoista. Sen takia voimme nyt olla hyvillämme siitä, jotta tällainen esitys on tullut. Tässä on paljon perusteltu syitä ja miksi tämä on hyvin tärkeä siinä mielessä, että tämä kohdentuu juuri heikoimmille ja pienempituloisille ihmisille. Tärkeätä tietysti tässä on se, että on kuunneltu veteraanijärjestöjä. Tämä on juuri niiden esitysten mukainen, kuten meitä kansanedustajiakin on lobattu tai kirjeitä lähetelty lähiaikoina, menneinä vuosina. Siinä mielessä tämä on hyvä osoitus herkkäkorvaisuudesta. Onko tämä sitä sopimusyhteiskuntamallia, jotta halutaan olla sovinnossa veteraanijärjestöjen kanssa? Mutta tässä varmasti on hyvin paljon sitä kunnianvelka-ajatusta, mistä monet ovat puhuneet, jotta jo oli aikakin.

Jotkut puhujat ovat puuttuneet muutamiin muihin asioihin, jotka minustakin pitäisi ehdottomasti korjata. Veteraaneihin liittyen yhtenä ovat ne henkilöt, jotka eivät ole saaneet rintamatunnusta. On tapahtunut sillä tavalla, että heillä ei ole ollut riittävä näyttöä, vaikka olisivat olleet muuten niissä olosuhteissa ja tehtävissä, mutta jostain syystä todistusaineistoa ei ole riittävästi. Yksi hyvä esimerkki on ihmisestä, joka lähetti minulle kirjeen. Nuorena miehenä oli rintamalla, ja räjähdyksessä kaikki muut kuolivat. Kaverilta meni kuulo siinä hommassa, mutta todettiin, jotta ei ole riittävä näyttöä siitä, jotta on osallistunut taistelutehtäviin tai ollut sotatoimialueella. Mistään ei löytynyt todisteita eikä kaveri saanut rintamatunnusta. Tämä on vain yksi esimerkki.

Kuntoutuspuoli vaatii lisärahoja. Minusta siinä pitäisi kunnianvelka maksaa sillä tavalla, niin

kuin ed. Vihriälä totesi, jotta veteraaneille saataisiin joka toinen vuosi kuntoutusta. Sen lisäksi pitää kehittää myös avokuntoutuspuolta. Omassa kunnassanikin Kiteellä on ihan hyviä esimerkkejä siitä, että paikallinen kristillinen kansanopisto järjestää kuntoutustoimintaa. Se on saanut yllättävän hyvän vastaanoton, ja se on edullista. Kaikki veteraanit eivät halua lähteä hyvin kauas kotoaan pois ja näin voivat tarvittaessa kotoaan käsin käydä kuntoutuksessa, jolloin he saavat tarpeellisen virkistykseen, ja jopa puolisosokin voi olla mukana. Siellä on vesijumput ja kaikki mahdolliset. On tietysti se laji porukkaa, joka sanoo, että ilman muuta pitääkin kotoa päästä pois. Se on siten heidän asiansa ja he voivat olla kauempana kuntoutuksessa. Mutta sen tyyppinen kuntoutus, joka hoidetaan paikkakunnalla, ei vastaa sitä kuntoutusta, minkä saa oikeissa laitoksissa, koska siellä ei pysty olemaan ammattihenkilöstöä siinä mitassa.

Veteraanithan ovat kaikki eläkeläisiä. Samalla kun puhutaan veteraaneista, puhutaan eläkeläisistä ja heidän asioistaan. Nyt odottaisi, kun ollaan budjettiraameja sivuilltu viime päivien keskusteluissa, että raamien sisäin sopisivat myös ajatukset siitä, jotta ylimääräinen savamaksu, mikä 1,7 penniä on vielä olemassa, alennettaisiin. Siinä samalla paranisi myös veteraanien asema. Samoin taitettu indeksi, en tiedä, jääkö se iäisyyskysymykseksi, mutta toivon mukaan siihenkin jokin ratkaisu löydetään sillä tavalla, jotta sekin korjautuisi samoin kuin kaksoisleikkaus, josta on jopa lupauksia. Lupaushan oli, jotta tutkitaan, mutta tarkoittakoon se tässä yhteydessä, että se korjataan. Samalla helpottaissimme myös näiden ihmisten asemaa, jotka ovat tämän vapauden meille suoneet, että voimme täältä korokkeelta käsin käydä puhumassa ja säätää Suomessa perustuslakia uusiksi, niin kuin on hiljattain tapahtunut.

7 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa rouva puhemies! Ihan muutama minuutti asiasta, josta puhuttiin hyvin pitkään ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Yritän välttää samoja puheenvuoroja toistamasta ja totean vain kuntoutusasiaan seuraavan.

On todella ongelmallista, että me esimerkiksi, jotka käytännössä teemme E-lausuntoja vaikkapa sotainvalideille Valtiokonttorin suuntaan, joudumme jatkuvasti asian kanssa tappelemaan so-tainvalidien puolesta. 20 prosentin haitta-asteen

nostaminen 30 prosenttiin, vaikka vaivojen ja ongelmien taso on ihan selvästi kasvanut ja lisääntynyt, kun ihmisen perusterveys on heikentynyt iän mukana, tuntuu jatkuvasti aivan mahdolltomalta. Näitä hylätään koko ajan. Nämä prosentit ovat erittäin tärkeitä, koska niihin on edelleen kytketty kuntoutuksen laatu ja laajuus ja sen toistamismahdollisuus. Koskien erityisesti sotainvalideja, joiden määrä todella nopeasti vähenee, nyt olisi viimeinen aika lopettaa turhien esteiden ylläpitäminen.

Eduskunta on useamman vuoden aikana budjettikäsittelyissään osoittanut tahdon, että kuntoutusmäärärahoja ei pienennetä, eli taloudelliset edellytyksetkin voimaperäisempään, parempaan kuntouttamiseen on, joka toisaalta on vielä entistä tärkeämpää. Kun täällä kunniavelasta puhutaan, nimenomaan sotainvalidien kohdalla on erityisen kyseenalaista se, että velkaa ei kuitenkaan makseta loppuun saakka, vaan jatkuvasti kiusataan ihmisiä näillä asioilla.

Arvoisa puhemies! Täällä on todettu myös, ettei laajennettaisi etuisuusalueutta. Olen toista mieltä. On paljon ihmisiä, jotka osallistuivat sotaan, kolmeen sotaan, talvisotaan, jatkosotaan, Lapin sotaan, eri tavoin, ilman rintamatunnusta. Myös tämä osallistuminen pitäisi ottaa huomioon ja myös se, että heidän terveytensä on mennyt ja että sota on jättänyt jäljet koko elämään. Se liittyy naisiin, jotka osallistuivat monella tavalla, tekivät miehen töitä jne. Voisi sanoa, että se liittyy myös niihin nuoriin ihmisiin, jotka hyvin nuorella iällä olivat mukana erilaisissa tehtävissä saamatta varsinaista tunnusta ja tunnustusta tästä ajasta ja niistä tehtävistä.

En käytä, puhemies, enempää aikaa, mutta toetan, että erittäin hyvä asia. Hallitus on oikealla linjalla. Tämä on tietysti yhteinen syntimme, että vasta nyt tähän on päästy.

8 Matti Kangas /vas: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitystä laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta voi lämpimästi kannattaa. Esityksessä ehdotetaan pienituloisten rintamaveteraanien taloudellisen aseman parantamiseksi, että pelkkää kansaneläkettä saavan tai pientä työeläkettä saavan veteraanin ylimääräinen rintamalisä on enimmillään 45 prosenttia entisen kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Tämä on mielestäni oikean suuntainen esitys: parannetaan ja autetaan niitä, jotka ovat suuremmassa hädässä, myös rintamamiestenkin osalta. Olisin

myös minä pitemmälle menevän rintamamiesten auttamisen kannalla ollut. Muun muassa rintamamiehille olisi voinut antaa oikeuden käydä vuosittain kuntoutuksessa. Kaikilla ei vielä tällaista oikeutta tällaiseen hoitoon ole. Jos tällaiseen hoitoon pääsee, menee useita vuosia ennen kuin tällainen sattuu kohdalle.

Pienenä epäkohtana, josta minuunkin on otettu yhteyttä, on se, että kun veteraani hakeutuu hoitoon, hänen täytyy käydä lääkärintarkastuksessa ja hän joutuu itse maksamaan tällaisen lääkärintarkastuksen siitä huolimatta, vaikkei hoitoon pääsisikään. Monelle vähävaraiselle rintamamiehelle tällaisetkin rahat ovat isoja rahoja, ja voi mennä satoja markkoja, ennen kuin hoitoon pääsee. Mielestäni tällaiset lääkärintarkastukset tulisi yhteiskunnan maksaa.

Myös minä olen sitä mieltä, kuten aikaisemmatkin puhujat ovat olleet, että rintamatunnus tulisi antaa kaikille niille rajatapauksille, jotka ovat olleet sotatoimialueella sodan loppuvaiheissa. Lakiesityksen mukaisen korotuksen saajia olisi noin 23 000—24 000, joten esitys koskee suurta joukkoa rintamamiehiä. Myös minä esitän kiitoksen hallitukselle ja tietenkin eduskunnalle.

9 Aulis Ranta-Muotio /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt on käsittelyssä todella hyvä esitys pienituloisten rintamaveteraanien taloudellisen aseman parantamiseksi. Me keskustaoppositiossakin, kuten edellä olevista puheenvuoroista on voitu todeta, täysin voimin kannatamme hallituksen esitystä, eikä se ole ihme, koska olemme joka syksy tehneet omissa budjettiesityksessämme tämän suuntaisen esityksen. Hallitus ei ole vain sitä aiemmin noteerannut. Nyt se onneksi saadaan voimaan.

Tämä on sikälikin helppo asia päättää, että veteraanit keskuudessaan ovat pitäneet, kuten täällä jo todettiin, kiireisimpänä asiana juuri näiden vailla ansioeläkettä olevien kaikkein pienituloisimpien veteraanien eläkkeen korottamista. Heitä on mainittu 23 000 veteraanien noin 160 000:n kokonaislukumäärästä.

Mielestäni kuitenkin semmoinen kauneusvirhe tässä on, mihin ed. Gustafssonkin viittasi, että nyt joku saa tällä laskentakaavalla muutaman markan korotuksen. Kyllä mielestäni tällaisissa asioissa pitäisi tervettä järkeä käyttää ja 100 markkaa olisi se vähin korotus, mikä myönnettään. Vanhat ihmiset tekevät vertailua keskenään, ja on aika vaikea ymmärtää, että kun minä

saan 8 markkaa ja joku saa 400 markkaa, minkä takia pidetään huonompana, vaikka tämä perustuu selvään matematiikkaan. Tässä olisi voitu käyttää tervettä järkeä vähän enemmän. Veteraanien asiat eivät varmaan tällä lailla suinkaan kokonaan tule kuntoon, mutta kaikkein kipein kohta tulee nyt korjatuksi.

¹⁰ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Sotiemme veteraanien asia on tärkeä kysymys. Olemme jokin aika sitten viettäneet eri paikkakunnilla juhlavin menoin talvisodan päättymisen 60-vuotisjuhlaa, ja meillä itse kullakin sieltä ovat velvoittavat muistot ja perinteet ennen kaikkea vaalittaviksi tämän päivän eduskuntatyötä myöten, jonka ne henkilöt, jotka ovat isänmaata puolustaneet eri sodissa, ovat ansainneet.

Kun hallitus on päättänyt tällä tavalla myönteisesti suhtautua viime sotien veteraanien asiaan, ilomielin sitä on täysi syy kannattaa. Kuten ed. Ranta-Muotio viimeisimmäksi on maininnut, tätä myös edustamani ryhmä Suomen Keskusta on aina ollut hyvin pontevasti ja tarmokkaasti ajamassa. Aivan erityisesti on syytä yhtyä ed. Ranta-Muotion esille tuomaan ajatukseen, että korotus olisi esimerkiksi 100 markkaa, joka on selkeä summa, kaikille veteraaneille. Tuntuu pikkuisen ikävältä se, että eräiden kohdalla korotus jää aivan muutamiksi markkoiksi kuukaudessa, ja se ei kieltämättä hyvältä tunnu, kun ajattelemme sitä arvokasta työtä, jota veteraanit, niin miehet kuin naiset, ovat tehneet eri rintamilla.

Tunnettu suomalainen elinkeinoelämän ja julkisuuden vaikuttaja Kirsti Paakkanen esitti jokin aika sitten julkisuudessa ajatuksen, että Sonera-rahoista annettaisiin 10 000 markkaa jokaiselle viime sotien veteraanille. Erittäin lämpimästi kannatan tätä Kirsti Paakkasen julkisuuteen esille tuomaa ajatusta. Millä tavalla tämä 10 000 markkaa voitaisiin ajatella veteraania kohti, on tietysti asia, jossa tulisi löytää soveltuvat muodot. Joku sanoi, että ei ole soveliaista, jos se annettaisiin rahana tilille. Se ei välttämättä tulisi tarkoituksenmukaisella tavalla käytettyä, jos ehkä käytettyä välttämättä ollenkaan. Ehkä pitäisi olla jotkin muut keinot, joilla vastattaisiin veteraanien hoidosta ja hoivasta ja huolenpidosta tätä vastaavalla rahasummalla.

Täällä on aivan ansiokkaasti viitattu veteraanien kuntoutukseen, mutta me kaikki tiedämme, että huomattava osa veteraaneista on jo niin heik-

kokuntoisia, että mihinkään kuntoutukseen he eivät enää varsinaisesti pysty, ovat sidotut monetkin, aikanaan uljaat nuoret taistelijat, pysyvästi sairastuneisiin toisten autettaviksi, syötettäväksi ja käännettäväksi, jolloin näkisimme, että juuri tähän sairaanhoitoon myös tulisi kiinnittää huomiota ja myös veteraanien puolisoitten osalta. Nythän sodasta terveiden kirjoilla kotiutetut ovat tänä aikana korkean ikänsä ja sen myötä eri sairauksien vuoksi vahvasti invalidisoituneina. Itsekin tiedän monia lähimmäisiä, upean elämäntyön tehneitä veteraaneja, jotka ovat täysin invalideina laitoksissa ja sairaaloissa pystymättä oikeastaan mihinkään. Vaimot käyvät heitä ihailtavalla tavalla laitoksissa muistamassa, mutta samalla heille ovat tulleet monet taloudelliset huolet. Laitoshoido saattaa olla kaikista tukitoimista huolimatta vielä varsin kallista, ja monet pientä eläkettä saavat veteraanien puolisoit kokevat turvattomuutta, mitä tämä tilanne tuo tullessaan. Veteraanien puolisoitten kysymyksiin tulisi kiinnittää huomiota.

Viime syyskaudella toin esille eräältä haapamäkeläiseltä naapurilta oppimani sanan "veteraani-invalidi", jolla juuri tarkoitin invalidisoituneita, sairaalasänkyyn sairauksien sitomia veteraaneja.

Toivon myös, että Suomen naisten työ, jota on tehty viime sotien aikana, saisi arvonnantoa entistä enemmän. Katsoin erästä lehteä. Siinä oli sotien ajan presidentit, oli historiantutkija. Hän sanoi haluavansa mieluummin tavata sen pientilan ja maatalon emännän, joka vastasi maatilalla ylläpidosta, lasten kouluttamisesta ja elämän jatkamisesta, mieluummin seurustella hänen kanssaan kuin kirjoissa olevien suurmiesten kanssa.

Toivon, että viime sotien kotirintamalatot myös nähtäisiin veteraanien joukkoon ansaitulla tavalla.

¹¹ **Osmo Puhakka /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Oinonen tarttui erittäin ajankohtaiseen ongelmaan sotiemme veteraanien kohdalla, nimittäin heidän puolisoihinsa, jotka toimivat omaishoitajina. Itsekin ikääntyneinä ja monella tapaa uupuneina heidän asiaansa ei ole yhteiskunnassa hoidettu. Tarkoitin sitä, että kun omaishoitajalla sopimuksen mukaan on yksi päivä viikossa vapaata, varsin monen sota-veteraania kotona hoitavan omaishoitajan kohdalla tilanne on korkeintaan yksi päivä kuukaudessa. Yhdyn ed. Oinosen esille ottamaan asi-

aan, että tätä jos mitä ongelmakohtaa pitäisi laajemminkin puida rintama- ja sotaveteraanien kohdalla.

¹² **Ossi Korteniemi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ylimääräisen rintamalisän korottaminen on hyvä asia. Näin hyvitetään työeläkettä vaille jääneille ja pientä työeläkettä saaville puuttuvaa eläketurvaa. Uudistuksen ajankohta on valittu siten, että näin tehdään kunniaksi sotiemme veteraaneille ajankohtana, jolloin talvisodan päättymisestä on 60 vuotta.

Esityksen mukaan korotus on enimmillään 352—437 markkaa kuukaudessa. Yleensä korotus jää huomattavasti pienemmäksi. Aivan niin kuin on jo edellä mainittu, valitettavasti monissa tapauksissa korotus on vain muutama marka. Sitä ei kehtaa edes korotukseksi mainita. Kun ylimääräisen rintamalisän tarkoitus on parantaa erityisesti niiden eläketurvaa, joiden eläke muutoin on pieni, tältä pohjalta on ymmärrettävää, että parempaa työeläkettä saavia tämä korotus ei koske tai korotus jää pieneksi.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että maassamme on tällä haavaa noin 159 900 veteraania, joilla on rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnus tai vuoden 1918 sodassa palvelleen veteraanitunnus. Veteraanien lukumäärä jo kertoo, että meillä on vielä paljon tehtävää veteraanien hyväksi. Siksi nyt tehtävän, pienituloisten rintamaveteraanien toimeentuloturva parantavan uudistuksen rinnalla tarvitaan toimenpiteitä, jotka parantavat kaikkien veteraanien elämänolosuhteita. Kuten veteraaniliitotkin ovat esittäneet, rintamaveteraanien kuntoutuksen saattaminen määrävälein toistuvaksi on tärkeä asia, joka tulisi pikaisesti toteuttaa. Määrärahoja tarvitaan lisää myös veteraanien asuntojen korjaustoiminnan tukemiseen, jotta mahdollisimman moni voisi asua kodissaan niin pitkään kuin se muutoin, esimerkiksi terveystilanteen huomioon ottaen, on mahdollista. Parantamista on edelleen myös hammashoidon korvausjärjestelmän kohentamiseksi. Sotainvalidien hoitolaitosten ja sairaskotien saamista kaikkien rintamaveteraanien käyttöön tulee myös edistää.

Tässä on esimerkkejä asioista, joissa on vielä tehtäväkenttää. Veteraanien asioiden hoitamisessa on kysymys kunniavelasta, joka meidän tulee hoitaa viivyttämättä.

Moni puhuja on edellä maininnut tässä keskustelussa, että veteraanitunnusta vaille on jää-

nyt moni sellainen, joka on ollut aivan samanlaisissa olosuhteissa, varusmiespalvelussa tai maanpuolustukseen liittyvissä tehtävissä kuin jo veteraanitunnuksen saaneet. Minusta oikeus tapahtuu vain siten, että tunnus myönnetään kaikille yhtäläisin perustein.

¹³ **Esko Kurvinen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen erinomainen lakiesitys pienituloisten rintamaveteraanien taloudellisen aseman parantamiseksi on hyvin tarpeellinen ja erittäin perusteltu esitys. On hyvä myös, että lakiesitys noudattaa veteraanijärjestöjen toivomusta siitä, että korotus suunnataan juuri pienituloisille ja niille, jotka ovat todella avun tarpeessa. Toivon ja uskon, että koko eduskunta voi yksimielisesti hyväksyä tämän lain. Meidän kaikkien on velvollisuus tältä pieneltäkin osalta olla mukana maksamassa kunniavelkaa sotiemme veteraaneille.

Tämän hyvän lain lisäksi toinen merkittävä veteraaneja koskeva asia on veteraanien kuntoutuksen parantaminen, kuten jo useaan kertaan on todettu. Avo- ja kotona tapahtuvalla kuntoutuksella ja veteraanien kuntoutuksen kehittämällä ja monipuolistamisella edistetään veteraanien terveyttä ja itsenäisiä selviytymismahdollisuuksia jokapäiväisessä elämässä. Tällä hetkellä lievävamaiset sotainvalidit pääsevät kuntoutukseen joka vuosi. Kuitenkin veteraani, joka ei ole sotainvalidi, pääsee kuntoutukseen ainoastaan neljän—viiden vuoden välein. Kun veteraanien keski-ikä, kuten tiedämme, on noin 80 vuotta, muodostuu tästä väliajasta turhan pitkä.

Joulukuussa tekemääni kirjalliseen kysymyseen veteraanien kuntoutuksesta ministeri BiauDET vastasi sosiaali- ja terveysministeriön uudistavan parhaillaan ohjeita veteraanikuntoutuksesta. Toivonkin, että tämän uudistustyön seurauksena ja muilla toimenpiteillä saadaan mahdollisimman nopeasti tarvittavat parannukset veteraanikuntoutukseen.

¹⁴ **Irja Tulonen /kok:** Arvoisa puhemies! Rintamasotilaseläkelain muutos on hyvä asia, ja sitä hän jo edellisellä eduskuntakaudella vaadittiin. On hyvä, että ministeri Maija Perho on todella tehnyt ansiokkaan työn. Se ei ole ollut mitenkään helppoa, kun tiedän tausta-asiat. Mielestäni tämä on erittäin odotettu lakiesitys.

On puhuttu kunniavelasta ja siihen liittyvistä asioista. Itse myöskin toivon ja haluan allekirjoit-

taa ne puheet, mutta korostaisin vielä sitä, että todella pienillä etuuksilla ovat rintamaeläkeläiset itseänsä elättäneet. Kun kuulin, mikä se summa voi olla, mitä he tänä päivänä ovat käteensä saaneet, on välillä tuntunut ihmeelliseltä, kuinka yleensä ihminen on sillä pystynyt elämään. On hieno asia, että korotus on heille juuri korkeampaa luokkaa. On vähätelty hieman sitä, että korotus ei ole riittävä. Mielestäni se tässä tilanteessa on kuitenkin hyvä alku, ja niille, joille se todella kohdentuu, tulee 300—400 markan kuukausittainen korotus, joka on aika hyvä.

Eräät täällä ovat esittäneet, että tätä ei laajennettaisi. Kun tiedän, että sotatoimialueilla on ollut paljon sellaisia henkilöitä, jotka voisivat saada rintamatunnuksen, mielestäni heidän kuntoutuksensa kuuluisi eduskunnan järjestää samalla tavalla kuin miinanraivaajien.

Ed. Oinoselle, arvoisa puhemies, vielä vastaisin, että veteraanien puolisoiden asemaa on, niin kuin yleensä pitkäaikaissairaiden, jotka ovat laitoshoidossa, asetuksella muutettu niin, että heidän käteenjäävä tulonsa on suurempi kuin aikaisemmin. Ministeri Perho on sitä asetusta muuttanut, ja mielestäni se on hyvä asia.

¹⁵ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on moneen kertaan ja moneen asiaan keuhut, kuinka hallitus on tehnyt hyvän esityksen. Se pitää paikkansa, mutta muutama päivä on aikaa vuodesta, kun eduskunta kokoontui, ja ensimmäisten päivien aikana oli useita lakialoitteita juuri tästä asiasta. Katsonkin, että eduskunnan painostuksesta hallitus on joutunut nöyrytymään ja tulemaan veteraanien tärkeän asian taakse. Siinä mielessä koen hyvänä tämänpäiväisen keskustelun, että kaikki ovat olleet yksimielisesti tätä asiaa kannattamassa ja näkemässä, kuinka hyvä ja tärkeä asia tämä on.

Haluaisin tähän tuoda lisänä, ei tätä asiaa muuten laventaen vaan kaivaen ja ottaen esille sellaisen näkökohdan, että se sodanaikainen, sodan jälkeen maata rakentanut ja pystyyn nostanut sukupolvi, koko tämä väki, olivatpa he sitten veteraaneja tai ihmisiä, jotka siviilitoimin rakensivat yhteiskuntaamme, huomioitaisiin myöskin tulevaisuudessa kuntoutuksen, oheispalvelujen ja arvostuksen suhteen. Monessa asiassa tiedän, että moni sen varttuneen ikäpolven edustaja tuntee, että heitä ei riittävästi arvosteta eikä nähdä tämän maan rakentajina ja pystyynnostajina.

¹⁶ **Pekka Vilkkuna /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todella tärkeä asia, ja silti eduskunta ja hallitus jaksavat leikkiä tällä vakavalla asialla vuodesta toiseen. Viime vuonna oli veteranieläkkeiden korotus markasta seitsemään markkaan. Kyllä se on minun mielestäni vakavalla asialla leikkimistä. Tämä asia pitää ottaa kokonaisvaltaiseen käsittelyyn, panna kuntoutusasiat kuntoon, vapauttaa veteraanit terveydenhoitopäivämaksuista ja nostaa eläke kaikilla tiettyyn minimitasoon.

Ed. Tulonen meinasi, että 300 markkaa on hyvä alku. Todella 300 markkaa ei ole hyvä alku muualla kuin Helsingin yöelämässä. Sillä juuri pääsee alkuun, mutta ei mitään muuta.

¹⁷ **Paula Lehtomäki /kesk:** Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua on ollut ilo kuunnella sen takia, että harvoin tässä salissa on asioita, jotka näin laajalta rintamalta saavat harrasta hyväksyntää ja yhteistä kiitosta. Kyllä minäkin, vaikka yöelämäviittaus tuohon tuli, pitäisin tätä hyvänä alkuna, mutta huolestuttaa suorastaan se, että lakiesityksen perustelujen alussa todetaan talvisodan muistopäivä, ja herää silloin tällaisella nuorellakin ihmisellä kysymys, tehdäänkö näitä aloitteita aina silloin, kun muistopäiviä sattuu, ja muuten meillä on vara unohtaa.

Tämäkään parannus ei tuo sodissamme palvelleille mitään maanpäällistä onnelaa, joten työtä on ehdottomasti jatkettava. Meillä on näissä asioissa vielä paljon aukinaisia asioita. Esimerkiksi vuosi sitten keskusteltiin tunnuksen myöntämisasiosta, joista todettiin, että ne ovat iäisyyskysymyksiä, mutta pianhan veteraanit siirtyvät ajasta iäisyyteen, joten se menee sitten ohi. Kun kunniavelasta on usein puhuttu, niin meidän on varmasti aika se maksaa ja maksaa kunolla, ennen kuin se on liian myöhäistä.

¹⁸ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan vain lyhyesti rintamatunnuksen myöntämisestä. Nythän niitä ei enää myönnetä, mutta olisi mahdollisuus saada kuntoutusta, jos osoittautuu, että olisi ollut oikeutettu rintamatunnukseen. Mutta minusta Sota-arkisto ja ne instanssit, jotka tekevät päätöksiä, voisivat muuttaa käytäntöä niin, että uskovat ihmistä. Jos ihminen selittää, että hän on jossakin ollut ja jotain tehnyt, niin ei tarvitsisi hirveitä todistusaineistoja kasata, kun ne ovat jo hävinneet ja mahdolliset todistajat ovat

hävinneet. Minusta kuitenkin, kun he ovat jo iäkkeitä ihmisiä, heitä turhaan nöyryytetään.

Itsellänikin on mapissa iso nippu asioita, joissa on yritetty saada todistusaineistoa ja aika toivotta. Muutama on saatu läpi. Sen takia olisi uskottava näitä, jotka ovat siellä kuitenkin taistelleet ja olleet töissä sotatoimialueella. Suora kertomus, ja sillä sipuli, ja sitten annettaisiin mahdollisuus kuntoutukseen.

¹⁹ **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ensin joudun toteamaan ed. Seppo Lahtelalle, kun hän mainitsi, että eduskunta painosti hallitusta tekemään rintamasotilaseläkeratkaisun, että eduskunta lainsäätäjänä ei saa painostaa ketään, ei yksityishenkilöä eikä hallitusta. Tämän oikaisun haluan tähän asiaan.

Mutta rintamasotilasasiasta sen verran, että silloin kun Neuvostoliitto oli voimissaan, kaikki vasemmistolaiset olivat sitä mieltä, että veteraanit eivät ansaitse erityiskohtelua. Mutta hyvä, että Neuvostoliitto on hajonnut ja kaikki vasemmalla ja oikealla ovat samaa mieltä, että rintamaveteraanit ovat kunnia veteraaneja meillä ja ovat taanneet Suomelle itsenäisyyden. Siinä mielessä todella hävettää tällainen pieni korjaus. Suurempi korjaus olisi paikallaan veteraanien eläkeasiassa.

Otan esimerkin omasta kotikunnastani Kouvola. Kouvola on antanut 20 viime vuoden aikana miljoona markkaa vuositasolla lisää rahaa veteraanien kuntoutukseen. Tämä olisi hyvä esimerkki muillekin kunnille Suomessa, tällaista toimintaa pitäisi jatkaa.

²⁰ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Kuten jo ensimmäisen käsittelyn aikana totesin, tässä tapauksessa kun hallitus antaa eduskunnalle arvioitavaksi tulevaisuuspaketin, niin se voisi antaa myös menneisyyteen kytkeytyvän paketin eli hoitaa tämän asian keskustelujärjestyksestä kerta kaikkiaan pois.

Arvoisa puhemies! Sitten esitän erinomaisen kiitollisuuden osoituksen ed. Vilkunalle. Kun olen kolmetoista vuotta ollut enkä ole tiennyt tämän talon ulkopuolella, mitä illat maksavat Helsingin kaupungissa, niin nyt minä tiedän, mitä ne olisivat maksaneet, jos olisin elänyt toisin.

²¹ **Jari Leppä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Voi oikeastaan aloittaa tämän puheenvuoron sanalla, että vihdoinkin on tapahtunut, että soti-

me veteraaneja muistetaan. Näin yksimielisesti kuin täällä on tapahtunut, ei voi kuin ilolla ja lämmöllä todeta tämän asian, ja varmasti tämän talon ulkopuolella ne, jotka tätä keskustelua ovat tiiviisti seuranneet, ovat tähän tyytyväisiä.

Mutta työ ei suinkaan lopu tähän päätökseen, vaan meillä on hyvin monta muuta lisäasiaa, joita me joudumme hoitamaan. Täällä on jo käyty läpi puolisoitten ja muiden rintamalla sotatoimiin osallistuneiden kohtalo ja se, miten heidän etujaan hoidetaan, miten kuntoutusta saadaan entistä paremmalle tasolle.

Eräs asia, joka on tullut esille ja johon ed. Esa Lahtela jo hieman viittasikin, on se, että hyvin moni sotainvalidi kokee saaneensa epäoikeudenmukaista kohtelua sen vuoksi, että todellakaan hänen kertomustaan ei uskota. Todistusaineistoa ei enää ole, ei myöskään niitä ihmisiä, jotka voisivat hänen kertomuksensa oikeaksi todistaa, ja tähän täytyy myös kiinnittää huomiota, jotta tämä epäkohta saadaan poistettua.

²² **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tuntuu saavan välillä sellaisia piirteitä, että puhutaan ihan ikään kuin lämpimikseen, niin kuin ed. Pekka Kuosmanen. Minusta olisi viisaampaa mennä vaikka eduskunnan saunaan kuin käyttämään tuollaisia puheenvuoroja. Voi katsoa lain säätämistä eduskunnassa, miten lakeja, jotka liittyvät rintamasotilaisiin, on säädetty jne.

Se, että nyt vasta saadaan ylimääräistä rintamasotilaseläkettä nostetuksi tälläkin tavalla, on tietysti kaikkien niiden ja meidän vika ja synti, jotka täällä olemme olleet ennen ja jälkeen vuoden 1991. Siinä mielessä tämä ongelma on yhteinen.

Puhemies! Lopuksi: Ylimääräinen lisähän lähtee siitä, että meillä on todellakin liian pieniä eläkkeitä, eli eläkkeiden tasokorotus kaiken kaikkiaan pitäisi saada toteutetuksi. Siitä on Lipposen hallitusohjelmassa maininta, ja senkin jälkeen on nopeutettu sitä aikataulua, mikä on hallitusohjelmassa. Se on hyvin tärkeä asia, ja siitä pitäisi saada eduskunnassa päätös. Se koskee tietysti muitakin kuin rintamamiesveteraaneja.

²³ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuosmanen innoitti vielä pyytämään puheenvuoron. Minusta tuon tyyppisiä puheenvuoroja ei toivoisi hirveästi käytettävän, koska ei pidä repiä näitä asioita. Aikanaan, kun veteraane-

ja tuli eli tämä ongelma aiheutui eli oli sota ja näitä ongelmia tuli ja vahinkoja sattui, silloin ilmeisesti sinne kelpasivat kaikki, niin kommunistit kuin sosialidemokraatit kuin kokoomuslaiset tai maalaisliittolaiset, mitä ne silloin aikanaan olivatkin. Silloin minun käsitykseni mukaan yhdessä tapeltiin siellä, ketkä olivatkin esi-isät siellä. Sen takia minusta on aiheetonta sellainen puhe, jotta kun Neuvostoliitto hajosi, sen jälkeen tämä alkoi korjaantua. Minun käsitykseni mukaan veteraanijärjestöissä on ollut laidasta laitaan ihmisiä ajamassa näitä asioita.

Siinä mielessä tuon tyyppinen ajattelu oikein pelottaa. Onko porvareyhteistyö saamassa jo noin kovia muotoja, jotta työväenliikkeen ihmisiä ei enää kunnioiteta ollenkaan, vaan ne joutaisi heittää jo yli laidan ihan joka asiassa? Kun on saatu tällainen yhteiskunta kuin Suomessa, voitaisiinko olla vähän sovinnollisempia ja etsiä yhteistä tahtoa eikä käydä repimään?

²⁴ **Matti Vähänäkki /sd:** Arvoisa puhemies! En yleensä puutu salissa muiden puheenvuoroihin, ellei aivan, sanoisin kansankielellä, poskettomia puheenvuoroja tule ilmoille nimenomaan, kun on kysymys vakavasta ja tärkeästä asiasta.

Tiedämme hyvin, että suomalaiset, lähinnä Suomen miehet, lähtivät yksimielisinä, voidaan sanoa todella yksimielisinä, talvisotaan, jonka muistojuhlaa juuri vietimme. Väinö Linna tietää tunnetuimmassa kirjassaan, millä tavalla vasemmistolaiset ja kansalaissotaan osallistuneiden isien pojat osallistuivat molempiin sotiin.

Edelleen ne, jotka ovat vähänkin historiaa lukee — en tiedä, ovatko kaikki puheenvuoron käyttäneet, nimiä mainitsematta — tietävät saman, mitä sosialidemokraattinen puoluejohtaja Väinö Tanner totesi ennen talvisotaa tarkoittaen sanansa puolueen jäsenille ja kannattajille, että nyt lähdemme puolustamaan tätä maata. Suomalaisen työmiehen, torpparin ja yleensä heikommien eläneiden kansanosan olosuhteet olivat ehtineet kansalaissodan jälkeen vajaassa parissa vuosikymmenessä niin paljon ja kohtuullisesti parantua, että he katsoivat tämän maan todella puolustamisen arvoiseksi silloisen vihollisen propagandasta välittämättä.

Miten olisi talvisodassa käynyt, jos ne kansanosat olisivat jääneet rintamilta pois, sitä sopii joidenkin puhujien täällä pohtia, ja jos eivät ole historioita lukee, niin ainakin nyt pääpiirteet tässä kuulivat. Tämä ei enää mene ainakaan minun

käsityskykyyni, että tällaisia sanoja täällä kuullaan, joita juuri eräässä aikaisemmassa puheenvuorossa esiteltiin.

Mitä tulee sodanjälkeiseen aikaan, niin olikohan tässä maassa siihen aikaan yhtään sellaista puoluetta, joka ei joutunut ottamaan aika lailla osaansa maailmansodan yhden voittajavaltion Neuvostoliiton naapurissa olemisen työstä ja tuskasta. Siinäkin jouduttiin kantamaan aika lailla tällä puolella salia vastuuta, ettei meille käynyt niinä vaaran vuosina pahemmin kuin loppujen lopuksi kävikään.

Ei minulla muuta.

²⁵ **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa puhemies! Olemme vakavan asian kanssa liikkeellä. Uskon, että meillä on kaikilla poliittinen yksimielsyys siitä, että veteraanien asiat pitää hoitaa. Talvisodan ihme mahdollisti tammikuun kihlauksen ja poliittisen yksimielisyyden, itsenäisen Suomen säilymisen.

Viittäisin ed. E. Lahtelan puheenvuoroon, jossa hän totesi, että veteraanien selityksiä ei hyväksytty. Rintamasotilastunnuksen myöntäminen on lain mukaan loppunut, eikä asiaa voida enää käsitellä, ellei uutta lakia säädetä, joten näiden selitysten jättäminen ei ole enää mahdollista. Eduskunta on säätänyt lain, jonka mukaan tunnukset myönnettiin, sen voimassaoloaika on päättynyt.

Mitä tulee ed. Lepän toteamukseen, että sotainvalidien selvityksiä ei hyväksytty, jos on luokiteltu sotainvalidiksi, hänet on todettu sodassa sairastuneeksi tai haavoittuneeksi. Näin ollen ei ole tarvinnut mitään selityksiä, vaan sairaskertomuksesta tai asiakirjoista muuten on todettavissa, että todella näin on tapahtunut. Sotainvalidit-han ovat varsin täydellisen tukijärjestelmän piirissä, ja sitä samaa soisi myös kaikille rintamasotilaille, joille tämä erinomainen esitys ylimääräisen rintamalisän nostamisesta on nyt vuorossa, ja se on, niin kuin totesin aikaisemmin, kaikkien veteraanijärjestöjen yksimielinen esitys ja seuraavana listalla on kuntoutuksen lisääminen.

²⁶ **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vähänäkille, ed. Tiusaselle ja ed. E. Lahtelalle totean, että puhuin sodanjälkeisestä ajasta, veteraanien kohtelusta sodanjälkeisinä aikoina. Tilanne oli nimenomaan silloin, kun Neuvostoliitto oli voimissaan, että veteraanien asiasta ei todella saanut Suomessa puhua, kun ohjeet tulivat Moskovasta. Mutta nyt todella, kun Venä-

ja on markkinataloudessa alkumetreillä, kaikki asiat ovat meillä muuttuneet. Siinä mielessä olen erittäin ylpeä ja onnellinen, että veteraanit ovat siinä arvossa kuin heidän kuuluu olla tänä päivänä.

On totta, että rintamalla kaikki olivat yhtenä miehenä puoluekantaan katsomatta, ja niinhän pitää ollakin. Mutta Suomen veteraanit ovat todella ansainneet kaiken kunnioituksen. Rintamasotilaseläke on mielestäni erittäin pieni, se pitäisi vähintään kymmenkertaistaa, koska väki harvenee päivä päivältä. Siinä mielessä politiikan teko pitäisi lopettaa ja tehdä konkreettisia tekoja asiassa.

²⁷ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa puhemies! 70-luvulla, 80-luvulla ja 90-luvulla aika monet rintamaveteraanit ja myös sotainvalidit, ed. Nepponen, ovat käyneet edelleenkin omaa jatkosotaansa nimenomaan omien sotavammojensa haitta-asteen nostamiseksi taikka sen osoittamiseksi, että ne ovat sotavammoja. Ed. Nepponen, on varsin usein käynyt niin, että vaikka on olemassa arkistot, niihin ei ole kiireestä johtuen etenkään kesäkuussa 1944 ehditty kirjata kaikkia asioita tai osa arkistoista on hävinnyt. Tässä jatkosodassa 70- ja 80-luvulla osapuolena oli Tapaturmavirasto, 90-luvulta lähtien Valtiokonttori. Olen tehnyt työkseni ja teen vieläkin etenkin maanantaisin silloin tällöin E-lausuntoja veteraaneille. Olen sotainvalidiliiton jäsenjärjestön luottolääkärinä. On edelleenkin ajoittain täysin käsittämätöntä, ettei voida hyväksyä esitettyä näyttöä.

Totesin jo aikaisemmin, että haitta-asteen korotusesityksen hylkäämisessä takana on, ettei osata tai haluta ymmärtää sitä, että kun asianomaisen yleistila on heikentynyt, niin sotavamman suhteellinen vaikutus on kasvanut ajan myötä. Tätä ei sitten ikään kuin lakia toisella puolella tulkittaessa hyväksytä.

²⁸ **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. Tiisanen, olen kuuden—seitsemän vuoden aikana käsitellyt rintamasotilastunnushakemuksia, joten tunnen tuon lain kohtuullisen hyvin.

Kun viittasitte, että haitta-asteen muutosta ei hyväksytä, se on puhtaasti lääketieteellinen asia. Sillä ei ole enää mitään perusteita, jotka liittyisivät siihen, että ei ole merkintää asiakirjoissa, koska haitta-astehan iän kasvaessa saattaa muuttua ja perusteet tulevat. Siinä on sitten lääkärin määriteltävä perusteet ja sieltä löytyy se perusta,

ei tästä laista, jolla rintamasotilastunnus myönnetään. Valitettavasti sen voimassaoloaika on päättynyt eikä uusia rintamasotilastunnuksia enää voida myöntää. Näin on eduskunta aikaan päättänyt.

²⁹ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa puhemies! Täytyy vielä ed. Nepposelle täsmentää ja toistaa, että hän sen sisäistäisi: Kysymys ei tässä tapauksessa ole mistään rintamamiestunnuksen myöntämisestä vaan yksinkertaisesti siitä, että edelleenkin sotainvalidit käyvät taistelua. Heillä on tukenaan lääkärinlausuntoja, mutta koneisto ei tunnusta sitä tilannetta. Tämän totesin sen takia, koska te sanoitte puheessanne, että sotainvalidien asiat ovat ikään kuin hoidossa.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi lääninhallituslain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 155/1999 vp

Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevalla lakiehdotuksella annettaisiin säädösperusta lääninhallituksille koko niiden toimialan osalta arvioida peruspalveluja. Säädösteknisesti arviointitehtävä on katsottu parhaimmaksi antaa lääninhallituslain muutoksella. Toisaalta meillä monissa voimassa olevissa erikoislaeissa on jo arviointia koskevia säännöksiä. Voimassa olevaa säädöspohjaa ei ole liikennepalvelujen ja kaupan palvelujen sekä kilpailun vaikutusten ja erilaisten poikkihallinnollisten kohteiden kuten muun muassa huumetilanteen arvioinnissa. Huumeekysymyshän ja sen alueellinen arviointi on

muodostunut viime vuosina entistä tärkeämmäksi.

Arvoisa puhemies! Valtioilla ja kunnilla on vastuu kansalaisten peruspalvelujen turvaamisesta. Tästähän käytiin keskustelua myös viime viikolla välikysymyksen yhteydessä. Lähtökohdana tulee olla kansalaisnäkökulma. Tähän liittyy palvelujen saatavuus, niiden taso ja myös se, onko niitä kokonaisuutena arvioiden riittävästi saatavilla. Poikkihallinnollinen arviointi tuntuu ainakin viime aikojen keskustelun pohjalta tulevan entistä tärkeämmäksi palvelujen järjestämisen näkökulmasta. Pääosinhan arviointi kohdistuu kuntien tuottamiin palveluihin. Tämä on luonnollista, koska tärkeimmät peruspalvelut ovat kuntien vastuulla.

Hallintovaliokunta korosti hallituksen esitystä käsitellessään, että tällä lainmuutoksella ei synnytetä lääninhallituksille minkäänlaista uutta kuntiin kohdistuvaa valvontaoikeutta. Tässä korostuu myös vapaaehtoisuus. Ei voida edellyttää, että kunnat satsaisivat arvioinnin edellytyksenä olevien tietojen keräämiseen taloudellisia lisäpanostuksia. Lähtökohtana on tietysti oltava, että arviointi tapahtuu yhteistoiminnassa. Valiokunta korostaakin, että toimeksiannon arviointinettelystä, tietojen keruusta ja niistä periaatteista, miten arviointi suoritetaan, tulee tapahtua yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden ja lääninhallitusten kanssa. Tässä yhteistyössä myös kuntien on oltava mukana eli keskustelua on käytävä myös Suomen Kuntaliiton edustajien kanssa. Samalla tulisi tietysti pyrkiä sopimaan siitä, mitä tietoja kunakin vuonna kerätään ja miten arviointi käytännössä toteutetaan.

Valiokunta painottaa, että keskeinen arviointitehtävän suorittamisvastuu on palvelujen tuottajilla, järjestäjillä, itsellään, eli kuntien itsearviointi on arvioinnin ydin myös jatkossa. Kuntaliittohan on valmistelemassa myös omaa suositustaan. Näin meille valiokunnassa kerrottiin. Tämä arviointijärjestelmä, joka on liitetty osaksi lääninhallitustoimintaa ja jonka säädösperusta lääninhallituslaissa on tulossa, on kuitenkin täydentävä arviointijärjestelmä. Ydin on siis kuntien oma arviointi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys koettiin hallintovaliokunnassa jossain määrin ristiriitaisena. Voi sanoa, että sitä ei kovin laajasti kannatettu, mutta kuitenkin se yksimielisesti vihdoin hyväksyttiin. Arvioitavia peruspalveluita on lueteltu, niitä ovat keskeisten peruspalveluksen, sosi-

aali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen ohella muun muassa joukkoliikenteen ja päivittäistavarakaupan palvelut.

Eduskunnassa on käyty keskustelua myös siitä, mikä on peruspalvelu. Tässä yhteydessä palvelut on määritelty peruspalveluiksi, jos ne koskevat suurta määrää ihmisiä ja vaikuttavat kansalaisten jokapäiväiseen elämään. Jos tällainen palvelu puuttuu, se vaikeuttaa merkittävästi ihmisten elämistä. On kuitenkin korostettava, että peruspalvelu voi koskea myös pientä joukkoa ihmisiä, ja tähänkin hallintovaliokunnassa kiinnitettiin huomiota. Esimerkiksi vammaisten tai psykiatriasta hoitoa tarvitsevien erityisryhmien asemaa ei tule unohtaa eikä heikentää.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseenhan sisältyy myös toinen kohta, 4 §:n muuttaminen. Se koskee maaherran nimittämistä. Tästäkin asiasta hallintovaliokunnassa arvioitiin, että maaherran nimittäminen voisi vallan hyvin olla myös valtioneuvoston käsissä. Säännös on nyt kuitenkin muotoiltu niin, että tasavallan presidentti nimittää maaherran valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Hyväksyimme, arvoisa puhemies, tämänkin yksimielisesti.

² **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Kun perustuslainsäädäntömme on muuttunut, joudumme käsittelemään jälleen kysymystä, mitkä ovat peruspalvelut. Ed. Väistö toikin esille aika paljon niitä asioita, mitkä kuuluvat peruspalveluihin. Ottaisin itse lisäksi esille, että mielestäni valtioneuvoston on asetettava sellainen elin, joka selvittää perusteellisesti peruspalvelujen käsitteen, mitä liittyy sellaisiin peruspalveluihin, että kuntalaiset voisivat saada tasa-arvoisen kohtelun. Ed. Väistö toi esille perusopetuksen, poliisin, joukkoliikenteen ja kilpailun vaikutusmahdollisuudet sekä vähittäiskaupan aseman. Ottaisin vielä huumearian esille. Se on aivan räjähdysmäinen ongelma, joka on maassamme tullut erittäin ajankohtaiseksi. Sanoisinkin, että muun muassa tähän asiaan pitäisi välittömästi puuttua ja nopeasti saada aikaan toimenpiteitä. Jotkut kunnat ovat alkaneetkin tehdä ohjelmia, ja niiden kautta voidaan auttaa henkilöitä, jotka ovat joutuneet huumausaineiden koukkuun.

Sanoisin kuitenkin, että meidän on kyllä vakavasti tehtävä asialle jotakin, että voisimme peruspalveluiden käsitteen ja valvonnan kohdalla saada aikaan valtioneuvoston esityksen.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laeiksi taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain, taiteilija-professorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 3/2000 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Antero Kekkonen /sd:** Puhemies! Tässä on kysymys taideprofessoreista ja taiteen apurahoista eli taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain, taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritetuista apurahoista ja avustuksista annetun lain muuttamisesta.

Asia on aika lailla itsestäänselvä. Tämä ei ole herättänyt kovin suuria intohimoja, ja oikeastaan juuri sen takia puheenvuoroni pyysinkin. Minusta on vähän harmi, että kulttuuripolitiikkaan liittyvät kysymykset alkavat olla niin kovin yksimielisesti läpivietäviä asioita. Olisi erittäin tärkeätä, että sosiaalipoliittisten pulmien, jotka epäilemättä ovat tärkeitä, ihan oikeutetun painon lisäksi annettaisiin painoa myös näille immateriaaleille asioille, siis sellaisille kysymyksille, jotka edellyttävät näkemyksiä, katsomuksia, parhaimmillaan vähän filosofiaakin. Olisi suotavaa, että aina silloin, kun kulttuuripoliittinen keskustelu on mahdollista tässä talossa, sellaista käytäisiin. Havaitsen, että tämän lain yhteydessä sellaista keskustelua ei nyt synny. Se kertonee kielitään siitä, että kulttuuripolitiikalla on hyväksytty

rooli, mutta samalla se kertoo vähän pahalla tavalla siitä, että näitä asioita käsitellään liian itsensänselvänä.

² **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Useampaan otteeseen olen ollut käsittelemässä sekä sivistysvaliokunnassa että valtiovarain sivistys- ja tiedejaostossa näitä kysymyksiä, jotka liittyvät taiteilija-apurahoista annettuun lainsäädäntöön kirjailijoille ja kääntäjille.

Olen siinä mielessä kyllä iloinen kuitenkin valiokunnan kannanotoista, että kun nyt taiteen keskuksien puolelta määritellään näitä apurahoja ja apurahakausia vapaasti, niiden vähimmäispituus olisi kuusi kuukautta ja enimmäispituus viisi vuotta. Tässä on nyt tullut yksi merkittävä kannanotto. Sen lisäksi valiokunta pitää tärkeänä sitä, että kullekin taiteenalanalle myönnettäisiin vastaisuudessa vähintään nykyisin asetuksessa säädetyn tason mukainen apurahavuosien kokonaismäärä. Tämäkin on hyvä lausuma.

Katsoin myös, että mietinnössä oli kiinnitetty huomiota perinteisten taiteenalojen apurahatarpeeseen, vaikka jatkossa on mahdollisuus suunnata apurahoja myös uusille alueille. Eli nämä ovat myönteisiä asioita valiokunnan lausunnossa.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi Syötteen kansallispuistosta sekä Jonkerinsalon, Siika-vaaran, Jaaskamonvaaran, Mustanrinnan-tunturin ja Pitsloman luonnonsuojelualueista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 196/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 1/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksessä on hallituksen esitys laiksi Syötteen kansallispuistosta, joka on hallituksen esitys 196/1999 vp.

Arvoisa puhemies! Haluan aivan lyhyesti todeta lähinnä eduskunnan pöytäkirjoihin sen tyytyväisyyden, jonka saattoi kokea valiokunnassa nimenomaan siitä, että valiokunta pystyi huolimatta asian käsittelyn aikana tulleista aivan uusista, sinänsä odottamattomista vaiheista viemään käsittelyn loppuun saakka niin, että nimenomaan kansallispuiston rajat pysyvät muuttumattomina eli hallituksen esityksen tarkoittamassa laajuudessa. Samalla pystyttiin huomioimaan valiokunnan ponnassa, mikäli löytyy aitoja taloudellisia perusteita kaivostoiminnan aloittamiseksi kansallispuistoalueella, Natura-verkoston purkamisen ja myös uuden lakiesityksen tarve. Mutta samalla valiokunta totesi nimenomaan sen, että nämä Natura-lainsäädännön ehdot, siis luonnonsuojelulaissa vuodelta 96 olevat Natura-alueiden purkamiseen liittyvät ehdot, tulee hyvin tarkoin punnita.

² **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Minustakin on erittäin myönteistä, että ympäristövaliokunta päätyi yksimieliseen mietintöön ja juuri tällä tavalla, että kansallispuistolaki toteutui Syötteen osalta. Sehän on sillä tavalla ajateltu alueella myönteisesti, että Pudasjärven—Taivalkosken osalta matkailu on kasvava elinkeino. Toisaalta alueella on erittäin korkea työttömyys, ja tämä tulee edistämään matkailuelinkeinoa. Mutta juuri näin, että mikäli malmivarat, joita siellä arvioidaan olevan, osoittautuvat Geologisen tutkimuslaitoksen selvityksissä hyödyntämiskelpoisiksi, myöhemmässä vaiheessa voidaan tarkistaa tätä rajausta niin, että kaivostoiminnan taloudellinen hyödyntäminen on mahdollista. Se oli myös Pudasjärven ja Taivalkosken kuntien esitys tähän valiokuntakäsittelyn yhteydessä ja olen erittäin tyytyväinen, että tällä tavalla asia on edennyt tähän myönteiseen päätökseen.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Ympäristövaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Lakialoite laiksi kansanedustajain eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely

Lakialoite LA 189/1999 vp (Antti Kalliomäki /sd ym.)

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 5/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! On ihan hyvä, että on voitu saada aikaan tämä kansanedustajien eläkelakiin liittyvä korjaus. Eli tähän tarkoittaa sitä, että kansanedustajan yleinen eläkeikä nostettiin 60 vuodesta 65 vuoteen ja tämä muutos sisältyi valtion eläkelainsäädännön uudistukseen. Tämä myös osaltaan auttaa siihen, että kansanedustajan eläketurvan osalta lain 2 §:n 2 momentin säännös ei vähennä eläkeiän noston vaikutuksia. Tämä on sopeutumiseläkettä.

Arvoisa puhemies! Olisin toivonut, että tämän lain yhteydessä olisi voitu käsitellä myös niiden edustajien osuutta, jotka ovat jääneet väliinputoajiksi aikaisemmin. Heitä on erittäin vähän, mutta kuitenkin heitä on vielä elossa joitakin. Toivoisin, että vielä voitaisiin palata heidän kohdaltaan vastaavanlaisen korjaukseen jo tällä vaalikaudella.

Keskustelu päättyy.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyy.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laeiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 187/1999 vp

Puolustusvaliokunnan mietintö PuVM 2/2000 vp

Lakialoite LA 133/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen lakiehdotukset otetaan yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtainen käsittely:

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien

1. lakiehdotuksen 7—9, 12, 16, 28 ja 31 §, 38 a — 38 e § ja 8 a luvun otsikko, 41 a ja 42 d — 42 f § sekä 50 d, 51, 51 a ja 52 § ja 10 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

2. lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy puolustusvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyy.

11) Lakialoite laiksi Repoveden kansallispuistosta

Ensimmäinen käsittely

Lakialoite LA 176/1999 vp ((Rakel Hiltunen /sd ym.)

Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 2/2000 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2, jossa ehdotetaan lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Keskustelu:

¹ **Pentti Tiisanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvin hyvällä mielellä saattaa tulla kertomaan valiokunnan puheenjohtajana tämän lakialoitteen käsittelystä huolimatta siitä, että valiokunta, niin kuin puhemies totesi, esittää lakialoitteen hylkäämistä — hyvällä mielellä sen takia, että tässä on mielestäni erittäin selkeä valiokunnan lausumaehdotus, joka tuo valiokunnan yksimielisen tahdon asian suhteen.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaan tuotiin 3. joulukuuta 1999 ed. Rakel Hiltusen ensimmäisenä allekirjoittama lakialoite laiksi Repoveden kansallispuiston perustamiseksi. Lakialoitteen allekirjoittajia oli kaiken kaikkiaan 102. Valiokunta otti yksimielisesti lakialoitteen käsittelynsä ja kävi hyvin monipuolisen ja perusteellisen kuulemisen asiassa.

Repoveden alue, joka sijaitsee Etelä-Suomessa, Pohjois-Kymenlaaksossa, todettiin luonnonarvoiltaan erittäin korkeatasoiseksi aluekokonaisuudeksi, joka on säilynyt lähes täysin rakentamattomana. Tähän on omat historialliset syynsä, joista kiitos Valkealan kunnan aikoinaan tekemille päätöksille. Alueella on yli 60 lähes luonnontilaista järveä ja lampea, myös jopa 60-metrisiä kalliojyrkänkaita.

Repoveden luonto on siis hyvin ainutlaatuisen. Syyt ovat geologisia. Myös valiokunnan kannanotoissa on näitä käyty läpi. Haluan viitata siihen, että lakialoitteessa on luonnonarvot hyvin voimakkaasti ja tarkoin selvitetty. Erityisesti valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että alueen lintukanta on erittäin monipuolinen ja voimakas. Pesimälajeina on hyvinkin harvinaisia lintulajeja, niin kuin valiokunta on kannanotoissaan todennut. Suurpetoja Repoveden alueella esiintyy. Niistä karhu, ilves ja saukko samoin kuin liito-orava ovat vakituisia asukkaita. Majavia alueella on runsaasti.

Alueen suojeluhankkeet ovat peräisin jo vuodelta 1976, jolloin kansallispuistokomitean ehdotuksessa Repovesi oli keskeisesti esillä. Kuitenkaan eri syistä kansallispuistoesitys ei päässyt eteenpäin. Näin ollen monien vaiheiden jälkeen päädyttiin siihen, että Repoveden alue sisällytettiin vuonna 1990 rantojensuojeluohjelmaan.

Kymen lääninhallituksen asettaman Repovesi-työryhmän työn perusteella hankittiin 1991 valtion omistukseen suojelutarkoituksessa lähes 900 hehtaarin suuruinen alue. Osa tästä on puo-

lustusministeriön hallinnassa. Lisäksi UPM-Kymmene teki vapaaehtoisen päätöksen siitä, että keskeisellä alueella oleva 74 hehtaarin suuruinen alue säilytetään luonnonarvoiltaan sellaisenaan. Vuonna 1998 Repoveden alue sisällytettiin lähes rantojen suojeleuhjelman mukaisesti, siis lähes 4 000 hehtaarin kokoisena alueena, Natura 2000 -verkostoon. Myös vuonna 1999 hyväksytyssä Kymenlaakson seutukaavassa, jota nykyään kutsutaan maakuntakaavaksi, rantojen suojeleuhjelman mukainen alue on merkitty suojelealueeksi. Myös Kymenlaakson liiton ympäristöohjelmassa on todettu yksiselitteisesti Repoveden kansallispuiston perustamistarve. Tämä tarve lähtee siitä, että nimenomaan eteläisessä Suomessa ja erityisesti Kaakkois-Suomessa on aivan liian vähän luonnonsuojelealueita.

Valiokunnassa asia eteni ja valiokunta kuunteli erityisen tarkoin alueen maanomistajia. UPM-Kymmenen kuuleminen osoitti, että UPM-Kymmene saadun selvityksen mukaan ei vastusta kansallispuistohanketta, nimenomaan sitä, että alueelle perustetaan noin 1 000 hehtaarin suuruinen kansallispuisto, kuten lakialoittekin ehdottaa.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta yhtyy niiden maanomistajien näkemykseen, esimerkiksi Woikoski Oy:n takana oleva maanomistus, että Repoveden alueen suojelusta on saatava lopulliset päätökset lähitulevaisuudessa. Samalla valiokunta totesi, että maanomistajat ovat, esimerkiksi Woikoski Oy:n takana oleva omistus kuten UPM Kymmenekin, vapaaehtoisesti suojelleet omistamiensa alueiden luonnonarvoja.

Ympäristövaliokunnan periaatekanta Repoveden kansallispuiston perustamiseen on myönteinen. Puiston perustamista puoltavat useat seikat. Painavin peruste on mainitut luontoarvot. Alue on maisemallisesti sekä biodiversiteetiltään luonnonnähtävyys, mitä luonnonsojelelulaki kansallispuiston perustamiselta edellyttää. Alueen suojeleuarvot on tunnustettu kahdessakin valtakunnallisessa suojeleuhjelmassa.

Etelä-Suomen metsistä on yksi prosentti suojelelun piirissä, Kaakkois-Suomen metsistä vain puoli prosenttia. Kansallispuiston perustaminen nostaisikin Kaakkois-Suomen metsiensuojelelun muun Etelä-Suomen tasolle ja lisäksi siellä merkittävästi luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Samalla puisto tukisi omalta osaltaan kansallisen metsäohjelman tavoitetta kehittää Etelä-Suomen metsien suojeleluta. Etelä-Suomessa ei to-

dellakaan, arvoisa puhemies, tällä hetkellä ole väestömäärään nähden riittävästi suojeleluta.

Kuitenkin, kuten totesin, kansallispuiston perustamista puoltavista seikoista huolimatta valiokunta ei kannata nyt käsiteltävänä olevan lakialoitteen hyväksymistä sellaisenaan. Valtion omistus ylittää noin 900 hehtaariin eikä lain edellyttämään 1 000 hehtaariin.

Kuitenkin valiokunta katsoo, että on selvitetävä maanomistukseen liittyvät kysymykset siltä osin, että toteutetaan todellakin valtion omistuksessa oleva 1 000 hehtaarin kansallispuisto ja että tämä perustamis- ja selvityshanke liitetään Kansalliseen metsäohjelmaan. Etelä-Suomen metsien suojeleluta nimittäin valmistuu selvitys aivan pian, jonka pohjalta valiokunnan mielestä on edellytykset käynnistää asian nopea valmistelu. Valiokunta yhtyykin lakialoitteen perusteluissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan valtion omistuksesta puuttuvan noin 100 hehtaarin alueen hankkimisessa ei todennäköisesti ole hankaluuksia. Asiaa valmisteltaessa on ratkaistava valiokunnan käsityksen mukaan myös se, onko myöhemmin tarkoituksenmukaista laajentaa kansallispuistota.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan lausumaehdotus kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy Etelä-Suomen metsien suojeleluta koskevan selvitykseen liittyen välittömästi valmistelemaan Repoveden alueen suojeleluta tavoitteena kansallispuiston perustaminen noin 1 000 hehtaarin suuruisena. Valmistelu on tehtävä yhteistyössä paikallistason eri osapuolten ja puolustusministeriön kanssa".

Haluan lopuksi todeta, arvoisa puhemies, että alueen kunnat ovat tukeneet vahvasti hanketta. Puolustusministeriötä on kuultu. Edelleenkin tämä on, niin kuin kansallispuiston kuuluukin olla, aikomus perustaa nimenomaan valtion alueelle. Moni kansanedustaja on aktiivisesti edesauttanut tätä: tietysti, niin kuin on todettu, ed. Rakel Hiltunen ensimmäisenä allekirjoittajana, edustajat Puhakka, Ranta, Smeds ja Vähänäkki voi todeta tässä asiassa, ed. Koskikin on ollut positiivisesti tässä mukana. Haluaisin vielä todeta sen, että pohjoiskymenlaaksolainen kansalaisaktivisti Lasse Kujala on ollut hyvällä tavalla valmistelussa mukana.

² **Rakel Hiltunen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kuikan huuto kesäisessä järvimaisemassa on upea elämys kuulijalle. Se pysähdyttää ja sy-

kähdyttää, ei vain kaunis ääni, vaan se aistimus, että kuulija voi ajatella liikkuvansa sellaisessa maisemassa, joka on hyvin laajalta alalta ihmisen turmelevalta toimilta koskemattomana säilynyt alue.

Yleensä nämä mielikuvat erämaaluonnosta liittyvät pohjoiseen Suomeen, Karjalaan, Kainuuseen, mutta myös Etelä-Suomessa on onneksemme säilynyt muutamia helmiä jo perustettujen kansallispuistoalueiden lisäksi. Sellainen on nyt tämä Repoveden alue, jonka tulevaisuus on eduskunnan käsissä luonnonsuojelun ja kansallispuiston muodostamisen osalta. Repoveden alue, kuten todettiin, sijaitsee Valkealan kunnassa, osin Mäntyharjun rajaa hipoen, lähellä Kouvola, täältä yli miljoonan ihmisen tiiviin asumisen alueelta vajaan 180 kilometrin päässä.

Repoveden alue on käynyt historian, jonka täällä ympäristövaliokunnan puheenjohtaja äsken jo toi esille. Muutaman kohdan kuitenkin haluan vielä omassa puheenvuorossani välittää.

Hyvin merkittäviä olivat ne prosessit, jotka käynnistyivät sen jälkeen, kun kansallispuistokomitea vuonna 1976 oli tehnyt ehdotuksen kansallispuistosta, mutta se kuitenkin raukesi. Ehdotus käynnisti alueella uhkaavia hakkuita, jotka jatkuivat aina 1980-luvulle saakka. Rantojensuojeluohjelma, UPM-Kymmenen maakaupat, jotka laajensivat Puolustusvoimien eli valtion omistukseen tulevia alueita, olivat hyvin ratkaisuvia, samoin se, että UPM-Kymmenen maanomistajana sitoutui siihen, että valtiolle myytyjen alueiden lisäksi yli 70 hehtaaria sovittiin pidettäväksi luonnonvaraisena edelleen. Täytyy sanoa, kun alueen tähän historiaan perehtyy, että alueen maanomistajille on kunniaksi, että meillä on nyt näin laaja Naturaan kuuluva 4 000 hehtaarin alue ja sen ydinalueena kansallispuistoksi kelpaava noin 1 000 hehtaarin alue.

Kun Repoveden maisemissa liikkuu, voi kulkea vuorimaisemissa eteläsuomalaisittain ajatellen. Kun seisoo sellaisen jyrkänteen päällä, jossa putous on 40 metriä, se on hyvin vaikuttava kokemus. Nuo 60 koskemattonta lampea ja järveä alueella, kelottuneet puut niiden reunamilla ja rinteillä ja eheät kosteikko- ja suoalueet antavat pohjan hyvin laajalle kasvustolle ja linnustolle ja muille eläimille, jotka alueella asuvat. Nämä luonnonarvot ovatkin se lähtökohta, jolle kansallispuistoa edes voi ajatella perustettavaksi tai ehdotettavaksi.

Arvoisa puhemies! Kun ympäristövaliokunta lähti tätä lakialoitetta käsittelemään, ilmeni jo kyllä tiedossakin ollut asia, että kansallispuiston perustamiseen valtion puolella ei ollut varauduttu lähinnä siitä syystä, että valtion omistuksessa ei ole tähän mennessä vielä tarvittavaa 1 000:ta hehtaaria vaan siitä puuttuu arviolta 100 hehtaaria.

Lakialoitteen ensimmäisenä allekirjoittajana hyväksyn sen ehdotuksen, jonka ympäristövaliokunta teki ja joka on tänään käsittelyssä, liittyen juuri siihen, että periaatteena tulee edelleen olla se, että valtion tulee ensin omistaa maat, jotka voidaan tehokkaasti kansallispuistolain mukaan suojella.

Ympäristövaliokunnan käsittelyn aikana ja lukuisissa keskusteluissa edustajatovereiden kanssa on ilmennyt, että laaja tahtotila vallitsee kuitenkin siitä, että Etelä-Suomi ansaitsee kansallispuiston. Nyt vihdoin on aika toteuttaa se Repoveden osalta ja nimenomaan siten, että eduskunta ilmaisee tahtonsa siitä, että kansallispuisto perustetaan, mikä johtaa viranomaistaholla asianomaisiin toimiin. Ensimmäinen niistä lienee maanhankintaneuvottelut, jotta tuo 1 000 hehtaarin raja täyttyy.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni sivistynyt Suomi ja sen Etelä-Suomen osa ansaitsevat koskemattoman kansallispuistoalueen, ydinalueen kansallispuistona ja tuhansien hehtaarien reuna-alueen, joka tarjoaa Etelä-Suomen asukkaille laajat retkeily- ja luontoliikkumisen mahdollisuudet. Kun alueen kuntien ja elinkeinoelämän edustajien kannanottoja valiokunnassa kuulimme, ilmeni, että potentiaalia myös matkailuelinkeinojen ja lähellä sitä olevien elinkeinojen virittämiseen on. Tästä syystä alueen kunnat, lähinnä Valkealan ja Mäntyharjun kunnat, ovatkin suhtautuneet hankkeeseen myönteisesti, kunhan maanomistajien kanssa voidaan edetä sovussa.

Itselleni kaupungissa asuneena koskemattoman luonnon alueilla retkeily ja liikkuminen antaa henkistä elinvoimaa. Näin uskon sen tekevän kaikille muillekin ihmisille, lapsille, nuorille perheille, jotka pääsevät näillä alueilla liikkumaan.

Minulle eräs hyvin merkittävä luontokokemus liittyi kuikan huutoon, kaakkurin huutoon, joutsenen lauluun hyvin erikoisella tavalla. Kun säveltäjä Einojuhani Rautavaara sävelsi teoksen Cantus Arcticus Oulun yliopiston vihkiäisiin, hän käytti teoksessa Suomen tavallaan kansallisuudenkin symbolina juuri noita äsken mainitse-

miani äänielementtejä, jotka liittyvät koskemattoman luonnon lähellä ja sisällä eläviin lintuihin ja sen ääniin. Hän yhdisti luonnon alkuperäiset äänet instrumentaalisesti upealla tavalla. Tämä esimerkki voi myös kertoa siitä, että luonto voi antaa paitsi elinvoimaa kiireisille ihmisille, myös luomislähteitä taiteille.

³ **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan muistuttaa edustajille, että Repoveden vajaan 900 hehtaarin alueesta 540 hehtaaria hankittiin nimenomaan puolustushallinnon tarpeisiin eli Pahkajärven ampuma-alueen varoalueeksi. Siinä mielessä tuntuu hyvin oudolta, jos nyt olemme kansallispuistoa perustamassa, kun Vekaranjärven varuskunta Valkealassa on Suomen toiseksi tärkein varuskunta. Olen vakuuttunut siitä, että varuskunta kasvaa vielä jatkossa ja ampuma-alueiden painopistealueet sen mukaan täytyy määritellä uudelleen. Minä jyrkästi vastustan Repoveden kansallispuiston rakentamista Puolustusvoimien alueelle siinä mielessä, että jos tällainen luonnonsuojelualue rakennetaan, ostettakoon sitten maata esimerkiksi UPM-Kymmeneltä vastaava määrä lisää. Mutta ehdottomasti tämä 540 hehtaaria täytyy erottaa kansallispuistohankkeesta.

⁴ **Olli Nepponen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Melkein tippa tuli silmään, kun kuunteli ed. Rakel Hiltusen puhetta tuosta kauniista alueesta, jonka olen tuntenut vuoden 60 talvesta lähtien. Sen jälkeen olin kolme vuotta Vekaranjärvellä pataljoonan komentajana ja esikuntapäällikkönä, joten se on tuttu. Se on säilynyt pitkälti myös sen takia, että se on ollut Puolustusvoimien ampuma-alueen varoaluetta, jolloin sen koskemattomuus on ollut pitkään turvattuna, ja näin on myös jatkossa.

Yhtyisin siihen ajatukseen, että meidän pitää turvata Valkealan varuskunnan toimintaedellytykset täysimääräisesti, koska se on yksi meidän valmiusyhtymistämme, jonka muodostuminen on lähtenyt hyvään käyntiin. Tuo valmiusyhtymä ja suuri osa Etelä-Suomen joukoista tarvitsevat hyvän ampuma-alueen. Mutta uskon, että nämä yhdistettyinä, kun katsotaan edut tasapuolisesti ja taataan Puolustusvoimien toimintaedellytykset, ovat myös edellytyksenä säilyttää Repoveden alue sellaisena maisemallisena alueena, mitä se on tällä hetkellä. Ehkä sitten joillakin järjestelyillä voidaan taata myös matkailun ja mui-

den toimintaedellytykset täällä, mutta sen pitää tapahtua hyvässä yhteisymmärryksessä.

⁵ **Sakari Smeds /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Kuosmanen ja Nepponen olivat huolestuneita yhden Suomen tärkeimmän varuskunnan tulevaisuudesta, jos kansallispuisto Repovedelle perustetaan. Osaltani haluaisin kollegoja muistuttaa siitä, että kaikissa yhteydenotoissa, joita esimerkiksi Kymen vaalipiirin kansanedustajilla on ollut Puolustusvoimiin asiassa, on yksimielisesti todettu, että Puolustusvoimien tarpeet ja mahdollinen kansallispuiston perustaminen alueelle ovat yhteensovitettavissa. Ei tämä asia ole välttämättä ollenkaan niin mustavalkoista vastakkainasettelua, kuin esimerkiksi ed. Kuosmanen puheenvuorosta saattoi ilmi käydä. Tehdään kansallispuisto hyvässä yhteistyön hengessä juuri niin kuin valio-kuntakin ponnessaan on esittämässä.

⁶ **Tarja Kautto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, vastasiko ed. Kuosmanen vähän leikillään. Jotenkin hänen asenteensa tähän kysymykseen oli niin kovin vastakkainen, kun nimenomaan todella sieltä alueelta on tullut viestejä ja kun tiedetään, että myös Etelä-Suomessa on ollut vaikeuksia löytää tämän tyyppisiä alueita, joita voitaisiin ottaa käyttöön.

Toisekseen olen kyllä myös sitä mieltä, että eri ministeriöiden omistamat alueet eivät ole näiden ministeriöiden omaisuutta. Kyllä ne ovat Suomen kansan omaisuutta, ja ajan uusien haasteiden myötä niille voidaan asettaa myös uutta käyttöä. Kyllä minun mielestäni Puolustusvoimienkin on aika alkaa miettiä, miten voi toimia niin, että se ei ole mitenkään ristiriidassa myöskään alueen rauhanomaisen käytön kanssa.

⁷ **Osmo Puhakka /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Työelämän vaatimustason nousu yhdistyneenä yhä kiihtyvään elämänrytmiin on merkinnyt sitä, että entistäkin suuremmat odotusarvot kohdistuvat luontoon ja sen tarjoamaan rauhaan. Yhä useampi ihminen ja perhe haluaa lomillaan, mutta myös viikonloppuisin, hakeutua luonnon helmaan, sen hiljaisuuteen ja ihmeellisyyteen. Erinomaisena esimerkkinä tästä ovat syksyisin Repoveden alueen välittömässä läheisyydessä Kuutinlahdella järjestettävät konsertit. Säestä ja syksyn koleudesta välittämättä tuhannet ihmiset vaeltavat nauttiakseen ainutlaatuisesta musiikki-

kokemuksesta lahdenpoukaman ja vastakkaisen louhikkojyrkänteen muodostamassa upeassa luonnon akustiikassa. Ulkoisten puitteiden lisäksi aivan oman lisänsä tuovat illan pimeyteen korppien raakunnat tai pullaa kerjäävien sorsien laulu.

Tämän mahdollistaa yksinkertaisesti parhailaan käsiteltävän Repoveden kansallispuiston sijainti. Tunnin ajomatka Kymenlaakson keskustaa-ajamista, parin tunnin Pääkaupunkiseudulta, merkitsee sitä, että lyhyempääkin retkeilyä varten lähtökynnys on varsin alhaalla. Tätä edelleenkin madaltaa ainutlaatuinen mahdollisuus kavuta jylhillä kallioilla, kuten ed. R. Hiltunen kertoi, törmätä uljaaseen kaakkuripesueeseen tai ihailla alueen runsasta kasvustoa.

Kun suunniteltu kansallispuisto nostaa Kymenlaakson metsien suojeluprosentin yhteen prosenttiin, se tällä statusarvolla vetoaa käyttäjiin myös aivan uudella tavalla. Repoveden alueen kohdalla ei voi unohtaa sitä työtä, minkä Valkealan kunta on vuosien mittaan sen hyväksi panostanut. Pitkospuut portaineen, nuotio- ja levähdyspaikat, kartat ja opasteet ovat palvelleet niin koti- kuin ulkomaisiakin vieraita. Kunnan alueelle asettama rajoitettu rakentamisoikeus on myös valmistellut nyt ehkäpä lähitulevaisuudessa lopultakin päätökseen etenevää kansallispuistohanketta. Lienee kuitenkin sanomattakin selvää, että kansallisesti näinkin merkittävä virkistysalue ei voi olla yhden ainoan kunnan taloudellisen ja toiminnallisen panostuksen varassa.

Haluankin korostaa sanaa "vihdoinkin". Kun yli 20 vuotta on asiasta eri tahoilla kättä väännetty, lienee päätös kaikkia osapuolia tyydyttävä. Ollaanhan kansallispuistoa perustamassa 1 000 hehtaarin alueena, nyt tai lähitulevaisuudessa tämän määrän täyttävänä, valtion maille ja mahdollisten lisäalueiden suhteen ollaan sitoutuneita vapaaehtoiisiin maaostoihin ja vaihtoihin. Samalla lakialoitteessa on otettu huomioon, toisin kuin ed. Kuosmanen totesi, Puolustusvoimien tarpeet Puhkajärven ampuma-alueen vaaravyöhykkeen suhteen.

Henkilökohtaisesti olen vakuuttunut siitä, että Repoveden kansallispuisto tulee toteutuessaan entisestäänkin virkistämään Pohjois-Kymenlaakson matkailua. Kansallispuistona se kiinnostaa aivan eri tavalla varsinkin ulkomaisia matkailijoita, niin yksityisesti kuin ryhmittäinkin. Mikäli heidän palvelemiseensa panostetaan opastuksin, kuljetuksin, muonituksin sekä peseyty-

mismahdollisuuksiin, Repovesi tulee luomaan ympäristöalueelleen uutta yrittäjyyttä ja sitä kautta työpaikkoja. Sopinee myös olettaa, että kansallispuiston myötä alueen tarjoamat mahdollisuudet myös talviseen liikkumiseen tulevat aivan uudelleen arvioitaviksi.

Arvoisa puhemies! Kansallispuistohankkeen valtiontaloudelliset vaikutukset rajoittuvat hoitoon, yleisöpalveluiden rakentamiseen ja alueen valvontaan eli ne ovat varsin vähäiset. Huomioi-dessamme Repoveden kansallispuiston keskeisen sijainnin toivoisinkin aivan erityistä panostusta tiedottamiseen. Monelle pääkaupunkilaiselle, ulkomaisista puhumattakaan, on yllätys näin lappimaisen, jylhän erämaa-alueen sijaitseminen näin lähellä. Tämän tiedottamisesta ei sitten olekaan pitkä matka nauttimaan Repoveden ainutlaatuudesta rauhasta.

Arvoisa puhemies! On erittäin miellyttävä yhtyä valiokunnan lausumaehdotukseen Repoveden kansallispuiston suhteen.

8 Valto Koski /sd: Arvoisa rouva puhemies! Voin todeta, vaikka en olekaan aloitteen allekirjoittaja, että aloitteeseen liittyy paljon sellaisia arvoja, joita voi kannattaa. Se, että en ole allekirjoittanut, liittyy siihen, että tähän liittyy myös paljon avoimia kysymyksiä, jotka aiheuttavat epävarmuutta. Sen takia olisin toivonut, että kun lakialoite vakavassa mielessä tehdään, myöskin näitä asioita olisi vähän tarkemmin selvitelty, ennen kuin lähdettiin sille tielle, että asia vietiin eteenpäin.

Kaikille tämän tyyppisille hankkeille tietysti kuuluu pitkäaikainen valmistelu. Niin kuin ed. Tiusanenkin puheenvuorossaan totesi, Repoveden kansallispuistohankkeesta on aloitettu keskustelut jo vuonna 1976. Jokainen voi kuvitella, että tämän tyyppisen olosuhteen ylläpitäminen aiheuttaa monenlaista epävarmuutta eikä vähiten niiden maanomistajien osalta, jotka ovat asettaneet oman maankäyttönsä osalle liiketaloudellisia taikka joitakin muita edellytyksiä ja odotuksia. Tietenkin tällaisella hankkeen pitkäaikaisella valmistelulla tai sen ylläpitämisellä on myöskin kunnallispoliittisia vaikutuksia. Vaikka voin todeta ja yhtyä ed. Puhakan näkemyksiin siitä, että Valkealan kunta on tältä osin pyrkinyt tekemään paljon hyvää työtä, kuitenkin kunnallekin hankkeen epävarmuustekijä on ollut iso haitta. Toivoisin siltä osin, että kun nyt asia kuitenkin on valiokunnan käsittelyn kautta, vaikkakin hy-

lättnä, tullut eduskunnan käsittelyyn, voitaisiin ainakin sillä tavoin asia saada järjestykseen, että jonkinlainen aika olisi määritelty sille, koska tällainen hanke aiotaan rajoitettuna toteuttaa.

Muistan, kun lakialoitetta lähdettiin valmistelemaan, että tavoitteena oli 4 000 hehtaarin alue. Silloin totesin, että valtion maita ei sinne alueelle niin paljon sijoitu. Kun lähtökohtana on se, että tämä voidaan perustaa vain valtion maille, palattiin 1 000 hehtaarin alueeseen, josta näyttää nyt selvityksen mukaan puuttuvan vielä jonkin verran. Tämänkin jo osoittaa sen, että lakialoitteen valmistelu ei ollut siitä huolimatta, vaikka sitä tarkistettiin ja käytiin syventäväkin keskustelua, sillä tavalla vakavasti harkittu, että kaikki osatekijät olisivat olleet kohdallaan.

Mitä tulee muihin intresseihin, olen ollut läheisessä yhteistyössä Puolustuslaitoksen ja Vekaranjärven varuskunnan intressejä vartioivien tahojen kanssa. Vaikka ed. Smeds totesi, että periaatteellinen sopimus siitä, että Puolustuslaitoksen suoja-alue Vekaranjärvellä ei hankkeen kautta vaarannu, toisen kautta on syytä todeta sekin, ettei sitä ole myöskään varmistettu. Tältä osinkin tietysti on syytä mietiskellä, miten voitaisiin näin tehdä. Minusta ed. Nepposen näkemys ja esitys siitä, mikä merkitys Vekaranjärven varuskunnan käytännön toiminnalle on sillä, että suoja-alue sinne saadaan, puoltaa sitä, että tämänkin asia nopeassa aikataulussa pystyttäisiin ratkaisemaan. Toivottavasti lakialoite omalta osaltaan vie myöskin tätä asiaa eteenpäin.

Toisen kautta, vaikka hyväksyttäisiin, että tällainen kansallispuistohanke toteutetaan Repovedelle, niin kuin uskon, että lähes kaikki ovat sitä mieltä, niin ei ole ollenkaan selvää, millä tavoin hanke muiden kansallispuistohankkeiden osalta asetetaan tärkeysjärjestykseen. Minulla on sellainen käsitys, että maan hankinnalle, joka sieltä puuttuu, ei ole osoitettavissa määrärahaa, puhumattakaan siitä, jos koko hanke vielä laajenee. Olisi tärkeää tietysti selvittää, miten aiotaan rahoittaa tämän tyyppiset hankkeet ja minkälaisessa järjestyksessä.

Vielä yksi epävarmuustekijä. Niin kuin aikaisemmin viittasin, lakivalmistelun yhdessä vaiheessa puhuttiin 4 000 hehtaarin aluevaatimuksesta, ja vieläkin valiokunnan mietintöön sisältyy sellainen kohta, jota voi lainata ja jossa todetaan: "Asiaa valmisteltaessa on ratkaistava myös se, onko tarkoituksenmukaista pyrkiä myöhemmin kansallispuiston laajentamiseen." Minä ha-

luan vain esittää kysymyksen: Jatkuuko epävarmuus kansallispuiston laajuudesta vielä tämänkin keskustelun ja aloitteen jälkeen? Olisi nyt kerta kaikkiaan syytä tehdä maanomistajille ja eri intressitahoille selväksi se, mihin tässä oikein pyritään. Jos oma näkemykseni jotain merkitsisi, olisin sitä mieltä, että 1000 hehtaariin pitäisi kiinnittää kannukset ja siltä osin lähteä asiaa vie-mään eteenpäin.

Vielä haluan todeta senkin, että UPM-Kymmenen kanta siitä, että tällainen 1 000 hehtaarin kansallispuisto perustetaan, perustuu nimenomaan siihen, että se ei laajene. UPM-Kymmenen kanta on lähtenyt siitä, että 1 000 hehtaaria on se alue, jolle se perustetaan. Nyt pitäisi siltäkin osin asia ottaa vakavasti, että ei ole muuta kannanottoa UPM:n osalta, jolla on siellä kuitenkin suurin maanomistus.

Viimeiseksi lopuksi: Olen tyytyväinen siihen kannanottoon, jonka ympäristövaliokunta on tehnyt. Vaikkakin lakialoite hylätään, valiokunnan lausumaehdotus pitää tietyin tavoin sisällään niitä asioita, jotka kansallispuiston jatkovalmistelussa on syytä ottaa esille. Toivon mukaan selkeä käsitys aikataulusta, rahoituksesta ja alueen laajuudesta tulee esille. Huomasin, että aikaisemmissa puheenvuoroissa, joita on käytetty, on aika paljon käytetty tunnetta ja sellaista latausta, jonka jossain määrin ymmärrän, mutta ymmärrän myös niin, että tässä talossa ei silloin, kun päätöksiä tehdään, tunteille voi antaa enempää valtaa kuin järjellekään.

9 Tarja Kautto /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Kosken kanssa samaa mieltä siitä, että tällainen epävarmuuden aika on ollut kaikille osapuolille erittäin kiusallista. Mutta oikeastaan ainoa tapa saada tähän stoppi oli nimenomaan se, että lakialoite tehtiin.

Valiokunta kävi hyvin tarkasti läpi eri osapuolten kantoja ja kuuli myös valtion asiantuntijatahoja, missä yhteydessä jouduimme toteamaan myös sen, että lakialoitteen läpivieminen tässä vaiheessa oli mahdotonta, koska erilaisia biodiversiteettityyppejä ei voitu valiokunnan osalta hahmottaa tarkasti ja toisaalta oli myös omistusoiloihin liittyviä kysymyksiä. Mutta mielestäni valiokunnan kannanotto on nimenomaan vakuus sille, että asia tulee nyt vakavasti selvitettyä mahdollisimman pian ja loppuun vietyä, myös ne asiat, kuinka laajaksi se tulee ja mitä kaikkia alueita siihen eksaktisti tulee ja onko

myös siinä yhteydessä aiheellista katsoa, tullaanko siihen liittämään joitain uusia alueita nimenomaan siinä mielessä, että vaadittavat selvitykset tulevat siitä tehtyä.

Miellyttävää on ollut se, että alueelta olevien asiantuntijoiden tai omistajatahojen kuten UPM:nkin kanta on ollut sangen myönteinen koko asian suhteen. Täytyy sanoa, että omistajat ovat jo tehneet siellä erittäin hyvää ja mittavaa työtä suojelemalla jo tietyllä tavalla alueita. Siinä mielessä minusta on tärkeää osoittaa eduskunnan tahto, että tämä liitetään osaksi ympäristöministeriön selvitettäviä maa-alueita.

¹⁰ **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun täytyy sanoa, että harvemmin olen ollut näin ymmälläni tässä salissa.

Edellinen luonnonsuojelualuekysymys, jossa olin mukana aktiivisesti, oli Teijon luonnonsuojelualue, joka vietiin läpi erittäin eleettömästi, tyylikkästi, ilman suurempaa julkista meteliä.

No, nyt tämä Repovesi! Salissa on kansanedustajia, jotka ovat luultavasti uuvuksiin asti joutuneet lukemaan Repovedestä. Kun olen aloitteen allekirjoittaja, olen tietysti positiivisella mielenkiinnolla katsellut näitä kirjoituksia ja vielä positiivisemmalla otteella olen ruvennut lukemaan mietintöä päätyäkseni tilanteeseen, jossa sanotaan, että edellä esitetyillä perusteilla ympäristövaliokunta ehdottaa lakialoitteen hylättäväksi. Olen täysin ymmälläni. En todellakaan voi ymmärtää, miten tällä tavalla voidaan hoitaa näin vakavia asioita ja ylipäänsä onko enää mitään järkeä tässä salissa ruveta allekirjoittamaan minikäänlaisia esityksiä, kun niiden kohtalo on tämä.

Nimittäin me tiedämme, arvoisa rouva puhemies, joka on pitkään taloa palvellut, että ahkerin nimenkirjoittajajoukko myös jossain vaiheessa menettää kasvonsa, ja luulen, että meitä on aika paljon sellaisia, jotka tuntevat olonsa vähintäänkin omituiseksi.

¹¹ **Pentti Tiisanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi ed. Kekkosen puheenvuoroon haluaisin vain todeta, ettei hänen tarvitse tuntea oloaan ollenkaan lievästi sanottuna omituiseksi. Valiokunnan lausumaehdotus on hyvä askel kohti kansallispuiston perustamista. Sen valiokunta yksimielisesti totesi. Niin kuin ensimmäinen allekirjoittaja ed. Rakel Hiltunen selkeästi totesi, oli tietyt perustelut, jotka käyvät

mietinnöstä ilmi, ettei valiokunta voinut lakialoitetta sellaisenaan hyväksyä mutta näki biodiversiteetin ja monen muun selkeästi sellaiseksi, että hanketta pitää viedä eteenpäin, ja edellyttää, että välittömästi ryhdytään Repoveden alueen suojelun valmisteluun tavoitteena kansallispuiston perustaminen.

Mielestäni ed. Kosken puheenvuoro oli aivan linjassa valiokunnan lausumaehdotuksen kanssa, niin kuin hän itsekin totesi, ja sinänsä tältä kannalta valiokunnan näkökulmasta positiivinen. Totean sen, että lähes se 100 hehtaaria, joka sieltä puuttuu, löytyy sieltä sisältä, erittäin luonnontilaisesti korkeatasoista aluetta, joka on UPM-Kymmenen omistuksessa. Kysymyksessä on sitten maanvaihto. Se ei varmaan ole taloudellisesti ongelma.

Niin kuin jo aika monta kertaa on tullut esille, valiokunnan lausumaehdotuksessa edellytetään valmistelua ja yhteistyötä myös puolustusministeriön kanssa.

¹² **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin on todettu, Repovesi-kysymyksen ympärillä on käyty melkoista mediamyllytystä. Täytyy sanoa, että meitä alueen edustajia, jotka emme lakialoitetta allekirjoittaneet, enemmän tai vähemmän lievästi painostettiin ja pidettiin sellaisina ihmisinä, jotka vastustavat tavallaan aidosti kansallispuiston perustamista. Siitäahan ei ole kyse. Kyse on siitä, niin kuin tässäkin nähdään ja dokumentti osoittaa, että avoimia kysymyksiä, kuten ed. Koski hyvässä puheenvuorossaan sanoi, on tavattoman paljon edelleenkin olemassa.

Haluan vain korostaa sitä, että on vielä pitkä matka ennen kuin syntyy todellinen luottamus niiden tähän asti kriittisten maanomistajien kanssa, joita tämän kansallispuiston toteuttaminen lopulta edellyttää. Siihen on todella pitkä matka. Senhän täällä myös valiokunta on itse joutunut ulos kirjoittamaan. Kyse on siitä, että heitä on pidetty neljännesvuosisata erilaisessa myllytyksessä ja asetettu erilaisia toimenpidekieltoja, yksipuolisia toimenpidekieltoja. Sen myötä on menetetty se luottamus, joka joissakin toisissa oloissa paremmin hoidettuna olisi nyt olemassa.

Mutta olennaista on tietysti nyt se, mahtaako meillä Suomessa olla yhtään kansallispuistoa, joka olisi tällaisen ponnien muodossa perustettu. Siksi itsekin vähän yhdyn ed. Kekkosen hämentyneeseen kyselyyn, miksi allekirjoitetaan

suurella metelillä lakialoite, joka hylätään ja siten yritetään ponnella kautta viedä eteenpäin. Minua kiinnostaa nyt ympäristöministeriön ja hallituksen sitoutuminen tähän asiaan. Tähän astihan ympäristöministeriö on pitänyt tätä hanketta hieinan huonosti toteuttamiskelpoisena. Haluan tietää, onko hallituksella tähän olemassa tarvittavat rahat ja ennen muuta millä aikataululla hallitus aikoo käynnistää valmistelutyön, joka poistaa sitä epävarmuuden olotilaa, joka muissa olosuhteissa saattaa venähtää edelleenkin vuosikausien mittaiseksi.

13 Valto Koski /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Laukkasen näkemykseen, että siitä, että ne kansanedustajat, jotka eivät allekirjoittaneet lakialoitetta, olisivat vastustaneet tätä hanketta tai tätä vastustaisivat, ei nimenomaan ole kysymys. Omalta kohdaltani yritin puheenvuorossani korostaa sitä, että en voinut yhtyä niihin näkemyksiin, jotka tätä lainvalmistelua koskivat, vaikka tähän tuli muutoksia. Nyt, kun voidaan todeta tämä valiokunnan mietintö, sitä suuremmalla syyllä voidaan ajatella näin, että kun niin harva lakialoite johtaa lopulliseen tulokseen tästä salista lähteneenä, meidän pitäisi entistä enemmän kansanedustajina kiinnittää lainvalmisteluun huomiota, käyttää asiantuntijoita ja saada sellainen lakialoite valmisteluvaiheeseen, jolla olisi todelliset edellytykset mennä läpi eikä tulla hylätyksi. Lausuman perusteella tässä on tietysti joitakin mahdollisuuksia.

Edelleen minä haluan korostaa puheenvuorossani sitä, että jos pysytään 1 000 hehtaarin tavoitteessa, se on kannatettava. Mutta jos aletaan puhua sen laajentamisesta 4 000:een, niin kuin lausumassa osittain viitataan, silloin haluan sanoa, että en ole siinä hankkeessa mukana.

14 Seppo Lahtela /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tärkeässä asiassa, mikä koskettelee Repovettä ja siihen liittyvää kansallispuistohanketta, on mielihyvällä todettavissa, että ed. Koskella on selvä järki, tavoite ja tieto tähän asiaan. Sen sijaan eduskunnalla muuten ei ole mitään tietoa tässä asiassa, ja valitettavasti harva edustaja on tätä paikalla edes tällä kertaa kuuntelemassa ja kuulemassa, mitä tietoa täällä olisi saatavissa ja nähtävissä.

Erittäin hyvin on nähtävissä ja tunnettavissa se tunne, mitä edusajat Kekkonen ja Laukkanen jul-

ki toivat kertoessaan, että on epämääräinen ja outo esittelytapa ja esitystapa ja valmistelutapa tämän asian suhteen. Väitän, että ei tässä kovin kaukana olla tietoisesta harhauttamisesta, kun ympäristövaliokunnan terävin kärki periaatteessa on tämän asian kanssa operoinut ja metelöinyt jo vuosikausia löytäen pitkän liudan allekirjoittajia tähän asiaan mukaan ja saaden eduskunnassa niin pitkään puhutun aikaisemman harhauttamisen tavalla nimen paperiin tietämättä, mihin nimi on tullut ja mihin se on syntynyt. Sen sijaan tässä asiassa toteaisin, että ed. Laukkasen näkökannasta poiketen allekirjoittanutta ei ole painostettu tässä, koska omalta osaltani varmaan on nähty niin, että painostus ei auta.

Mitä tulee Repoveden alueeseen ja sen jylhyyteen, käytettyihin puheenvuoroihin erinomaisen hyvin yhdyn ja näen, että se on erikoista, erikoisen hyvää, jylhää ja korvaamatonta maisemaa ja seutua. Mutta maanomistajien, paikallisten asukkaiden, osalta toteaisin, että on väärin, että heitä epätietoisuudessa on pidetty neljännesvuosisata tässä asiassa, mitä tässä tulee. Nyt tämän lakialoitteen myötä kansallispuiston kautta on yritetty antaa lopullinen kuolinisku sillä, että maanomistajan oikeudet elää, harjoittaa ammattia, laajentua ja omistaa maata tulevat kertaheitolla menetetyiksi ja romukoppaan heitetyiksi. Tämä on tämän perimmäinen sisältö ja näkemys, mitä tästä syntyy ja tulee.

Kun nykyisellään nähdään, että rakennuslaki kaavoituksen kautta säätelee sen, miten maata käytetään, mitä sinne saa tehdä, mitä tähän voidaan toteuttaa ja rakentaa, varsin hyvin tässä lakialoitteessa jo alun perin on nähtävissä, että tämä on saatettu tänne rantojensuojeluohjelman kautta, Naturen kautta, vapaaehtoisen suojelun kautta sellaiseen muotoon, että nämä jylhät luonnonarvot säilyvät ja pysyvät ja ovat siellä. Mutta tässä aloitteessa pohjimmiltaan on nähtävissä ja tunnettavissa, että on lähdetty selvästi tietoisena kyseenalaisella näkökohdalla vajaalla 1 000 hehtaarilla liikkeelle, joka kuitenkin, kuten aloitteessa lukee, 4 000 hehtaarin suuruisena rantojensuojelualueena olisi myöhemmin liitettävissä kansallispuistoalueeseen. Ymmärrän, että tässä on tällainen vähän piilojuoni olemassa, että kun saadaan pikkasen alkuun, sen jälkeen tämän paksuuden rantojensuojelualueen rajauksen kautta voidaan tehdä ja toteuttaa niin, että erinäköisin keinoin voidaan pakottaa maanomistaja ratkaise-

maan niin, että tähän asiaan on lähdettävä mukaan.

Ei ole vähääkään epäselvää siinä, niin kuin aikaisemmin todettiin, että Suomen tärkeimmällä valmiusyhtymällä Karjalan prikaatilla on tällä alueella merkittävä harjoitusalue. Se on itäisen maanpuolustusalueen keskeisin ampuma-alue. Tähän nähden missään muodossa tällä ei saisi uhata eikä tehdä kyseenalaiseksi sitä, etteivät sotaväen tarpeet, Puolustusvoimien tarpeet, tule tässä asiassa loppuun saakka suojelluiksi ja hoidetuiksi niin, että nämä harjoitukset voidaan toteuttaa tällä seutukunnalla ja alueella, tässä korvessa, eikä tarvitse lähteä Rovajärvelle sitä varten, että voidaan ampua esimerkiksi kehittyvällä tulevaisuuden aseistuksella, mitä nykyisellään Suomen puolustusvoimille ollaan todella kalliilla hinnalla hankkimassa ja kaivamassa esille. (Ed. Kekkonen: Ei saa paljastaa sotilassalaisuuksia!) — Ed. Kekkonen, tämä on hyvä huomautus tähän asiaan siinä mielessä, etten turhaan lähde tätä asiaa kuvailemaan kovin paljon laajemmin, minkälaista aseistusta hankitaan, varsinkin kun en, herra puhemies, edes tiedä, mitä juuri hankitaan. (Ed. Kautto: Helikoptereita kuulemma!) — Esimerkiksi taisteluhelikoptereita, ed. Kautto. Ne olisivat tärkeitä Suomessa.

Tämän näköalan puitteissa, mikä nyt on nähtävissä, että kun on hankittu valtiolle alue, joka on Puolustuslaitoksen, puolustusministeriön, hallinnassa ampuma-alueen suoja-alueena, olen aivan vakuuttavan varma, että keskeisesti tulee tapahtumaan sellainen muoto ja malli tässä asiassa, että kun tämä kansallispuisto olisi saatu tai saataisiin jotenkin muotoon tai järjestykseen, sen jälkeen tämä ryhtyisi merkittävästi haittaamaan ampumaharjoitustoimintaa ja oltaisiin tästä asiasta ulkona. Meillä olisi kalustoa mutta ei olisi paikkaa, missä sitä voitaisiin käyttää ja sillä harjaantua. Tämä lähtökohta on helppo nähdä, helppo tätä periaatteessa vastustaa. Näen, että on erittäin myönteinen asia, että valiokunta on joutunut jo itse suuressa viisautessaan vastustamaan omaa operoimaansa esitystä tämän asian puitteissa.

Tähän liittyy erittäin hyvin myös se asia, että valiokunnan perusteluissa todetaan, että kun maanomistaja UPM-Kymmene on jo vapaaehtoisesti suojellut osan alueestansa, ei ole mitään syytä, etteikö voida ottaa tämä kansallispuisto-alueeksi kokonaisuudessaan lainsäädäntöteitse niin sanotusti väkivaltaisesti vapaaehtoiseen

kauppaan sopeutuen. Tässä tullaan juuri perimiltään siihen ajatukseen, mitä itse olen aina joutunut mielessäni kuvaamaan ja miettimään, että jos jätät jonnekin metsää pystyyn, annat sen metsittyä ja homehtua ja siinä on riittävä kokonaisuus, sen jälkeen sinne tulee oitis jokin tikansuojelu, mikä alkaa rauhoittaa yksityistä metsää ja mennään juuri päinvastaiseen järjestykseen, kuin tarkoitus on. Ellei Naturan ja monen muun kanssa olisi vouhotettu ja vaahdottu Suomenmaassa, olisin vakuuttavan varma, että ikivanhoja metsiä olisi paljon enemmän tällä kertaa pystyssä kuin niitä nyt on. Maanomistajat ovat suojelun pelossa joutuneet kumoamaan ne huonolla hintaa. (Ed. Kekkonen: Puhuja taitaa olla oikeassa!) Tämän asian näköalassa on helppo tuntea ja ymmärtää ne maanomistajan tuntemukset, mitä asiassa on.

Jos vielä mennään UPM-Kymmeneen, minkä alueeseen tämä läheisesti liittyy, on tietysti tehtaalle erinomaiseksi eduksi, että tehtaan tuotannossa tällainen oma metsäalue, mikä sattuu nimenomaan puuntuotantoon, on helposti käytettävissä ja helposti otettavissa lyhyiden kuljetusetäisyyksien perusteella yhtiön omana metsänä, omana tuotantoalueena. Se on nimenomaan luomassa sitä kilpailukykyä, mitä suomalainen teollisuus tarvitsee eteenpäin. On myös nähtävissä se, että kun UPM-Kymmene näin varovasti ja maltillisesti suhtautuu tähän asiaan, ymmärrän, että yhtiön edustajat eivät kovin voimakkaista kantoja ja näköaloja tässä asiassa voi esittää, koska tiedän, että sen jälkeen tästäkin salista saattaisi löytyä viestinviejä, jotka toteavat, että yhtiö ei noudata korkeita, kestäviä luonnonsuojeluperiaatteita jne. Paperi olisi ikään kuin huonompilaa-tuista sen jälkeen. Tätä isänmaatonta, vastuun-tunnotonta kansaa kaiken kaikkiaan on olemassa.

Katson, että tässä asiassa on menetelty aivan väärin, ja katson myös, että toivottavasti eduskunta ottaa järjen käteensä ja pistää kalikat tähän seis, niin kuin valiokunnassa on päätetty, että lakialoite hylätään. Siltä osin selvitetään tämä asia ja pannaan tämä homma jäihin. Koska Naturan ja rantojensuojeluohjelman suojeluperiaatteiden perusteella jo todetaan, että se ei ole mihinkään tuhoutumassa eikä häviämässä, koko tämän asian voi lopettaa ja tästä asiasta puimisen myös keskeyttää ja todeta, että se on ikuisiksi ajoiksi hyvin suojeltu eikä sitä mikään uhkaa. Näin voi yksityinen maanomistus ja yhtiöitten kehittämis-toiminta jatkua.

Yksi asia, minkä vielä toteaisin, on, että kun valiokunta on lausunnossaan todennut, että siellä on suurpetoja, muun muassa karhu ja ilves, on siellä susikin ja ahma, niin muun muassa Valkealan alueella viime talven aikana ei ole todettu yhtään ilvestä, mutta sen sijaan susi on tavattu useamman kerran, eikä ole mikään ihme, ettei siellä parhaillaan voisi olla muitakin petoja. Jos mihin ne hakeutuvat, niin tämmöiseen parhaimmillaan. (Ed. Vähänäkki: Olisiko tiikeri?) — Näiltä osin, ed. Vähänäkki, toteaisin, että tiikerit eivät, mutta jos leijona Ruokolahdelta muuttaa, niin tänne se varmasti tulisi ja se olisi parasta seutukuntaa sen asua.

Tähän asiaan toteaisin, että mielihyvin yhdyin valiokunnan kannanottoon, että aloite hylätään, mutta esitän ja tulen esittämään, että mietintöön liitetään myös lausumaehdotus, joka sisällöltään sä tulee olemaan:

"Hylätessään lakialoitteen laiksi Repoveden kansallispuistosta eduskunta edellyttää, että jos kansallispuiston perustamissuunnitelmia myöhemmin jatketaan, on kaikki kansallispuistoalueeseen perustamisvaiheessa suunnitellut tai myöhemmin liitettäväksi aiotut alueet ensin hankittava vapaaehtoisin kaupoin valtion omistukseen.

Mahdollisella Repoveden kansallispuiston perustamisella ei saa vaarantaa nopeasti kehittyvien ja uudistuvien Suomen puolustusvoimien Pahkajärven ampumaleirialueen ja siihen liittyvien suoja-alueiden toiminta- ja kehittämismahdollisuuksia."

Herra puhemies! Näillä ajatuksilla toivon, että tässä syntyy ajatus ja järki eteenpäin. Jos edetään, ensin tehdään vapaaehtoiset kaupat ja sen jälkeen palataan asiaan, mutta tällaisenaan tämä on suorastaan raakile, susi jo syntyessään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

¹⁵ **Sakari Smeds /skl:** Arvoisa puhemies! Ed. Lahtela totesi, että tämä lakialoite on susi jo syntyessään. Voi joskus olla niinkin, että kun lähtee sutta pakoon, tulee karhu vastaan.

Edelleen ed. Lahtela leimasi aika ison osan työtovereistaan vastuuttomiksi. Se on aikamoinen leimamerkki kollegojen otsaan, mutta ilmei-

sesti ed. Lahtela (Ed. Nousiainen: Etunimi kanssa!) — Ed. Seppo Lahtela — oli tämän tehnyt hyvin harkiten.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on käsitellyt lakialoitetta hyvin nopeassa tahdissa, käsittäakseni huolellisesti ja asiantuntijoita monipuolisesti kuunnellen. Siitä työstä valiokunnalle kuuluu asiallinen tunnustus. Mietinnössä on kuvattu Repoveden alueen luonnonarvot ja aikaisemmat suojelutoimenpiteet erittäin hyvin, ja uskon, että monet niistä, jotka valiokunnan mietinnön perusteluosan lukevat, tulevat johtopäätökseen, että varmasti Repoveden alue olisi kansallispuiston arvoinen. Repoveden alueen luonnonarvoille ja kansallispuistohankkeelle on myös merkittävästi paikallista tukea. Kymenlaakson maakuntakaavassa alue on merkitty suojelualueeksi, ja aivan uudessakin Kymenlaakson liiton noteerauksessa, Kymenlaakson liiton ympäristönsuojeluohjelmassa, tälle alueelle, kansallispuistohankkeelle, annetaan tuki.

Valkealan kunta on jo vuosien ajan omilla toimenpiteillään kehittänyt alueelle matkailu- ja retkeilyverkostoa. Siitä on ollut luonnonarvojen säilymisen kannalta se hyvin myönteinen seuraus, että matkailijavirrat ovat näin keskittyneet suunnitellusti valmiille, hoidetuille reiteille, mikä on edesauttanut luonnonarvojen säilymistä alueen monilla muilla osin.

Kaiken tämän jälkeen olisi toivonut, että ympäristövaliokunta olisi löytänyt sen kaltaiset menettelytavat, että kansallispuisto olisi voitu perustaa jo tämän laajaa kannatusta saaneen lakialoitteen pohjalta. Valitettavasti valtio omistaa tällä hetkellä alueella maata vähemmän kuin kansallispuiston perustamisen kriteerit ovat. Tässä on kuitenkin se hyvä puoli, että tämä puute on sen kaltainen, että se on korjattavissa.

Valiokunnan mietintöön liitetty lausuma tosin velvoittaa hallitusta välittömiin toimenpiteisiin kansallispuiston perustamiseksi. Tämä on myönteinen, vahva tahdonilmaisu eduskunnan taholta, jos se tulee eduskunnan päätökseksi. Yli sadan kansanedustajan tuki lakialoitteelle aikoinaan oli myös vahva tuki. Mutta asia, joka ei toistaiseksi ole keskustelussa ymmärtääkseni tullut mainittua: Eduskuntahan on viime vuoden lopulla budjettimietintöään käsitellessä myös yksimielisesti antanut tukensa ja tunnustuksensa budjettimietinnössä sille, että Repoveden alue luonnonarvoiltaan täyttää kansallispuiston perustamisen kriteerit. Mielestäni ympäristöministeriön tulisi

nyt ottaa selkeä neuvotteluvastuu kansallispuiston perustamisen eteenpäinviemiseksi.

Uskon, että ratkaisu olisi löydettävissä, jos valtio astuu yhteisiin neuvotteluihin UPM-Kymmenen kanssa. Joissakin aikaisemmissa vaiheissa kansallispuistoa tälle alueelle on hahmoteltu 4 000:n hehtaarin suuruisena. En pidä sitä tässä vaiheessa realistisena lähtökohtana. Näen, että noin 1 000 hehtaarin kansallispuisto on tavoiteltava ratkaisu. Se ratkaisu on löydettävissä neuvotteluissa yhden maanomistajan kanssa, UPM-Kymmenen kanssa, ja muut maanomistajat, lähinnä Woikoski Oy ja Saarenpään Loma, jotka ovat suhtautuneet kriittisesti kansallispuiston perustamiseen, voitaisiin mielestäni vallan hyvin jättää kansallispuistoratkaisun ulkopuolelle. Jos ajatukset ja mielipiteet joskus tulevana vuosina tai vuosikymmeninä maanomistajien taholta muuttuvat, niin ei kai meillä ole mitään syytä estääkään kansallispuiston mahdollista laajentamista, jos siihen vapaaehtoista tahtoa on.

Ed. Seppo Lahtela esitti toista lausumaesitystä hyväksyttäväksi tässä yhteydessä. Hän tuossa lausumaehdotuksessaan tuo esille aivan oikeita näkökulmia, vapaaehtoisuuden periaatteen korostamista ja yhteistyötä Puolustusvoimien kanssa. Olen kuitenkin ymmärtänyt, että valiokunnan mietintöön sisältyvä lausumaesitys lähtee juuri tästä samasta lähtökohdasta. Täällähän kirjoitetaan, että valmistelu on tehtävä yhteistyössä paikallistason eri osapuolten ja puolustusministeriön kanssa. Yhteistyön vapaaehtoisuuden on mielestäni oltava Repoveden kansallispuistohankkeen jatkokehittelyjen kantavana voimana.

Sen sijaan ed. Seppo Lahtelan lausumaesitys poikkeaa valiokunnan lausumaesityksestä siltä osin, että tahtotilan hänen muotoilemassaan lausumaesityksessä minun arvioni mukaan on erilainen, kuin mitä valiokunta esittää. Valiokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi selkeää lausumaa siitä, että alueelle on välittömästi valmisteltava Repoveden alueen suojelua tavoitteena kansallispuiston perustaminen. Ed. Seppo Lahtela omassa lausumamuotoilussaan jättää tahtotilan auki, väljäksi. Hän ei ota lausumamuotoilussaan selkeää kantaa siihen, pitäisikö kansallispuisto perustaa vai ei. Mielestäni huonoin ratkaisu kaikkien osapuolien, niin luonnonsuojelujärjestöjen kuin maanomistajien, kannalta, olisi se, että tämän kaltaista kolmenkymmenen vuoden sotaa jatketaan ja tahtotila eduskunnan osalta jäisi epäselväksi.

Mielestäni tässä yhteydessä on kaikki perustelut hyväksyä valiokunnan mietinnön lausumaesitys Repoveden kansallispuiston perustamisen valmistelujen osalta.

¹⁶ **Paula Lehtomäki /kesk:** Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi Repoveden kansallispuiston perustamista. Metsän keskellä ja susia väistellen kasvaneena ymmärrän hyvin kuikanhuudot ja muut luontoarvot, mutta kannatan tätä eritoten sen vuoksi, että kerrankin ollaan tekemässä suojelualueita tänne Etelä-Suomeen, sillä tämä on nyt se painopistevalinta ja tulevaisuudenkuva, mikä meidän tulee valita, että lisäsuojelu tehdään pääasiassa, jollei pelkästään, Etelä-Suomen alueella. Täällä on, kuten todettu, runsaat luontoarvot, ja ne varmasti ovat hieman erilaiset kuin jo suojelluilla Pohjois-Suomen alueilla. Lisäksi virkistyskäyttö on yhä useampien ihmisten ulottuvilla, kun ollaan lähellä asutuskeskuksia, ja, mikä tärkeintä, Itä- ja varsinkin Pohjois-Suomessa on suojeltu jo riittävästi.

Repoveden asia tai case osoittaa minusta hyvin, minkälaisia tuskia tällaisen pienenkin suojelualueen perustaminen Etelä-Suomessa aiheuttaa, sillä pienestä alueestahan on todella kysymys, kun me tavoittelemme tässä 1 000 hehtaarin aluetta. Syötteen kansallispuisto, joka juuri perustettiin, oli 29 400 hehtaaria, ja kun aikanaan vanhoja metsiä suojeltiin, niin Kainuussa suojeltiin kertapamauksella 30 000 hehtaaria ja saman verran, mokoma, vielä alue-ekologisen suunnittelun mukaan. Tästä te, hyvät kollegat, ymmärrätte, minkälaisista mittakaavoista on kysymys.

On helppo suojella alueita pohjoisessa, kun metsät ovat jo valmiiksi valtiolla, joten tässä huomataan se, että jos todella halutaan suojella ja monipuolistaa suojelua, niin siihen tarvitaan myös rahaa. Lisäksi valtion metsien suojelu aiheuttaa ehkä sellaisen harhakuvan tässäkin talossa, että se olisi jotenkin ilmaista, mutta ei laajamittainen metsiensuojelu aluetaloudelle ole ilmaista esimerkiksi Kainuussa.

Lisäksi tässä on hyvää se, että on kiinnitetty huomiota siihen, että valmistelu tulee tehdä paikallistasolta ja paikallisten ihmistenkin mielipiteitä kunnioittaen.

¹⁷ **Seppo Lahtela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Lehtomäki varsin hyvin kiteytti sen, mikä tämän asian monen alle-

kirjoittajan takana oli. Kun olen kysynyt, kuinka hyvin tähän asiaan olet perehtynyt, niin perimäinen toteamus on useimmilla ollut, että se on minun kotinurkistani ja äänestäjistäni niin kaukana, ettei tästä kannata mitään huolta kantaa. Itse sen sijaan näen johdonmukaisesti tässä asiassa sellaisen mallin, että kaikkea riistämistä yhteiskunnan haltuun suojelun nimellä, millä pilataan tämä asia, itse olen valmis vastustamaan, olkoon se missä päin Suomea tahansa. Sen perusteella vapaaehtoisista lähtökohdista pitää lähteä liikkeelle eikä siitä, onko tämä etelässä vai pohjoisessa. Tässä Suomenmaassa ei ole eroa sillä, missä se on, eikä sillä, onko se lähellä vai kaukana. Pitää olla johdonmukainen linja ja selkeät periaatteet, miten tätä maata eteenpäin viedään. Mitä vähemmän suojellaan, sen enemmän yksityisesti omaehtoisesti ollaan valmiita säästämään jälkipolville luontoa.

¹⁸ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Ihan aluksi voi todeta, jotta olen samaa mieltä kuin valiokuntakin, joka toteaa, että tämä on hengeltään sen tyyppinen, että se perustuu vapaaehtoisuuteen. Ilmeisesti tässä ei tarvitse edes kinata siitä, vaan pitää selvittää kaikki paikallisten tahojen kanssa ja vapaaehtoisuuteen perustuen myös maakaupat.

Kun ed. Puhakka totesi, että siellä pullasorsat pitävät konserttia illan hämyssä, niin tuli vain mieleen, ovatko ne enää biodiversiteettisorsia vai ovatko ne urbaanisorsia, onko tässä jo menty niin pitkälle, että hyvä kansallispuisto on pilaantunut ja siellä puistossa on kaupunkilaissorsia, jotka ovat pullan varassa.

Ei pitäisi puuttua toisen alueen asioihin. Tämä koskee Kymenlaaksoa ja niitä seutukuntia. Itse aikamani armeijassa junttasin Vekarajärvellä, ja Pahkajärven ampumaleirillä on käyty, tuttuja paikkoja ne ovat sinällään. Voi todeta komeilta seuduilta itsekkin kotoisin olevana, jotta melkein yhtä nättejä ne olivat ja jyliä, luonnonkauniita seutuja. Mutta pitää ottaa huomioon tilanne, mikä Suomessa yleensä on tänä päivänä. Jos arabimaista turbaanipäinen kaveri tai Keski-Euroopasta vaikka saksalainen tulee tänne Suomen perukoille, niin hänen silmissään kaikki metsät, missä nykyisin tämmöistä lievempää hakkuumetelmää käytetään, ovat kansallispuistoja. Eriksen ovat sitten luonnonpuistot, joissa ei sitten kovin paljon tehdä töitä. Siinä mielessä seuraava on kuvaava esimerkki: Eräs kiinalainen kaveri

tuli Suomeen. Hän oli istunut Lappeenrantaan päin pitkän matkan jo kyydissä, kun hän oli kysynyt, milloin tämä puisto alkaa loppua, kun hänestä tuntui niin ihmeelliseltä, että metsää on joka paikassa eikä monta mökkiä välillä ollenkaan. Siinä mielessä, kun me itse olemme metsässä, niin me emme oikeastaan osaa arvostaa sitä, miten paljon meillä on sitä avainbiotooppia ja biodiversiteettiä ja kaiken näköistä jo luonnostaan, sellaista arvoa, mitä ei tajutakaan.

Repoveden kansallispuiston osalta on tietysti kysymys siitä, millainen käyttösuunnitelma sille tehdään. Kansallispuistohan on semmoinen, että se ei ole totaalisuojeltu. Siitä voidaan ottaa puuta käyttöön, ja mikäs sen luonnonmukaisempaa. Kansallispuistohan on kansallispuisto, jossa kansa voi liikkua, eikä niin, ja siinä tapauksessa sielähän pitää toimia luonnonmukaisin menetelmin, hevosilla ajetaan puut ja pokasaha on tietysti. Jätkä tietysti saa vähemmän leipää, se homma pitäisi melkein tuntipalkalla hoitaa. Mutta sehän kuuluu luontaisesti mukaan.

Joka tapauksessa täytyy muistaa puuvarvot, minkä verran puuta sieltä voidaan ottaa, kun pannaan siihen hoitosuunnitelmaan järkevä metsän käyttö. Luonnostaan tänä päivänä jo Natura rajaa näitä toimia, joten sinne ei voida mennä käsittelemään ranta-alueita ja tyhjentämään komeita kalliojyrkäniteitä eikä pidäkään mennä. Siinä mielessä me kai puhumme aika pienestä, marginaalisesta kysymyksestä, mitä tässä todellisuudessa tapahtuu.

Täällä on puhuttu siitä 1 000 hehtaarin rajasta, jotta tämä hidastaa jotain. Hyvänen aika, tämä eduskunta, vai oliko se edellinen eduskunta vai mikä, on säätänyt tämän 1 000 hehtaarin rajan. Okei, miksei sitä voi muuttaa 900 hehtaariksi, jos se on siitä kiinni, että pitää hankkia lisää maita. Jos Kymenlaakson ihmiset näkevät, että tämä on hyvä juttu, ja haluavat viedä yhteistuumin tällaisen asian eteenpäin, niin kyllä meillä eduskunnassa pitää olla tahtoa muuttaa hehtaarinmäärä, jotta se on 100 hehtaaria pienempi. Nimittäin te ette huomaakaan sitä, kun lähette kävelemään, onko pinta-ala 1 000 vai 900 hehtaaria. Jos kysyy, paljonko pinta-ala on, niin ei kukaan tästä salista osaa sanoa, jotta pinta-alahan on 920 hehtaaria. Meidän käsissämmehän tämä asia on sinällään. Toivon, jotta etsittäisiin ratkaisu.

Mutta olen sitä mieltä näistä kysymyksistä kuin edellinen puhujakin, joka paikaltaan sanoi, jotta kun laitetaan jotain pakettiin, niin se ei ole

sinällään kansantaloudellisesti kokonaisuutena ilmaista. Minulla on sellainen mielikuva, että nykyiset metsänhakuutoimenpiteet ja -ohjeisto lähtevät siitä, jotta tehtäisiin pehmeitä toimenpiteitä, jätettäisiin puronvarret kasvamaan ja erityiset suojeltavat kohteet luonnosta hakkuiden ja metsätalouskäytön ulkopuolelle. Olemme menossa sellaiseen suuntaan, että koko Suomi on jatkossa tietyntyylinen kansallispuisto. Se on jo tänä päivänä hyvin pitkälle sellainen, mutta jatkossa yhä enemmän, koska siihen suuntaan olemme pyrkineet.

Jossakin mielessä voi ihan lopuksi heittää senkin kysymyksen, tarvitaanko erillisiä kansallispuistoja. Pitäisikö siinä muuttaa nimi, jos tehdään rankempia suojelutoimenpiteitä, että se on jonkin muun niminen? Minusta sieltä kautta pitäisi löytää kestävä kehityksen periaate, jolla teollisuus saa riittävästi puuta, ihmisillä on riittävästi virkistysmahdollisuuksia jo luontaisesti jokamiehenoikeuteen perustuen eikä tuhota suomalaista luontoa, vaan meidän lapsillammekin olisi sitä nähtävänä, koettavana ja kuunneltavana kuikan huutoja ja mitä siellä suvi-illassa kuuluu. Talvella tietysti teeret siellä kukertavat.

¹⁹ **Jari Leppä /kesk:** Herra puhemies! Edellä ed. Esa Lahtela piti hyvin maanläheisen puheenvuoron, ja olen hyvin iloinen, että ruohonjuuritason tieto, aivan kuten ympäristövaliokunnan puheenjohtaja omaa puheenvuoroani kerran valiokunnassa tituleerasi, josta sanonnasta myöskin olin hyvin iloinen ja ylpeä, tulee tässä keskustelussa esille. Mitä parhaimmassa määrinhän tietysti luonnonsuojelu ja ympäristönsuojelu on ruohonjuuritason toimintaa.

Epävarmuus Repoveden alueen tulevaisuudesta on jatkunut jo 25 vuotta. Tuona aikana on kuitenkin pystytty säilyttämään alueen ainutlaatuisuuden ja hienon luontoa vapaaehtoisesti. Siellä on myöskin panostettu retkeilyyn ja matkailuun, jolloin kaikki saavat nauttia alueen elämyksistä ja kokemuksista.

Samaan aikaan myös maanomistajat ovat eläneet epävarmuudessa, mikä on täysin kohtuuton ajatellen heidän elinkeinonharjoittamista ja toimeentuloaan. Myös tuon ydinalueen reunoilla on ollut voimassa toimenpidekieltoja ja muita rajoitteita elinkeinotoiminnalle.

Luonnon monimuotoisuutta säilytetään ja sitä edesautetaan monin eri keinoin. Kansallispuisto on vain yksi tapa tehdä tätä. Omalta kohdaltani

voin todeta tässä asiassa itse maanomistajana, että oma sukuni on 461 vuotta asunut samalla tilalla emmekä me siitä huolimatta ole vielä saaneet tuota aluetta mustalle mullalle ja karrelle emmekä ole myöskään alueen luonnon tilaa pilanneet. Päinvastoin, me olemme joutuneet elämään siitä, me olemme päässeet elämään sen keskellä ja olemme myös pitäneet siitä kaiken aikaa huolta. Olemme aina olleet iloisia siitä, kun aamulla ulko-oven aukaisemme ja siellä linnalaulu kuuluu. Se on kuulunut siihen yhteyteen, siihen tilaan yhdeksi voimavaratekijäksi, jolla myös mielialaamme on pidetty kunnossa. Samalla me olemme pitäneet mielestäni vapaaehtoisin teoin kunnossa koko luonnon monimuotoisuutta.

Herra puhemies! Repoveden alueen epävarmuus poistuu, kun tehdään nyt joko—tai—ratkaisu vihdoin ja viimein, aivan niin kuin ympäristövaliokunnan lausumassa edellytetään, eli ratkaistaan, perustetaanko Repovedelle kansallispuisto vai ei. Nimenomaan lähtökohtana tuossa lausumassa on ollut noin 1 000 hehtaarin alue, mistä on ollut kysymys, ei laajemmasta alueesta. Tuo lausuma ei koske kuin 1 000:ta hehtaaria. Tähän ratkaisuun tietysti tarvitaan perusteellinen valmistelu, joka lähtee paikalliselta tasolta, maanomistajien kanssa käydyistä neuvotteluista, joissa on myös tarvittavat rahat varattuina tai kunnolliset vaihtomaat, ei niin, että 200 hehtaarin vaihtomaiksi tarjotaan 10—15 hehtaarin maapalasia sieltä täältä. Ei se voi olla mikään asiallinen vaihtomaatarjous silloin.

Kansallispuiston reuna-alueella eli sen ulkopuolella täytyy olla mahdollisuus harjoittaa elinkeinotoimintaa ilman jatkuvia rajoitustoimenpiteitä ja epävarmuutta, toisin kuin nyt. Alueen maanomistusolot myös Puolustuslaitoksen kohdalla on ensin sovitettava yhteen, niin kuin hyvin monessa puheenvuorossa on jo todettu, ennen kuin mahdollisuus kansallispuiston perustamiseen suunnitellulle alueelle toteutuu.

Herra puhemies! Monessa puheenvuorossa on korostettu valmistelun perusteellisuutta. Myöskin itse ympäristövaliokunnan jäsenenä näen, että valiokuntamme lausuma edellyttää tätä. Siinä mielessä voin hyvällä mielellä myöskin tuohon lausumaan täällä suuressa salissa yhtyä, kun olen ollut sitä jo valiokunnassakin hyväksymässä. Edellä esittämäni reunaehto on täytyy siinä lausuman yhteydessä ja tulevassa valmistelutyössä täytyä.

²⁰ **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Toistan, että olen tämän allekirjoittaja. Miksi olen tämän allekirjoittaja? Sen takia, että aidot, todelliset luonnonystävät Pohjois-Kymenlaaksosta kävivät eduskunnassa hyvin perusteluin vetoamassa, että allekirjoittaisin tämän, enkä tietenkään kadu allekirjoittamistani.

Edelleen mietin sitä seikkaa, mikä täällä lähes jokaisessa puheenvuorossa on tullut esille, mikä on yksittäisen maanomistajan kohtalo. Minä kuvittelin allekirjoittaessani tämän, että asialle olisi tehty jotakin, että se ei olisi noin vain olemassa. Mutta luen mietinnöstä seuraavan lauseen: "Valiokunta yhtyy lakialoitteen perusteluissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan valtion omistuksesta puuttuvan reilun 100 hehtaarin alueen hankkiminen ei todennäköisesti" — huom. todennäköisesti — "ole hankalaa sen jälkeen, kun rahoituksesta on päästy selvyyteen." Minusta tämä jo valiokuntakielenä on hyvin kyseenalaisesti sanottu.

Toistan sen, minkä sanoin ensimmäisessä puheenvuorossani, että tämä on tavattoman huonosti hoidettu. Erittäin hyvä asia, luonnonsuojelu kansallispuiston kautta, mutta kun vertaan sitä Teijon alueeseen, jonka puhemies varsin hyvin muistaa ja tuntee, muistaakseni Jukka Roosin aloitteen pohjalta Teijon alue aikoinaan täällä vietiin läpi, se vietiin eleettömästi, elegantisti, sillä tavoin kuin tämän talon tyyliin sopii. Mutta kun minä nyt luen tätä mietintöä, olen edelleenkin hämmentynyt, enemmän kuin hämmentynyt, koska tämä jättää sen neljännesvuosisadan kestäneen epävarmuuden tilan, joka sikäläisillä maanomistajilla on, edelleenkin voimaan. Tunnen syvää surua heidän puolestaan.

Hyvin pitkään voisi puhua myöskin Puolustusvoimista tässä yhteydessä, mutta täällä toiset ovat sen puolen jo hoitaneet. Minusta tämä kaiken kaikkiaan lähentelee fiaskoa.

²¹ **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa puhemies! Repoveden kansallispuistoa koskevasta lakialoitteesta ja ympäristövaliokunnan mietinnöstä sekä siitä täällä käytävästä keskustelusta muutama sana ja näkökulma yleisen suunnittelun periaatteiden ja suojelun kannalta.

Ensinnäkin tietysti jos tarkastellaan kansallispuiston perustamisedellytyksiä, niin kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion maalle ja toisaalta sen pinta-alan on oltava vähintään 1 000 hehta-

ria. Tässä mielessä näyttää siltä, että edellytyksiä vielä Repoveden kansallispuiston perustamiseksi ei ole ollut lain tarkoittamassa mielessä. Toisaalta minusta on hyväksyttävä se periaate, että valtio voi määrätä omasta maa-alueestaan niin kuin yksityinenkin, kuinka sitä käytetään. Jos valtio harkitsee, että sen omistamat maa-alueet käytetään suojeluun ja perustetaan niille kansallispuisto, sen tulee olla silloin sallittua ja hyväksyttävää. Yhtä lailla näen, että jos alueen ihmiset, kunnat ja maakunnalliset toimielimet näkevät asian niin, että perusteita suojeluun on olemassa ja että se on alueen yhteinen tahto, myöskin silloin suojelunäkökulma saakoon kannatuksen ja tuen.

Toisaalta kuitenkin jos prosessia tarkastellaan suunnittelun näkökulmasta, ei mietinnöstä eikä lakialoitteesta selviä se, kuinka asianomaiset kunnat ovat suunnitelleet yleiskaavoissaan aluetta käytettävän, kuinka on seutukaavan laita. Ed. Smeds totesi kyllä, että seutukaavassa alue on varattu suojelualueeksi. Joka tapauksessa voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kuitenkin kaavoituskäytäntö muodostaa sen perustan, jolle maankäytön suunnittelu pohjautuu ja jonka mukaisesti sen tulee myöskin tapahtua. Yhtä lailla kun aikanaan rantojensuojeluohjelma hyväksyttiin, valtioneuvostossa rantojensuojeluohjelman keskeinen toteuttamisen väline ja keino oli yleiskaavoitus. Tässä ei ole selvitystä siitä, kuinka yleiskaavoitusprosessi on aiottu tai toteutettu. Siinä mielessä tavallaan tämä osa koko järjestelmästä jää vaille huomiota. (Ed. Tiisanen: Se lukee siellä sivulla 2!)

Näin ollen mikäli kaavoitukselliset edellytykset ovat kunnossa, sen jälkeen kun maa-alue on saavuttanut 1 000 hehtaarin rajan, kansallispuiston edellytykset ovat syntyneet. Mutta siinä yhdyin täällä esitettyihin ajatuksiin, että lisämaan hankinnan tulee tapahtua vapaaehtoisin kaupun tai yksityisen suojelualueen perustamisen kautta, jolloin sopimuslupaneina ovat maanomistaja ja paikallinen ympäristökeskus.

Yhtä lailla on syytä kantaa huolta Puolustusvoimain tarpeesta. Minusta kansallispuiston perustamishanke ja Puolustusvoimain tarpeet ampuma-alueesta eivät saa joutua ristiriitaan. Meillä on nyt varuskunta-alueet suunniteltu ja perustettu tavallaan siten, että siellä syntyy lähistöllä erinomaiset edellytykset kouluttaa varusmiehiä tehtäviinsä ja myöskin harjoittaa turvallisesti am-

munnan kouluttamista. Siinä mielessä Puolustusvoimain näkökulma on syytä ottaa huomioon.

Natura-ratkaisu toi meille suomalaisen suojeleluun myös sen näkökulman, että suojelualueen välittömässä läheisyydessä tapahtuvat toiminnot eivät saa vaarantaa suojelua suojelualueella. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että myös kansallispuiston välittömään läheisyyteen tulee useimmiten suoja-alue, jolla tapahtuvat maankäytön rajoitukset ovat lähes yhtä ankaria kuin varsinaisella suojelualueella. Tässä mielessä ennen kuin suojelualueita lähdetään perustamaan, myös tästä tulee saada riittävä selvyys.

Siinä mielessä näen, että valiokunta on tutkinut asiaa ja päätenyt oivalliseen lopputulokseen, kun on päättännyt, että lakialoitteen pohjalta ei kansallispuistoa tulla perustamaan, mutta että eduskunta edellyttää, että hallitus ja ympäristöministeriö tulevat edelleen selvittämään asiaa. Tämä on varmaan meidän yhteinen tahtomme, että näin tapahtukoon, mutta tapahtukoon se hyvän hallinnon periaatteita noudattaen eikä pakko-suojelun kautta, niin kuin Suomessa tähän saakka ja pitkän aikaa on ollut. Vasta nyt, kun maanomistajat jättivät Natura-prosessista noin 1 500 valitusta korkeimpaan hallinto-oikeuteen, käsitykseni mukaan ympäristöviranomaiset ovat alkaneet maanomistajien ennakkokuulemiset, neuvottelut ja sovittelut suojelukysymyksissä, eikä tehdä suunnitelmia enää pelkästään pöytien ääressä ja sanella kuinka tulee tapahtumaan. Katson, että tässä ja myös tästä eteenpäin yleisesti suojelukysymyksissä on noudatettava hyvän hallinnon periaatteita ja kuultava maanomistajia ja kaikkia, joita se koskee, siinä laajuudessa kuin laki edellyttää.

²² **Matti Vähänäkki /sd:** Herra puhemies! Kun katselee tätä joukkoa, nyt voisi olla hyvä tilaisuus viedä läpi muitakin mahdollisia Kymen vaalipiirissä tärkeitä asioita. Me kymiläiset taidamme olla enemmistönä paikan päällä. (Ed. Kekkonen: Tämä vain ei mene läpi!) — Ei tämä asia, mutta voitaisiin ehkä jotain muutakin kehittää myöhempien asioiden kohdalla.

Minulla on henkilökohtaisesti kokemuksia kansallispuiston aikaansaamisesta Kymenlaakson eteläpäässä. Merellisessä hengessä aikaisemmassa elämässäni, ennen eduskuntaan tuloa, kunnanjohtajana vedin yhtenä projektia, jolla loppujen lopuksi saatiin aikaan itäisen Suomenlahden kansallispuisto. (Ed. Kekkonen: Se olikin

paremmin hoidettu kuin tämä, erinomaisesti hoidettu!) — Kiitos! — Se kesti kyllä joitakin vuosia. Mutta koska suurelta osin ne olivat valtion omistamia vesialueita ja saaristoa, ymmärrettävää on, että se meni suhteellisen mukavasti. Tietysti siellä oli monilla saarilla huviloita jne. ja kaikille maata ja vesialueita omistaville se ei iloksi ollut ja joillekuille jopa kiusaksi. Muun muassa ikimuistoiset kalastamiset tiettyjen saarien lähistöllä ja samoin linnuston häiritseminen ovat aiheuttaneet jossain määrin napinaa. (Ed. Kekkonen: Vähänäkki neuvotteli eikä kirjoittanut yleisönosastolle, siksi se onnistui!) — Kyllä siellä sen verran enemmän riitti asiantuntijoita neuvottelijoiksi. Minä vain siunasin heidän lopputuloksensa.

Mitä tulee pohjoiseen Kymenlaaksoon toivon mukaan tulossa olevaan kansallispuistoon, sitä sivuvaan asiaan Kymenlaakson seutukaavaliiton liittohallituksessa, jossa olin 15 vuotta, jouduin paneutumaan toisella tavalla kuin että vielä siinä vaiheessa olisi kansallispuistohanke ollut vireillä tai esillä. Todennäköisesti näillä samoilla alueilla silloinen Kymen Oy, kun kaikkia kau- niita järvenrantamia ei voinut metsätaloudessa puuraaka-aineeksi hyödyntää, suunnitteli aika laajaa operaatiota huvilatonteiksi palstoittamiseen, jolloin sitä kautta olisi kertynyt varallisuutta, mitä ei ehkä puustosta niitten rantojen osalta tullut. Mutta siihen seutukaavaliitto otti tiukan asenteen, että näin ei saa tapahtua. Muistelen niissä keskusteluissa jo silloin 70-luvun puolen- välin jälkeisenä aikana heitetyn ilmaan myös kansallispuiston tai laajemman suojeltavan alueen mahdollisuudet, joita ei tulisi vaikeuttaa erittäin vahvoilla palstoituksilla.

Olen tässä hankkeessa mukana allekirjoittajana ja pidän erinomaisen hyvänä asiana, että siihen nimiä kuitenkin kaikenkin löytyi melkoinen määrä ja että nimenomaan vielä tämän kaupungin kaupunginhallituksen puheenjohtaja ed. Rakel Hiltunen taisi olla ensimmäinen tai kuitenkin ensimmäisiä allekirjoittajia. Eli tähän tunnetaan kiinnostusta ympäri Suomea ja nimenomaan ruuhka-alueella. Kuhmosta, Kainuusta, oleva kansanedustaja mainitsikin, että on hyvä, että vaihteeksi — niin kuin ymmärsin hänen tarkoittaneen — rokotetaan ruuhka-Suomea, jollaiseksi hän ymmärtää Kymenlaakson. Ruuhkaa ei kyllä ole tämän puiston alueella, vaan se on todella ainutkertaisen kaunistu seutu. Sen verran olen siellä kulkenut, en sotaväessä ollessani,

vaan muuten. (Ed. Kekkonen: Koko Suomessa ei ole ruuhka-alueita kansainvälisesti katsoen!)

Olisin sitä mieltä, että nyt rauhallisesti ja tunteilematta selvitetään ja tutkitaan puuttuvien maa-alueiden saamiset, pidetään yhteyttä Puolustuslaitokseen positiivisella tavalla, ja jos yksityisiä maanomistajia on puuttuvan sadan hehtaarin osalta mukana kuvassa, heidän kanssaan käydään neuvottelut, niin kuin kaikissa tämän kaltaisissa asioissa käydään. Uskon, ettei tässä mitään pakkovaltaa tulla harjoittamaan jatkossakaan, niin kuin ed. Seppo Lahtela pelkäsi.

Kaiken kaikkiaan olen edelleen kansallispuiston kannalla, vaikkakin toivoin, että se olisi saatua aikaan jo tällä aloitteella, johon nimeni pistin. Kuitenkaan mielipiteet eivät olleet vielä muokautuneet tarpeeksi asian taakse valiokunnassa. Valiokunnan päätöslauselma on kuitenkin selkeä ja antaa hyvät eväät jatkotyölle, ja nimenomaan siinä tuodaan julki se näkemys, että valio-kunta pitää aluetta sen eteläisyydenkin huomioiden ottaen maamme mitassa tärkeänä ja toteuttamisen väärtinä.

²³ **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkki puhui pelkkää asiaa. Olisi erittäin tähdelmistä, että ristiriidat eivät enää tästä pahenisi, mitä ne ovat nyt, siitä huolimatta, että Woikoski Oy ja Saarenpään Loma Ky vastustavat Repoveden kansallispuiston perustamista omistamilleen alueille.

Olisi todella toivottavaa, että tätä hanketta veitsivät sillä tavalla sivistyneet ihmiset, että tästä ei tulisi sellainen juupas—eipäs-pikkupoliittisen pelin nappula, vaan että tämä olisi ihan oikeasti neuvottelukysymys, joka tähtää tämän tärkeän hankkeen läpiviemiseen.

Noin valtio-opillisesti tässä askarruttaa se, mistä tässäkin salissa on loputtomiin käyty keskustelua, mikä on eduskunnan ponnen merkitys päätöksenteossa. Sitähän ei ole koskaan oikein tyhjentävästi selitetty, selostettu tai ymmärretty tai saatettu voimaan, mitä eduskunnan ponsi merkitsee. Vielä suurempi kummallisuus on valiokunnan ponsi. Tässä suhteessa toivoisin, että tähän muutoseikkaan, tähän mahdollittomaan seikkaan, että valiokunta antaa ponnen, ei takerruttaisi, vaan osattaisiin käsitellä tämä asia asiana.

²⁴ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Kun ympäristövaliokunta on lähettänyt mietintönsä 2/2000 täysistunnolle, ja jos täysistunto,

niin kuin itse rohkenen odottaa, yhtyy valiokunnan yksimieliseen lausumaehdotukseen, siitä tulee tietysti eduskunnan täysistunnon käsitys ja ponsilausuma. Tämähän on tietysti looginen tilanne.

Mielestäni on hyvä, että tästä asiasta on, puhemies, keskusteltu. Muutamia asioita, joiden osittain katson johtuvan nimenomaan puhtaasta väärinkäsityksestä.

Ed. Nousiainen käytti sinänsä ihan hyvän puheenvuoron. Haluaisin häneen puheenvuoroonsa kuitenkin lisätä sen, että mietinnön sivulla 2 valiokunnan kannanotoissa todetaan selkeästi, että vuonna 99 hyväksytyssä Kymenlaakson seutukaavassa rantojensuojeluohjelman mukainen alue on merkitty suojelualueeksi. Eli tällä tavalla kaavatilanne on todettu.

Samoin sivulla 3 todetaan, että Valkealan ja Mäntyharjun kunnat ovat lausunnoissaan tukenet kansallispuiston perustamista. Tämä puoli on varsin selvä asia.

Alkuperäisessä lakialoitteessa ed. Rakel Hilunen ym., siis 102 kansanedustajaa, 176/99 todetaan sananmukaisesti, että kansallispuistoalue muodostetaan ainoastaan vapaaehtoisin kaupoin. Se ajatus oli jo siinä. Vapaaehtoisuuden ajatus on tässä koko ajan ollut.

Sitten maanomistajista.

Todella kansallispuistoalueen välittömässä läheisyydessä on myös hyvin paljon valtion maata. Mietinnössäkin todettu UPM-Kymmenen, Champion-UPM-Kymmenen omistuksessa oleva pitkälti luonnontilainen 76 hehtaarin maa-alue on todella saadun selvityksen mukaan helposti liitettävissä tähän nyt jo olemassa olevaan valtion omistamaan ja Repoveden kansallispuistoksi aiottuun ydinalueeseen.

Olen täysin samaa mieltä kuin ed. Leppä hyvässä puheenvuorossaan, jossa hän viittasi valiokunnan lausumaehdotukseen, että valiokunta lähtee, siis todella lausumaehdotus lähtee yksiselitteisesti noin 1 000 hehtaarin kansallispuiston perustamisesta.

Vielä selventääkseen epätietoisuuden tilan jatkumisen mahdollittomuutta, siis poistaakseen epätietoisuuden tilan, valiokunta tekstissä toteaa selkeästi, että tämän yhteydessä tehdään selväksi, mikä tämä tilanne on, eli lopetetaan epätietoisuuden tila juuri tulevaisuuden nähdessä. Sen takia se täällä on todettu vielä kertaalleen, että samalla todetaan alueen tulevaisuus, että se on sitten sel-

vä. Halutaan nimenomaan tämä epätietoisuus lopettaa.

Puhemies! Vielä, kun täällä maanomistajista puhutaan, niin todella oleellisesti siinä on kolme maanomistajaa valtion lisäksi: Champion-UPM-Kymmene, joka on tunnettu pörssiyhtiö, Palmborg, joka on Woikoski Oy, ja Saarenpään Loma Ky, jotka täällä todetaan. Nämä ovat ne kolme aluetta. Täällä aivan selvästi muutamassa puheenvuorossa on todettu, että ei Woikoski Oy:n tai Saarenpään Loma Ky:n suhteen tässä asiassa ole tarpeellista edetä lainkaan, vaan hoitaa tämä alue valtion asiana ja sitten Champion-UPM-Kymmenen kanssa, jolla on selvä tahtotila myös tämän asian hoitamiseen. Esille on tullut myös se, että tällaisella suurella kansainvälisellä pörssiyhtiöllä, joka tuottaa paperia, saattaa olla ihan imagoetuja tämän tyyppisen asian eteenpäin viemiseen, kun on kansallispuiston peruste.

Arvoisa puhemies! Totean, että asia selvenee, kun siitä keskustelemme. Ongelmia tässä asiassa ei pitäisi olla. Viitataan lopuksi siihen, että valio-kunta todella varsin perusteellisesti tämän asian käsitteli ja päätyi yksimieliseen lausumaehdotukseen.

25 Seppo Lahtela /kesk: Arvoisa herra puhemies! Ed. Tiusasen puheenvuoroon viitaten tämä epätietoisuus on semmoinen, mikä nimenomaan luo epäluotettavuutta tässä asiassa. Mitä tulee hänen viimeksi mainitsemaansa kantaan siitä, mikä on UPM-Kymmenen näkemys tässä asiassa, uskon että tehtaan, paperintuottajana, sille on kyllä imagon kannalta parempi, jos sillä on omaa aluetta, omaa metsää suojeltuna, kuin että todetaan, että se on joskus omistanut sen metsän, mikä on mennyt luonnonsuojelualueeksi.

Mitä tulee yleensäkin tähän asiaan, vanhat kokemukset näyttävät kaikilta ajoilta, että kun on saatu johonkin alkuun jotakin, se aina laajenee ja laajenee, ja sen jälkeen yksityinen omistusoikeus horjuu ja joutuu kyseenalaiseksi. Viimeksi tällaisia on Kymenlaakson alueeltakin nähtävissä Pyhtäällä. Tämän nähdessä on selvästi ollut ketunhantä haudattuna, niin kuin täällä on jo todettu, että esitettiin noin 1 000 hehtaarin aluetta, missä kuitenkin rajauksessa oli tavoitteena 4 000 hehtaaria. Selvästi on nähtävissä, että olisi sen jälkeen syntynyt epävarma painostustoimenpide, että on luovuttava jollakin hinnalla tai syntyy

jotain muuta, vaikka vapaaehtoisuutta on korostettu ja katson, että pitää aina korostaa.

Vielä ihmettelen valiokunnan yksimielisestä kannanotosta, kuinka kauas se näkee näitä asioita. Täällä todetaan, että Kansalliseen metsäohjelmaan perustuva ensimmäinen selvitys Etelä-Suomen metsien suojelusta valmistuu lähipäivinä jne. Kuinka voi olla, että valiokunta lähtee valmistuvia asioita ja tulevaisuutta katsomaan jo tässä lausunnossa? Tämä on semmoinen, mikä minun maalaisjärkeeni ei mahdu eikä satu vielä tälläkään kertaa.

26 Jari Leppä /kesk: Herra puhemies! Ihmetyttää se, että täällä arvioidaan hyvin huonoiksi eduskunnan kannanotot ja eduskunnan lausumat ja ponnet. Mielestäni tässä tilanteessa, jossa nyt käydään epävarmuuden poistamisen kimppuun Repovesi-asiassa, kyllä tähän täytyy reagoida nopealla tahdilla niin ympäristöministerin kuin toisaalta valtiovarainministerinkin. Löytyykö tähän tahtoa, löytyykö tähän varoja? Vain sillä tavallahan he voivat puhalttaa pelin poikki tai jatkavat tämän alueen kansallispuistohanketta. Siitä tähän tässä on kysymys. Kyllä minä ainakin henkilökohtaisesti edellytän, että ponsi johtaa myös toimenpiteisiin ministereiden taholta.

27 Pentti Tiusanen /vas: Aivan oikein, arvoisa puhemies, niin kuin ed. Leppä sanoi, tämä oli myös henki valiokunnassa, että asia selvitetään myös taloudelliselta osalta, ja se lukee paperissa. Kysymys muuten on käytännössä noin sadasta hehtaarista, ja kaikki tietävät, minkä hintaista sata hehtaaria on, kun vielä tiedämme sen, että kysymyksessä on luonnonkaunis, mutta varsinaiseen metsätalouteen hyvin monista syistä varsin huonosti sopiva alue. Ei tässä mielestäni ole sen suuremmasta eikä pienemmästä asiasta kysymys kuin siitä, mitä ponnessa lukee.

Mitä tulee Etelä-Suomen metsien suojeluun ja eteläisten metsien inventointiin ja Kansallisen metsäohjelman toteuttamiseen, lausuma pohjautui asiantuntijakuulemiseen. Se on siitä se tieto, minkä valiokunta on saanut.

Keskustelu päättyy.

Eduskunta yhtyy ympäristövaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
